

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Homiliae Super Ezechielem

Gregor <I., Papst>

[Basel], 1496

Liber II

[urn:nbn:de:bsz:31-333313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-333313)

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

uerat: et tamē pauore vnus mulieris ter-
ritus per deserta fugebat. 3. Regū. 18. et
19. et. 4. Regū. 1. Apparet fugiētī ange-
lus: cibum prebet: quia longū iter restat
p̄dicat: et tamen timorē de corde nō excu-
tit: quia in corde pphete mentis magna
erat custodia forntu dinit illa infirmitas
timoris. Sequitur.

**Pone cor tuuz in omnia que
ego ostendā tibi: quia vt offen-
datur tibi adductus es huc. Ad
nuncia omnia que tu vides do-
mū israhel.]**

Pone cor tuū. Vt si dicat: Considera:
quia vt ostendant tibi adductus es huc.
Et annūcia omnia que vides. Ad hoc ideo
es adductus huc: vt videas. Et ideo vi-
des: vt adnūcies. Quia quisquis spirita-
lia vidē do. p̄ficat: oportet vt hec loquēda
etiā alijs p̄piner. Videt quippe vt annū-
ciet qui ideo qd̄ in se p̄fecerit: et predicā-
do de p̄fectu p̄ximi curā gerit. Unde et
alibi scriptū est. Qui audit: dicat veni.
Apocal. 22. Cui em̄ iam vox vocātis dei
efficit: in corde necesse est vt p̄ximi per p̄-
dicatōis officiū erumpat in voce. Et ideo
eo alijs vocet: quia iam ip̄e vocatus est.
Unde et sp̄sus quoq; in cānticis canticoꝝ
loquit̄ dicens: Que habitas in ortis ami-
ca: ausculta: fac me audire vocē tuā. Can-
ticoꝝ. 8. In ortis em̄ sancta ecclesia. In
ortis vnaqueq; anima habitat: que etiā
viriditate sp̄s est et bonoꝝ operū repleta.
Sicca quippe sp̄s est hui⁹ seculi: qz om-
nia que hic amant: cū festinatiōe marce-
scūt. Et petrus nos ap̄tus festinare admo-
net dicens: In hereditatē incorruptibilē:
incontaminatā: immarcescibilē. 1. p̄ Petri
1. Que ergo in ortis habitat: oportet vt
sponsū suū vocem suā audire faciat: id est
cānticū bone predicatōis emittat: in qua
ille delectet̄ quē desiderat: quia amici au-
scultāt: videlicet om̄es electi: quia vt ad
celestē patriam renūscāt: verba vite au-
dire desiderant. Sed iam p̄pheta ea no-

bis que v̄ter aperiat. Sequit̄.

**Et ecce murus forinsecus in
circuitu domus vndiq;.]**

Plerūq; in sacro eloquio ex protectōis
sue munimē murus dici ip̄e incarnatus
dñs solet: sicut de sc̄ta ecclesia p̄ p̄phētā
dicit̄: Pone in ea murus et antemurale.
Esaie. 26. Ip̄e em̄ nobis murus est: qui
nos vndiq; custodiendo circūdat. Antē-
murale autē muri nostrē p̄phete oēs sue
rūr: qui priusq; dñs appareret in carne ad
construendā fidē: p̄pheterando missi sunt.
In sancta ergo ecclesia dñs murus nobis
et p̄phete eius antemurale sūt positi. Quia
ad nos quos ip̄e perfecte p̄tegit: etiā pro-
phetay verba in fidei constructionē vene-
rūt. Unde et bene prius murus et post an-
temurale ponit̄: quia vocati et ad munitio-
nis prius dñm cognoscerem⁹: p̄phetarū
illi⁹ dicta minime suscepsem⁹. Et notā:
dū q̄ iste mur⁹ spiritualis edificij esse forin-
sec⁹ dicit̄. Mur⁹ quippe qui ad munitio-
nē edificij cōstruit̄: nō interi⁹ s; exteri⁹ po-
ni solet. Quid ergo necessariū fuit vt di-
ceret forinsec⁹: vñ nunq; poni muros in-
trinsec⁹ soleat: qz necesse ē vt exteri⁹ post
tus ea q̄ intrus sunt: defendat. S; in hoc
verbo: quid ap̄re nisi ipsa dñica incarna-
tio demonstrat̄. Mur⁹ em̄ nobis int⁹ ē de-
us: mur⁹ vero foris ē deus homo. Unde
et p̄ quendā p̄phētā dicit̄. Existi in salutē
populi tui: vt saluos facies christos tuos.
Abac. 3. Iste etenim mur⁹ incarnatus: vix
dñs mur⁹ nobis nō esset: si forinsec⁹ non
fuisset. Quia int⁹ nos nō p̄geret si exteri⁹
nō appareret. Sed neq; hoc negligenter
pretereundū est qd̄ idē mur⁹ post⁹ dicit̄
in circuitu dom⁹ vndiq;. Dom⁹ q̄ppe dei
nō solus angeli sancti de quib⁹ psalmista
ait: Dñe dilexi decorē dom⁹ tue: et locū
tabernaculi glorie tue. ps. 29. Sed etiā
nos sum⁹ quozū mētes inhabitare digna-
tur. Et mur⁹ iste vndiq; in circuitu dom⁹
est: qz vnigenit⁹ patris q̄ sursum est firmis-
tas angelozū: ip̄e deozū factus est res-
demptio hominū. Illis fortitudo ne res-

dant: nobis adiutorii ut surgam? post ca-
sum. Si vero p domū dei hoc loco sola re-
demptorū hominū multitudo signat: vn-
diq; nobis dominū? et per circuitū murus
est. qz vt nos pfecte custodiret omnia q̄ do-
cuit ostēdit. Sicut scriptū est. *Que cepit*
Iesus facere et docere. Act. 1. Quia eniz
nos vocare ad celestē patriā venit: nimirū
despicere nos bona transitoria docuit: et
mala tēporalia nō timere. Unde et obpro-
bria despexit. iniurias pertulit. mortē nō
timuit. crucis patibulū non refugit. et euz
hunc voluissent rapere et regē constituere
statim fugit. Quid nobis aliud his exem-
plis innuens: nisi vt debeam? huius mū-
di et aduersa nō metuere: et prospera vita-
re? Quia plus plerūq; eius bona occupant
animū: q̄ mala perturbēt. Ante passionē
vero suā contumelias audiuit: nec tamen
cōtumelias reddidit. Traditorē suū diu-
tactus pertulit: ei fecte salutāri dare oscu-
lum nō recusauit. Suscepit mortē ne mor-
ri timeremus. Ostēdit resurrectionē: vt
nos resurgere posse crederem? Post pas-
sionē quoq; suā de his qui se crucifixērāt
ad fidei gratiā vocauit: donū pro iniqui-
tate reddidit. Qui ergo nos exemplo suo
de omnibus instruxit: murus nobis p cir-
cuitū et vndiq; factus est. Sequit̄.

B Et in manu viri calamus
mensure sex cubitorū et palmo.

Preterita lectione iā diximus: quia per
calamū scriptura sacra signatur. Qui cal-
amus mēsure esse dicit̄. quia in ipsa om-
nem vitē nostre actionē metimur. vt scili-
cet videam? vel q̄tum proficim? vel q̄-
sum longe a profectu vilscamus. Nam se-
pe aliquid agētes: iam cuiusdā meriti es-
se nos credimus: sed cum ad verba dei re-
currimus: precepta sublimia audim? ibi
cognoscimus q̄tum a perfectione minus
habeamus. Calamus ergo mensura ē: q̄a
per manus scribentū vita mensuratur au-
ditorum. Qui calamus in manu viri et es-
se dicit̄ur: siue quia sacrū eloquium in po-
testate est mediatoris dei et hominum ho-

minis christi Iesu: seu certe quia hoc q̄s
scribi voluit operando cōpleuit. Idē ve-
ro calamus sex cubitorū et palmo esse des-
scribitur. Due etenim vite sunt in quibus
nos omnipotēs deus per sacrū eloquium
erudit. Actiua videlicet et contēplatiua.
Et per sex cubitos quid aliud q̄ actiua vt
ta exprimitur? Quia sexto die perfecit de-
us omnia opera sua. Palmus vero q̄ sus-
per sex cubitos esse dicit̄ iam de septimo
est: sed tamē cubitus nō est. Actiua ergo
vita signatur p sex cubitos. contēplatiua p
palmū. Quia illā opere perficim? de ista
vero etiā cū cor tendimus vix parū aliqd
attingere valeamus. Actiua enī vita ē pa-
nem esurienti tribuere. verbo sapiētie ne-
scientē docere. errantē corrigere. ad hu-
militatis viā superbientē proximū reuoca-
re. infirmitatis curā gerere. Que singulis
quibusq; expediūt dispensare: et cōmissis
nobis qualiter subsistere valeant provide-
re. Contēplatiua vero vita est charitatē
quidē dei et proximī tota mente retine-
re: sed ab exteriorē actione quiescere. So-
li desiderio conditoris inherere. vt nil iaz
agere debeat. sed calcatis curis omnibus
ad videndā faciem sui creatoris anim? in-
ardescat. Ita vt iam nouerit carnis corru-
ptibilis pondus cū merore portare: totisq;
q; desiderijs appetere illis hymnidicis
angelorū choris interesse. admiseri cele-
stibus ciuibus. de eterna in cōspectu dei
in corruptione gaudere. In palmo itaq;
manus et digiti tendunt. Sed parū quid
de mensura cubiti per palmū contingitur
quia quantolibet amore animus ardeat
quātalibet virtute se in domino et cogita-
tione tetēderit: nō iam q̄s amat perfecte
videt: sed adhuc inchoat videre q̄s amet.
Quia sicut fortissimus predicator dicit̄.
Videmus nūc per speculū in enigmate:
tunc autēz facie ad faciem: 1. Cor. 13. Et
nunc cognosco ex parte: tunc autēz cogno-
scam sicut et cognitus sum. De septimo er-
go cubito palmū tangimus: quī in hac vi-
ta positi contēplationis intime sola initia
de gustamus. Actiua autē vita quia pers-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielin

fecte teneri potest. et sexto die homo est cōditus qui bona debet operari: sex cubitos calamus habet. Bene has utrasq; vitas due ille mulieres signauerūt: martha videlicet et Maria. quarū vna satagebat circa frequens ministeriū. alia vero sedebat ad pedes dei: et audiebat verba de ore eius. Luce. 10. Lucq; contra sororē martha quereretur qd se adiuuare negligeret: respondit dominus dicens. Martha occuparis et satagis multa. Porro vnū est necessarium. Maria autē optimam partem elegit: que nō auferretur ab ea. Ecce pars Marthe nō reprehēditur: sed marie laudatur. Heq; enī bonā partem elegisse Mariā dicit: sed optimā. vt etiā pars marthe indicaretur bona. Quare autē pars Marie sit optima subinfert cū dicitur. Que nō auferretur ab ea. Actiua etenī vita cū corpore deficit. Quis enim in eterna patria panē esurienti porriget: vbi nemo esurit: potum tribuat sitiētī vbi nemo sitit. Quis mortuū sepeliat vbi nemo morit? Cū presentī ergo seculo vita auferat actiua. Contemplatiua autē hic incipit vt in celesti patria perficiat. Quia amoris ignis qui hic ardere inchoat: cū ipsum quē amat viderit in amore ipsi: ampli⁹ ignescit. Cōtemplatiua ergo vita minime auferat. quia subtrahit presentis seculi luce perficitur. Has utrasq; (sicut et ante nos dictus est) due beati iacob mulieres signauerūt. ha videlicet et Rachel. Gen. 29. Lia quippe interpretat laboriosa. Rachel vero ouis vltimum principium. Actiua autē vita laboriosa est. qz desudat in ope. Contemplatiua vero simplex ad solū videndū principium anhelat. videlicet ipm qui ait. Ego sum principium: ppter qd et loquor vobis. Job. 3. Beat⁹ autē iacob Rachel quiddē concupierat: sed in nocte accipit Liam. Qz videlicet ois qui ad deū cōuertit. contemplatiua vitā desiderat: quietem eterne patrie appetit. sed pri⁹ necesse est: vt in nocte vite pntis operet bona q̄ pōt. desudet in labore: id est Liam accipiat: vt post ad videndum principium in Rachel amplexibus re-

quiescat. Erat autē Rachel videns et sterilis. Lia autē lippa: sed fecunda. Rachel pulchra et infecunda. Quia contemplatiua vita speciosa est in aīo. sed dum quiescere in silentio appetit filios nō generat ex predicatione. Tudet et nō parit: quia quietis sue studio minus se in aliorū collectione succendit. Et hūm introitus conspicit: aperire alijs predicādo non sufficit. Lia vero lippa et fecunda est. qz actiua vita vix occupat in opere minus videt. sed diuino modo per verbū: mō per exemplū ad imitatioē suā proximos accendit: multos in bono opere filios generat. Et si in contemplatione mentē tendere nō valet: ex eo tamē qd agit exterius gignere sequaces valet. Recte ergo in mensura calami prius sex cubiti et postmodū palmus dicit. quia ante actiua agitur: vt ad cōtemplatiuā postmodū veniat. Sed sciendū est quia sicut bonus ordo viuēdi est vt ab actiua in contemplatiuā tendatur: ita plerūq; vtiliter a contemplatiua animus ad actiuā reflectitur. vt per hoc qd contemplatiua mentem accenderit: pfectius actiua teneatur. Debet ergo nos et actiua ad contemplatiua transmittare: et aliquādo tamē ex eo qd introitus mente conspeximus: ad actiuam melius contemplatiua reuocare. Unde et idē iacob post Rachelis amplex⁹ ad lie rediit: qz et post visum principii laboriosa vita boni operis nō est funditus deserenda. Est autē in contemplatiua vita magna mentis cōtētio: cum sese ad celestia erigit. cum in rebus spiritalibus animū tendit. cum transgredi nitit omne qd corpas liter videt. cū sese angustat vt dilatat. Et aliquādo quiddē vincit: et reluctātes tenebras sue cecitatis exuperat. vnde in circū scripto lumine quiddā furtim et tenuiter attingat. Sed tamē semetipsam protin⁹ verberata reuertit. atq; ab ea luce ad quā respirando transiit: ad sue cecitatis tenebras suspirando atq; lamentando rediit. Qd bene sacra historia designat: que beatum iacob cum angelo luctatum narrat. Cum enī ad parentes proprios rediret

In via angelum inuenit cum quo in lucta magnū certamen habuit. *Gen. 32.* Is enī qui certat in luctamine aliquādo superio rem se: aliquādo vero eū cū quo contēdit: et inferiorē inuenit. Designāt autē angelus dñi et iacob qui cum angelo contēdit vniuscuiusq; pfecti vtri animā: et in ptem platiōe eā positā exprimit. Que videlicet cū contēplari deū nitit: velut in quodam certamine posita modo quasi exapat. qz ī telligēdo et sentiēdo de incircūscripto lumine aliquid degustat. mō succūbit: qz et degustādo iterū deficit. Quasi ergo vicitur angelus: quādo intellectu intimo apprehēdit deus. S; notandū qz idē vicitur angelus neruū femoris iacob tenuit. eūq; marcescere statim fecit. atq; ab eo Jacob tēpore: vno claudicauit pede. qz scz omni potēs de? cū iam p desiderū et intellectū cognoscit: omnē in nobis voluptatē carnis arefacit. Et qui pri? quasi duob? pedibus innitētes. et deū videbamur querere: et seculū tenere. post agnitōē suauitatis dei vn? in nobis pes sanus remanet: atq; alius claudicat. qz necesse est vt debilitas to amore seculi: conalescat ad amorē dei. Si ergo tenem? angelū vno claudicam? pede. qz dū crescit ī nobis fortitudo amoris intimi: infirmat? pculdubio fortitudo carnis. Omnis quippe qui vno pede claudicat: soli illi pedi innititur quē sanus habet. Quia et cui desiderū terrenū taz arefactū fuerit: in solo pede amoris dei tota virtute se sustinet. Et in ipso stat. quia pedem amoris seculi quē ponere in terra cōsueuerat: a terra suspensum portat. Et nos ergo si ad parentes ppios: id est ad spirituales patres redimus: teneamus in via angelū: vt suauitate intima apprehendamus deū. Contēplatiue etenim vite amabilis valde dulcedo est: que super semet ipsam animā rapit. celestia aperit. terrena autē debere esse contēptū ostēdit. spiritualia mētis oculis patefacit. corporalia abscondit. Cū bene ecclesia in cāticis cāticōrū dicit. Ego dormio: et cor meū vigilat. *Can. 2.* Vigilanti etenim corde dor

mit. quia per hoc qz interius contēplādo proficit: ab inquieto foris opere quiescit. Sed inter hec sciendū est. quia qd diu in hac mortali carne viuatur: nullus ita in virtute contēplationis proficit: vt in ipso in circūscripto luminis radio mentis oculos infigat. Neq; enī omnipotēs deus iā in sua claritate conspiciat sed quiddam sub illa speculatur anima vnde refota proficit: et post ad vīisionis eius gloriā pertingat. Sic nāq; *Esaias* cum se dominū videret disse fateretur: dicens. Anno quo mortuus est rex *Ozias*: vidi dominū sedentē super solium excelsum et eleuatū. *Esai. 6.* Prostratus adiūxit. Et ea que sub eo erāt implebant templū. Nō ozias rex supbus ac psumptor: moris: dñs videtur. quia cū mundi huius elatio a desiderio mētis occidit: tūc ipsa mens dei gloriā contēplatur. Et notandum qz dominus super solium excelsum et eleuatū sedit. Quid nāq; est ei? solium: nisi creatura angelica vel humana cui per intellectum quem dedit presidet. Quod videlicet solium excelsum et eleuatū dicitur: quia et natura humana ad celestem gloriā eleuata proficit: et creatura angelica dū multis spiritibus cadentibus iam solidata est in celo ne cadat. inde et eleuata est. vnde et confirmata. Templum vero eius hoc est qd solium. quia eternus rex ibi habitat vbi sedet. Nos ergo templum illius sumus: in quorum mētibus habitare dignatur. Sed ea que sub eo erant implebant templū. quia quicquid de illo modo conspicitur adhuc non est ipse: sed sub ipso est. Sic iacob angelum vidit: et vidisse deū fateretur. quia cum ministeria eius conspiciamus: iam multum est quod super nosmet ipsos leuamur. Notandū vero qz dicit: implebāt templum. quoniam et si angelus apparet: infirme tamē mētis desiderio satisficit. vt si adhuc maior non potest: iā tamen minus qd videt admiretur. Ea ergo que sub eo sunt implebāt templū. quia sicut dicitur est: et cum mens in contēplatiōe pferat non iam quod ipse: sed id qd sub ipso est contēplatur.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

tur. In qua videlicet contemplatio iam quietis interne gustus contingit. Linius quia quedam quasi pars est: et perfecta esse non potest: recte in apocalypsi scriptum est. Factum est silentium in celo quasi media hora. Apocal. 8. Celum quippe est anima iusti: sicut per prophetam dominum dicitur: Celum mihi sedes est. Et cellenarrat gloriam dei. ps. 102. et. 10 et. ps. 18. Cum ergo quietes contemplantur late vi te agit in mente: silentium fit in celo: quod terrenorum actuum strepitus quietem a cogitatione: ut ad secretum intimum aurem animi apponatur. Sed quod hec quietes mentis esse in hac vita perfecta non potest: nequaquam hora integra factum in celo silentium dicitur: sed quasi media hora. Ut neque ipsa media hora plenae sentiat: cum permittit quasi: quia mox ut se animus subleuare ceperit: et quietis intime lumine perfunditur: redeunte citius cogitationum strepitu de semetipso confunditur: et confusus cecatur. Vita igitur contemplativa que illic hora quasi media dicitur: apud ezechielem prophetam non cubitus sed palmus appellatur. Ecce fratres carissimi dum vultus cuiusque vite causas exprimeret cupimus paulatim per excessum locuti sumus. Sed bonis mentibus quibus vtrique eadem vita est agendum: amabilis esse non debet ad audiendum gratis. Sequitur.

L Et mensus est latitudinem edificij calamo vno: altitudines quoque calamo vno.]

Omnipotens deus qui nec in magnis redidit: nec in minimis angustatur: sic de tota simul ecclesia loquitur: ac si de vna anima loquatur. Et quod sepe ab eo de vna anima dicitur: nil obstat si de tota simul ecclesia intelligatur. Latitudo itaque edificij ad charitatem pertinet: de qua psalmista dicitur: Latum mandatum tuum nimis. ps. 118. Nil est latius quam omnes in sinu amoris recipere: et nullas odij angustias sustinere. Sic quippe lata est charitas: ut in amplitudine dilectionis sue capere etiam inimicos possit. Unde et precipit: Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos. Mat. 5. Con-

siderandum quoque nobis est: quia latitudo in equalitate: altitudo vero in sublimitate redidit. Latitudo ergo pertinet ad charitatem proximorum: altitudo ad intelligentiam contemplantoris. Sed latitudo et altitudo edificij vno calamo mensuratur: quod videlicet vnaqueque anima quantum lata fuerit in amore proximorum: tantum et alta erit in cognitione dei. Dum enim se per amorem iuxta dilatat: per cognitionem superius exaltat. Et tantum super se metipsum excelsa fit: quantum se iuxta se in proximi amorem tendit. Et quia edificij quod inhabitat deus et angelica simul et humana natura perficitur: per hoc quod angelica creatura sursum est et humana ad huc deorsum: potest per latitudinem atque altitudinem edificij vtrique hec creatura signari. Quia ista ad huc in imis degit: illud vero in sublimitatibus permanet. Sed vno calamo mensuratur vtrique: quod humilitas hominum quoque ad equalitatem perducit angelorum. Unde scriptum est. Neque nubent neque nubent: sed erunt sicut angeli dei in celo. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20. Et vnde per iohannem dicitur: Mensura hominis que est angeli. Apocal. 21. Quia usque ad illam altitudinem glorie homo perducitur: in qua solidatos se angeli letant. Latitudo ergo edificij tanta est quantum et altitudo: quod electi quoque qui modo in imis laborant quoque illis beatissimis spiritibus non erunt inaequales. Sed nos inter hec redeamus ad mentem: ac totis mediis cordis deum diligamus et proximum. Dilatemur in affectu charitatis: ut exaltemur in gloria celestium. Conspiciamur per amorem proximo: ut coniugamur per cognitionem deo. Condecedamus fratribus minimis in terra: ut coequemur angelis in celo. Quia vir qui sua imagine redemptorem signat: mensus est latitudinem edificij calamo vno: altitudines quoque calamo vno. Hunc igitur metrumores: pensat opera: cogitationes considerat: ut sine fine postmodum retributionem reddat. Iesus christus unigenitus patris. Qui cum eo vivit et regnat in unitate spiritus sancti per omnia secula seculorum. Amen.

Explicit Omelia. XIII.

Incipit Omelia. XV. que exponit litteram in capitulo. XL. ab illa parte. Et venit ad portam que respiciebat ad viam orientalem: vsq; ad illam partem in eodem capi. Et mensus est vestibulum porte octo cubitoꝝ. **A**

Ir cuius calamus mensure in manu eius describit: venit ad portam que respiciebat ad viam orientalem. Quis vero alius portam huius appellatio signat: nisi ipse dominus ac redemptor noster: qui nobis ianuam factus est regni celestis? Sicut ipse ait: **Remo venit ad patrem: nisi per me. Sed cum eundem virum lineis indutum figuram dominum tenere dixerim? querendum nobis est quare ratione conueniat: ut idem dominus et per virum designari valeat et per portam: dum vir veniat ad portam? Nunquid nam ipse venit ad semetipsum? An ita est: quia et in euangelio ipse testatur dicens: Qui non intrat per ostium in ouile ouium: sed ascendit aliunde: ille fur est et latro? Job. 10. Qui autem intrat per ostium pastor est ouium. Et paulo post dicit: Ego sum ostium. Atque iterum subiungit. Ego sum pastor bonus. Si ergo pastor intrat per ostium: ipse est ostium: ipse pastor: ipse proculdubio intrat per semetipsum. Ecce dum ezechielis sensum enodare cupimus: de euangelio etiam questionem ligamus. Querendum nobis itaque est: qualiter et ipse intret et per semetipsum intret. Dominus enim ac redemptor noster cum sancta ecclesia quam redemit secundum carnem vna substantia est: paulo attestante qui ait: Adimplebo ea que desunt passionum christi in carne mea: pro corpore eius quod est ecclesia. Colos. 1. Ephe. 1. Huius capituli corpus ecclesia est: et huius corporis caput christus. De quo suo capite exultat corpus: id est sancta ecclesia: cum per psalmistam dicit: **Nunc autem exultauit caput meum super inimicos meos. ps. 26. Quia enim quoadmodum ipsa etiam exaltanda est: iam nunc caput suum super inimicos suos exaltatum gau-****

det in cellis. Cum ergo electi quique ad vitam perueniunt: quia membra eius per eum intrant ad eum: ipse per se intrat ad se. Ipse enim in suis membris est qui intrat: ipse caput ad quod intrant membra perueniunt. Quod ezechiel propheta multipliciter insinuat: qui virtum venisse dicit portam: et que eadem porta sit ostendit dicens:

Que respiciebat ad viam orientalem.]

Ipse etenim nobis est via: qui dixit: **Ego sum via veritas et vita. Job. 18. Ipse etenim orientalis via de quo scriptum est. Ecce vir oriens nomen eius. Zacha. 6. Porta ergo viam orientalem respicit: quia illum signat qui nobis iter ad ortum fecit luminis. Potest etiam porte nomine vnusquisque predicator intelligi: quia quisquis nobis ianuam regni celestis ore suo aperit porta est. Unde et de duodecim porte vel in iohannis apostolus: vel in extrema huius prophete visione describunt. Apocal. 21. Potest etiam am porte nomine scripture sacre scientia non inconuenienter intelligi. Que duz nobis intellectum aperit: celestis regni ianuam pandit. Possumus porte nomine et fide accipere: quam primam contingimus: ut ad virtutum edificia intremus. Unde hic aperte subiungitur.**

Et ascendit per gradus eius.

Quid enim gradus sunt huius porte: nisi merita virtutum? Siue enim in cognitione mediatores dei et hominum homines iesu christi seu in scientia diuini eloquii seu in ipsa fide quam de illo accipimus: quibusdam gradibus ad altiora incrementa peruenimus. Nemo enim repente fit summus: sed in bona conuersatione a minoribus quibusque inchoat: ut ad maiora perueniat. De his gradibus per psalmistam dicit: **Deus in gradibus eius diuinoscientiam dum suscipiet eam. ps. 47. Dum enim sancta ecclesia dominum incipit in gradibus eius diuinoscientiam: quia eius gloria per illius incrementa declaratur. Quantum enim sancta ecclesia ascendendo profecerit: tantum deus hominibus ex eius virtutibus ins-**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechiellem

nescit. De his quoque gradibus beatus
 Iob loquitur dicens: Per singulos gra-
 dus meos pronuntiabo illum. Job. 31.
 Omnipotentem quippe dominum per sin-
 gulos gradus suos pronunciar: qui per in-
 crementa virtutum que cepit ei semper lau-
 de sue pietatis reddit. Si quidam gradus
 in cordis ascensione non essent: psalusta non
 diceret: Ambulabunt de virtute in virtute
 ps. 63. Nec mirum fide virtute in virtute
 gradus sunt: quando vnaqueque virtus qua-
 si quibusdam gradibus agit: et sic per incre-
 menta meritum ad summa perducit. Alia
 namque sunt virtutis exordia: aliud perfectio
 aliud perfectio. Si enim ipsa fides ad perfe-
 ctionem suam non quibusdam gradibus duce-
 ret: sancti apostoli minime dixissent. Adau-
 ge nobis fidem. Luc. 17. Et quidam venit
 ad Iesum qui curari voluit filium suum: sed re-
 quisitus an crederet: respondit: Credo do-
 mine: ad inuam incredulitatem meam. Math.
 9. Pensate ergo quod dicit: Si crederet
 cur incredulitatem dicebat? Si vero incre-
 dulitatem habere se nouerat: quomodo crede-
 bat? Sed quia per occultam inspiratio-
 nem gratie, meritum suorum gradibus si-
 des crederet: uno eodemque tempore is qui
 necdum perfecte crediderat simul et cre-
 debat: et incredulus erat. Nos nimirum
 gradus dominus sub messis nomine describit di-
 cens: Sic est regnum dei: quemadmodum si iac-
 ciet homo seminem in terra et dormiat: et exur-
 gat nocte ac die: et semen germinet et cre-
 scat dum nescit ille. Mar. 4. Ultro enim ter-
 ra fructificat primum herbam: deinde spicam:
 deinde plenum frumentum in spica. Et cum ex-
 se produxerit fructus statim mittit falcem: quo-
 niam adest tempus messis. Semine homo iac-
 ctat in terra cum cordi suo bonam intentionem
 inserit. Et postquam semine iactauerit: dormit
 quia iam in spe boni operis quiescit. Nocte
 vero exurgit ac die: quia in aduersa et pro-
 spera proficit. Et semen germinat et crescit
 dum nescit ille: quia dum adhuc metiri incrimen-
 ta sua non valet semel concepta virtus ad
 perfectum ducit. Et ultro terra fructificat:
 quia preveniente se gratia: mens hominis spon-

tanea ad perfectum boni operis assurgit. Sed
 hec eadem terra primum herbam: deinde spicam
 deinde plenum frumentum producit in spica.
 Herbam quippe producere est inchoationis
 bone adhuc tenentur habere. Ad spi-
 cam vero herba peruenit: cum se virtus antio-
 concepta ad perfectum boni operis pertrahit.
 Plenum vero frumentum in spica fructificat
 quoniam iam instanti virtus proficit ut esse robu-
 sti et perfecti operis possit. Sed cum ex se per-
 duxerit fructum: statim mittit falcem: quoniam ad-
 est tempus messis. Omnis enim deus producto
 fructu falcem mittit: et messem suam defecare:
 quia cum vnaqueque ad opera perfecte perduxerit:
 rit: eius temporalis vita per emissas instanti inci-
 dit: ut granum suum ad celestia horrea perdu-
 cat. Cum igitur desideria bona concipimus: se-
 men in terram mittimus. Cum vero operari ve-
 rita incipimus: herba sumus. Cum in eius-
 dem operationis perfectione solidamur: iam
 plenum frumentum in spica proficimus. Her-
 ba etenim petrus fuerat: qui passionis tempore
 per amorem omnium sequens hunc posteri ante an-
 cille vocem timebat. Luc. 22. Math. 26.
 Mar. 14. Job. 18. Erat enim iam viriditas
 in mente: quia crederet omnem redemptorem: sed
 valde adhuc flexibilis pede calcabatur timo-
 ris. Jam in spicam surrexerat: quoniam enim quem
 moriturum posteri timebat: nunciante ange-
 lo in galilea viuente videbat. Sed ad ple-
 num granum in spica peruenerat: quoniam veniente
 desuper spiritu: et sua mentem in illius amore ro-
 borante ita solidat: est: ut vires perseque-
 ntium cesus despiceret: et redemptorem suum li-
 bere inter flagella predicaret. Nullus itaque qui
 ad bonum propositum adhuc in mentis teneritu-
 dine esse conspicitur despiciatur: quia frumentum
 dei in herba incipit et granum fiat. Vir er-
 go vestitus lineis venit ad portam: quia dominus
 ac redemptor noster membris suis intranti-
 bus perducit ad se. Et ascendit per gradum
 eius: quia nobis proficietibus: eo nobis antio-
 plus exaltat quanto altius et incomprehensibilis
 esse cognoscitur. In virtute quippe
 nostrarum mentium gradibus ipse ascendere
 dicit: quia tanto ipse sublimior nobis ostendit
 diu: quantum noster animus a rebus infra

nis separat. Sequitur.

Et mensus est limen porte calamo vno latitudinē.]

Cur postq̄ dicitū est limen porte: statim subiungit: limē vñū? Nisi quia aperte innuit q̄ adhuc inferius limen aliud dicitur porta autē a limite surgit vt porta sit. Si igit̄ porta dñs: quis hui⁹ porte limen est nisi illi antiqui patres ex quoz̄ progenie dñs incarnari dignat⁹ est? Sicut per paulū dicit: Quoz̄ patres ex qb⁹ x̄ps̄ fin carnē: qui est super oīa deus bñdicit⁹ in secula. Ro. 9. Notandū nobis est in hac pauli sententiā q̄ dij ⁊ ceteri hoīm sunt vocati sicut moysi dicit: sponā te in deū pharaoni. Exod. 7. Et per psalmistā dicit: Ego dixi dij estis. ps. 81. Et rursūm. De⁹ sit: tit in synagoga deoz̄. Sed aliud est nūcū patie: aliud naturaliter dici deum. Et si moyses in deū pharaoni est posit⁹: sed deus intra oīa non deus sup̄ oīa dicit: Qui vero est in vtero virginis incarnat⁹: deus super oīa vocat. Itaq̄ limen porte antiq̄ patres ex qb⁹ ille natus est: q̄ nobis aditū regni celestis aperuit. Limen autē porte vno calamo mensuraf: q̄ ipsi antiqui patres potuerūt redemptoz̄ nostrū ⁊ prophētādo ⁊ bene viuēdo p̄dicare: tanq̄ sex cubita in perfectiōe operis: et palmū inchoatiōis per cōtemplationē habuerūt. Quia em̄ eoz̄ vitā in vnitatē fidei: ⁊ perfecta opatio: ⁊ inchoata cōtemplatio sub limē reddidit: in vno calamo mensura limitis fuit. Sequitur.

B Et thalamū vno calamo in longo: ⁊ vno calamo in latū.]

Considerem⁹ quid agi in thalamo soleat atq̄ exinde hoc q̄ in sancta ecclesia agi colligamus. In thalamo quippe sp̄s̄us ⁊ sponsa federant: sibiq̄ in amore iunguntur. Qui ergo sunt in sancta ecclesia thalami: nisi eoz̄ corda in qb⁹ ante per amore sponse inuisibili iungūf: vt eius desiderio mens ardeat: nulla iam que in mūdo sunt cōcupiscat: presentis vite longitudo nē penā deputet: x̄p̄e festinet: ⁊ amoris

amplere in celestis sp̄s̄i visione requiescere. Mens itaq̄ que iam talis est nullā p̄sentis seculi cōsolationē recipit: sed ad illā quā diligit medullit⁹ suspirat: feruet anhelat: anxiat. Illis ei sit ipsa salus fut corporis: q̄ trāstira est vulnere amoris. Unde in cāticis dicit: Vulnerata charitate ego sum. Cant. 2. Mala autē salus est cordis que dolorē hui⁹ vulneris nescit. Cū vero anhelare tā in celesti desiderio ⁊ sentire vulnus amoris ceperit: fit anima salubrior ex vulnere que prius egrotabat ex salute. Mente autē sponsum suū fortiter amāti de amore vite p̄sentis vna solet esse cōsolatio: si per hoc q̄ ipsa ab eius visione differt: alioz̄ anime eius verbo p̄ficiat: ⁊ ad celestē sponsum amoris facibus inardescat. Meret: quia differre se cōspicit: triste est ei omne quod aspicit: quia illū adhuc nō videt quem videre cōcupiscit. Sed est vt dixi nō parua cōsolatio si feruens ania differt: ⁊ per eā multe colliguntur: vt tarde cum multis videat: quē sola videre citius volebat. Unde rursū in cātico sp̄s̄a dicit: Fulcite me floribus: stipate malis: quia amore languet. Cant. 2. Quid nāq̄ sunt flores: nisi anime bonū iam opus inchoantes ⁊ desiderii celeste redolentes? Quid mala de floribus: nisi perfecte iam bonoz̄ mentes que ad fructum perueniūt boni operis de initio sancte p̄positis: Que i ergo amore languet fulciri querit floribus: si ipari malis: quia si illū quē desiderat videre adhuc nō permittit: magna est ei cōsolatio si aliorum profectibus letetur. Anima ergo sancta amore languida florib⁹ malisq̄ fulciat: vt requiescat in bono opere proximi: que adhuc cōtemplari nō valet vultum dei. Pensemus ergo qualis thalamus pauli mens fuerat: qui dicebat: Mihi viuere christus est: et mori lucrum. Philip. 1. Omnipotenti deo inquantū se amore coniunxerat: qui sibi vitam x̄pm̄ tantūmodo ⁊ mori lucrum esse deputabat. Ibidem. Hinc est q̄ iterū dicit: desiderii habens dissolut⁹: ⁊ cū x̄p̄o esse multo magis melius

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

us. Sed ecce qui dissoluti desideras: quo amore langueas videm⁹. Quia interim differri te cōspicis: fulciri queso floribus nō requiris. Queris plane. nā sequitur. Permanere autē in carne necessariū propter vos. Et proficiētibus discipulis dicit. *Quē est enī nostra spes: aut gaudiū aur corona glorie?* Rōne vos ante domi num nostrū iesum christū. Hinc est q̄ idē thalamus vno calamo in longo: r vno calamo in lato dicit mēsus. Longitudo q̄ ppe ad longanimitatē expectationis pertinet. r latitudo ad amplitudinē charitatis. Tantū ergo vnusquisq̄ thalamus habet in longitudinē: q̄tum r in latitudinē: habere potuerit. q̄ mēs celesti desiderio succensa: q̄tum amorē habuerit ad colligendum proximū: tantū r longanimitatē exhibet ad expectandū deū. r pacienter portat moras longitudinis. q̄ se in profectu proximi dilatat amplitudo charitatis. *Potest etiā ipsa longitudo longanimitatē patientie que exhibetur proximo designare. Et q̄ latitudo charitatis signat: que sinuz mentis aperit: r amicos in amorē recipit: tanta est longitudo thalami: quāta latitudo.* q̄ q̄tum lata mens fuerit per amores tantū erit r paciens per longanimitates. *Hā tantū quisq̄ portat proximū: quantum amat. Si enī amas portas. si desistis amare: desistis tolerare. Quē enim minus diligimus: minus etiā toleramus. quia irruente fastidio: citius facta proximi adducuntur in grauedine pōderis: que nobis non leuiat penna charitatis. Sequitur.*

Et inter thalamos quinq; cubitos.

Unū supra thalamū dixerat r postmodum quinq; cubitos esse inter thalamos narrat. *Ea videlicet ratioe quia mlti thalami vnū faciūt: sicut r multe ecclesie vna ecclesia vocatur. Unde r in iobānis Apocalipsi septē ecclesijs scribit. p quas vna catholica designat. Apoca. i. Hi itaq; q̄ in sancta ecclesia sicut dixim⁹ seruētī amore deū viderē sitiunt. eiq; iam per deside-*

rium cōiungunt thalami vocant. Sed tā men sunt in ea quidā qui penetrare subtilia nō valēt. r quinq; adhuc corpis sensibus depressi. tāto min⁹ amat eū qui fecit omnia: quāto ampli⁹ in his que facta sunt illigant. Et tam quidē exercere se in timore dñi r amore proximi tēdere studēt. bona opera corporaliter agere. elemosynis peccata redimere. Sz q̄ vi amoris intimi ardere ad celeste desiderū nesciūt: quasi ad huc deuincti corporeis sensib⁹ tenentur. Isti itaq; thalami nō sunt: sed tamē inter thalamos continent. q̄ per eorū ducatur qui visonē dei pfecte diligūt: r ipsi ad pfectū mētis diligunt. Inter thalamos ergo quinq; sunt cubiti. q̄ hi qui ab exterioribus quinq; sensib⁹ adhuc ad intellectū mysticū nō assurgūt: dñi inter eos sunt qui spiritu amoris seruēt: velut manētēs inter thalamos in fidei cōstructione proficiunt. r a mēsurā celestis edificij disiuncti nō sunt. Hā paulisper se ab appetitu corporaliū sensū subtrahūt. r dilatato mentis spacio imitātes charitatē quā conspiciunt: hinc inde ad thalamos extendunt. *Quod ergo nō per sex cubitos: sed p quinq; descripti sunt: ipsa adhuc eorū imperfectio designat. sed tamē p bonū desiderū in mēsurā spiritalis edificij esse memoratur. q̄ ex voce ecclesie per psalmistā dicit Imperfectū meū viderūt oculi tui r in libro tuo oēs scribent. ps. 138. Qui iterū p psalmistā dicit. Vndixit omēs timētes se dñs: pusillos cū maioribus. Hi itaq; r imperfecti sunt r pusilli. ps. 113. Inquātū tamē cognoscere preualēt: r deū r proximū diligūt: atq; ideo bona que pnt non negligūt opari. Qui r si needū ad spiritalia bona pfiūt: vt vel ad pfectā opationē: vel ad succēsam pteplationē aiam exarant. tamē ab amore dei r proximi inquitū capere preualēt non recedūt. Unde fit vt ipsi quoq; r si minori loco: in sancta r amen edificatione sint postī. Quia r si ad doctrinā. si ad prophetiā. si ad miraculorū gratiam. si ad contemptū mundi pleni us exequēdū sortasse minores sunt: tamē*

in timoris et amoris fundamento sunt in quo solidantur. Quia et si igne celestis desiderij non ardēt: in ipsis exterioribus que exercere sufficit vapore charitatis aiantur. et inter proximorum precellentium edificia continentur. Unde et recte sponsa in canticis canticorum loquitur dicens. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis libani: columnas eius fecit argenteas. reclinatorium aureum. ascensum purpureum. media charitate prostravit: propter filias hierusalem. Cant. 3. Neque enim credendum est Salomoni tante magnitudinis regē: qui sic in mensis diuitijs affuebat. ut pondus auri eius estimari non possit et argentum in diebus illis precium non haberet. quia ferculum sibi lignum fecit. Sed est Salomon videlicet pacificus noster: qui sibi de lignis libani ferculum fecit. Libani quippe ligna cedrina valde sunt impuribilia. Ferculum itaque regis nostri sancta ecclesia est. que de foribus patribus. id est de impuribilibus mentibus est constructa. Que recte ferculum dicitur: quia ipsa fert quotidie animas ad eternum conuiuium conditoris sui. Cui ferculo columnae argenteae facte sunt. quia predicatorum ecclesie sancte eloquij luce respiciunt. Est autem cum columnis argenteis reclinatorium aureum. quia per hoc quod a sanctis predicatoribus lucide dicitur: mentes audientium fulgore charitatis intime in qua reclinentur inueniunt. Per hoc enim quod luculente et aperte audiunt: in illud quod clarescit in corde requiescunt. Columne ergo argenteae et reclinatorium aureum factum est. quia per lucem sermonis inuenitur apud animum claritas quietis. Illius iam quippe fulgor: internam mentem irradiat. per intentionem ibi requiescat: ubi predicationis gratia non queratur. De eadem quippe sancta ecclesia scriptum est. Pene columbe de argenteitate: et posteriora dorsum eius in specie auri. ps. 67. Que enim hic spirituum mansuetudinis impleta: quasi columba penas de argenteitate habet in posteriora dorsum eius specie auri continet. quia hic predicatorum suos sermonis luce induit. In posteriori autem seculo: fulgorem in se claritatis

ostendit. Sed ad hoc quod clarum intus ostenditur qualis sit ascensus adiungit eum de eodem ferculo protinus subdit. Ascensum purpureum. Vera quippe purpura. quia sanguine tingitur non immerito in colore sanguinis videtur. quia maxima multitudine fidelium in exordio nascentis ecclesie per martyrum sanguinem peruenit ad regnum. Rex noster ascensum purpureum fecit in ferculo. quia ad clarum quod intus aspiciuntur tribulationem sanguinis peruenit. Quid ergo nos miseri atque ab omni fortitudine destituti. quid acturi sumus? Ecce in hoc ferculo columna esse non possumus. quia in nobis nec fortitudo operis: nec lumen emicat predicationis. Reclinatorium aureum non habemus. quia necdum sicut oportet per intellectum spiritalem requiem interne claritatis aspiciamus. Ascensus purpureus non sumus: quia pro redemptore nostro fundere sanguinem non valeamus. Quid ergo de nobis agendum est? Que spes erit si nullus ad regnum peruenit nisi qui summis virtutibus predictus fuerit. Sed adest quoque nostra consolatio. Amen in quantum possumus deum diligamus et proximum: et simul quoque nos ad dei ferculum pertinemus. quia sicut illic scriptum est. Media charitate construxit. Cant. 3. Habe quippe charitatem: et ibi sine dubio prinus ubi et columna argentea erigitur: et ascensus purpureus tenet. Hanc quod hoc propter nostram infirmitatem dicitur: aperte monstratur cum illic protinus subdit. Propter filias hierusalem. Ibidem. Sermo etenim dei qui non filios: sed filias dicit: quod aliud per sexum femineum quam mentium infirma signavit. Quod ergo illic inter columnas argenteas reclinatorium aureum et ascensum purpureum inesse media charitas dicitur propter filias hierusalem: hoc hic inter thalamos per quinque cubitos designatur: quia et qui in virtutibus infirmantur si ipsi bona que possunt facere cum charitate non negligunt: a dei edificatione alieni non sunt. Sequitur.

L Et limen porte iuxta vestium.

2

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

bulum porte intrinsecus cala-
mo vno.

Dum limen quod modo describitur iuxta vestibulum porte intrinsecus esse memoratur: aperte ostenditur quia limen quod prius scriptum est extrinsecus fuit. Sed si porta est dominus: quod sit limen porte intrinsecus: extrinsecus requiramus. Per limen etenim porta unusquisque ingreditur. Et que sunt duo hec limina: nisi patres testamenti veteris et patres testamenti noui? Non solum quippe hi de quibus dominus incarnari dignatus est: sed omnes testamenti veteris patres porte huius limen fuerunt. Quia hi qui eum predicare et in eo sperare meruerunt: cunctis ad eum venientibus aperuerunt aditum fidei. ut omnis qui crediderit dominum: quasi iam portam huius liminis intraret. Sed cur ante limen exterius et post limen interius dicitur: nisi quia prius testamenti veteris patres: et postmodum noui testamenti doctores fuerunt? Recte autem limen exterius testamenti veteris patres designat: quia per eorum predicationem opera peruersa punita sunt. Per dicta vero nouorum patrum uniuscuiusque animus etiam ab illicitis cogitationibus coercetur: dum reatus esse perfectus in de liberatione cordis ostenditur. Illi quippe a flagitijs. a crudelitatibus. a rapinis. auiditorum animas prohibere curauerunt. Illi vero dum non solum peruersa opera: sed etiam illicita cogitationum resecant: quid nobis aliud nisi limen intrinsecus facti sunt. Unde et ipsa veritas loquitur dicens. Quia distis quia dictum est antiquis: non occides qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis: quia omnis qui irascitur fratri suo sine causa reus erit iudicio. Mat. 5. Recte quoque exterius limen illos patres designat: qui ab ipsa incarnatione redemptoris nostri: per interualla temporum longius constiterunt. Et quidem ab Abel sanguine passio iam cepit ecclesie. Et vna

est ecclesia electorum precedentium atque sequentium. Multi tamen quia discipulis dicitur. Multi reges et prophete voluerunt videre que vos videtis et non viderunt. Luce. 10. Antiquis patribus quasi foris stetit esse: redemptoris nostri presentia corporaliter non vidisse. Exterius igitur sed tamen non diuisa a sancta ecclesia fuerunt quia mente. opere. predicatione ista iam fidei sacramenta tenuerunt. Illa sancte ecclesie celsitudinem conspexerunt: quia nos non adhuc prestolando: sed iam habendo conspiciamus. Sicut enim nos in preterita passione redemptoris nostri: ita illi per fidem in eadem ventura sunt saluari. Illi ergo foris non extra mysterium: sed extra tempus. Unde et in constructione tabernaculi ut columine argentee interius staret: par illi erei figi per circuitum exterius iussi sunt: in quibus religatum tabernaculum teneretur. Columine itaque argentee interius: par illi vero erei in circuitu figuntur: atque in ipsis funes ligati sunt ut tabernaculum fixum maneret. quia videlicet ut sancti apostoli in luce sermonis sui solidi starent et totum tabernaculum. id est sancta ecclesia in fidei integritate consideret: tanquam par illi erei patres testamenti veteris ac prophete exterius figi sunt: qui verborum suorum funibus predicatorum mentes in soliditate stringerent. atque in hoc dei par illi sunt: ut habitaculum in statu fidei ligarent. Extra ergo par illi sunt: qui ante tempus huius sancte ecclesie fuerunt. Sed tamen eos ligant qui in ipsa sunt. quia dum celestia mysteria ventura predicant hec postquam ostensa sunt: credibilia omnibus fecerunt. Et ergo intus columine immobiles stent: foris par illi funes continent: quia ut sancti apostoli perfecte incarnationis dominice mysterium crederent: illorum predicatione obruit. qui hoc prius fuerit et videre et predicare potuerunt. Unde recte quoque ipse primus apostolorum magna scilicet columina veri tabernaculi loquitur dicens. Nos benemus firmiorem prophetarum sermonem

eui benefacitis intendētes: quasi lucerne lucenti in caliginoso loco. 2. *Pe. 1.* In quibus verbis indicat quāuis ad altiora surgerit ex culmine vbi religata persistat in fide. *Que* tamen lucerna pphetici sermonis iam quidē intelligentibus lucet: s; adhuc non intelligentibus cooperta allegoziarum obscuritatibus permanet. *An* deletiam per psalmistā de litem vicis pphetarum dicitur. *Tenebrosa* aqua i nubibus aeris. *ps. 77.* Quia videlicet occulta est scientia i prophetis. *Nec* im merito colūne argenteę papilli vero erei facti sunt. quia qđ clare iaz apostoli predicāt hoc prophete sub intellectu mystico obscure locuti sunt. *Recte* ergo per etis metallum signati sunt: qui clari in suis predicationibus non fuerunt. *Sancti* vero apostoli qui ad redēptiois nostri mysterium lucem predicationis habuerūt: argenteis colūnis expressi sunt. *Et* notandū qđ argētum sonat et lucet. *es* vero sonat et non lucet. quia predicatoris noui testamenti aperte locuti sunt que etiam monstrare poterunt. *Predicatores* vero testamenti veteris quia per allegoziarū vmbrias de celesti mysterio obscura dicta protulerūt: quasi sine luce sonitū dederunt. *Qđ* ergo illic per parillos et colūnas. hoc hic per limen exterius designat. *Si* vero portā scripturam sacrā hoc in loco accipimus: ipsa quoq; duo limina habet exterius et interius. quia in littera diuiditur: et allegoziā limen quippe scripture sacre exteri⁹ littera. limen vero eius interius allegoziā. *Quia* enim per litterā ad allegoziā tendimus: quasi a limine qđ est exterius ad hoc qđ est interius venimus. *Et* sunt i ea per multa que ita iuxta litterā mentes edificant. vt per hoc quod exterius agit: audientis mens interius trahatur. *Ibi* qđ ppe inuenimus predicamenta operis et exempla virtutis. *Ibi* iubetur quid agere etiam corporaliter debemus. *Ibi* hoc qđ ad operandū precipitur: in sanctorū virorum ac fortium actione monstratur. vt post qđ

nos apertioza precepta atq; exempla iustorum ad bonā operationē instruunt: tūc ad limen interius: id est ad intellectū mysticum intime contemplationis tendam⁹ si possumus pedē mentis. *Studete* quęso fratres charissimi dei verba meditari: nolite despiciere scripta nostri conditoris que ad nos missa sunt. multum valde est qđ per ea animus reficitur ad calorem: ne iniquitatis sue frigore torpescat. *Cum* illa precedentes iustos fortiter egisse cognoscimus. et ipsi ad fortitudinē bone operationis accingimur. sanctorū exemplorū flamma animus legentis incenditur. *Et* det que fortia ab eis facta sunt et valde indignatur sibi. quia talia non imitat. *Et* de recte sponsi voce ad sponsam dicit. *Si* cut turris dauid collū tuum: que edificata est cum propugnaculis suis. *Mille* est pel pendens ex ea: omnis armentura fortium. *Lant. 4.* In collo etenim guttur i gutture vox est. *Quid* ergo per collū sanctę ecclesie: nisi sacra eius eloquia designantur. *In* qua dum mille clipei dependere memorantur: per hunc perfectū numerum. numerus vniuersus ostenditur. quia vniuersa nostra munitio in sacro eloquio continetur. *Ibi* quippe sunt precepta dei. *Ibi* exempla iustorū. *Si* enim torpet animus a conditoris sui desiderio: audiat quod dicitur. *Diliges* dominum deum tuum ex tota mente tua: et ex tota virtute tua. *Mathei. 22. Marce. 12.* *Si* quis in odio fortasse labitur proximo: audiat quod dicitur. *Diliges* proximum tuum sicut teipsum. *Ibidem.* *Res* aliena concupiscitur: audiat quod illic scriptum est. *Non* concupisces rem proximi tui. *Exo. 12. Mathei. 19.* *De* iniuria que proximi ore vel facto illata est: ad iram mens accenditur: audiat quod dicitur. *Non* queres vltionem nec memor eris iniurie ciuium tuorū. *Leuit. 19.* *In* carnis concupiscentiā male saucia mens acceditur: ne sequatur ocul⁹ mentē: audiat qđ paulo super dicitū ē. *Qui* viderit mulierē ad eō

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

cupiscendū eā: iam mechatus est eā in cor
de suo. Mat. 5. Contra inimicū forsitā q̄s
q̄s aīn suū relaxare ponit in odio: audiat
q̄d illic scriptū est. Diligite inimicos ve
stros: bñfacite his q̄ vos oderūt. Ibidē.
Sed is q̄ aliena iā nō rapit: adhuc forsitā
sua inordinate retinet: audiat q̄d illis di
cit: Vendite que possidetis ⁊ date elemo
synā. Luce. 12. Infirmātis animus per
frui desiderat deo simal ⁊ seclō: audiat q̄d
illic scriptū est. Nemo pōt duobus dñis
seruire Mat. 6. Alius nō ad necessitatē
stipēdijs: sed ad voluntarē desiderij posses
sa retinet: audiat q̄d illic dicit: Qui non
renūciauerit oībus que possidet: non pōt
esse meus discipulus. Luce. 14. Quidā
em̄ relinquit oīa: multi aut̄ possidēdo re
nūciant: qui sic ad vsū possessa retinent
vt eis desiderio non succūbant. Corpore
quisq; appetit: ⁊ laborē subire p̄ dño etiā
cū preualet refugit: audiat q̄d illic scriptū
est: Qui mecum nō colligit: spargit. In
collo ergo ecclesie idē in sacri eloquij p̄di
catiōe que p̄ sua munitiōe ⁊ altitudine tur
ri dauid similis dicit: mille clipeo depen
dēt: qz quot illic p̄cepta sunt: tot etiā pe
ctoris nostri munimīa. Ad seruandā ita
q; innocentīā etiā lesi a pximo perdura
re in hūilitate festinamus: abel ante ocu
los veniat: qui ⁊ occisus a fratre scribit: ⁊
nō legit reluctatus. Sen. 4. Mentis mū
dicia etiā cū piugali copula eligit: enoch
debet imitari: qui ⁊ in cōiugio posit⁹ am
bulauit cū deo: ⁊ nō inueniebat: qz trāstu
lit illū de⁹. Sen. 5. P̄cepta dei festina
mus p̄senti nostre vilitati p̄ponere: noe
ante oculos veniat: q̄ cura domestica post
posita ex iussione oīpotentis dñi per cen
tū annos ad arche fabricā vixit occupat⁹
Genes. 6. Subire obediētie virtutē niti
mur: asp̄icere abraā debemus: qui relicta
domo: cognatiōe: patria: obediuit exire
in locū quē accepturus erat in hereditatē
Genes. 12. ⁊ exijt ne ciens quo iret: qui
paratus exiit vt pro eterna hereditate di
lectū quem acceperat occideret heredē.
Sen. 22. Et quia vnicū dño offerre nō vi

stulit: vniuersas multitudinē gentiū in se
men accepit. Morum simplicitas placet:
isaac ad mentē veniat: quē in oīpotentis
dei oculis vite sue tranquillitas ornauit.
Sen. 24. Laboriosa fortitudo vt obtine
re debeat querit: iacob ad memoriā dedu
cat: qui postq̄ scijt fortiter seruire bonit̄
ad eā quoq; virtutē deductus est: vt non
potuisset a luctante angelo supari. Sen.
31. et. 32. et. 29. Conamur carnis illece
brā vincere: ioseph ad memoriā redeat: q̄
tentante se dña studuit carnis cōinentiā
etiā cū vite periculo custodire. Sen. 39.
Unde factū est vt quia mēbra sua bene no
uerat regere: regēde quoq; omni egypto
p̄fesset. Mansuetudinē atq; patientiā ob
tinere querim⁹: moysen ante oculos de
ducamus: qui exceptis paruulis ac mille
ribus sexcēta milia armatorū regēs: minis
fuisse describit super oēs hoīes qui habi
tabāt super faciē orbis terre. Num. 12. Re
citudinis zelo p̄tra vicia accēdimur: p̄bi
nees āte oculos deducit: qui cōētes gla
dio trāssigēs castitati populū reddidit: ⁊
irā dei iratus placauit. Num. 25. De spe
oīpotentis dei p̄sumere in dubijs queri
mus: ioseph ad memoriā reuocem⁹: qui dū
dubia certamina certamēte subiit: ad vis
ctoriā sine dubietate peruenit. Deu. 34.
et Josue. 3. 4. et. 8. Jam mētis inimicū
tias punire cupimus: in benignitate anī
mū dilatare. 1. Regū. 8. samuel in cogita
tiōe deducit: qui de principatu delectus
a populo cū idē populus peteret vt p̄ eo
dñs preces effunderet: respōdit dicens:
Absit a me hoc peccatū in dño: vt cessem
orare p̄ vobis. 1. Regū. 12. Culpā quip̄
pe vir sanc⁹ perpetrare se credidit: si eis
quos aduersarios p̄ulerat vsq; ad dele
ctiōnē benignitatē gratie nō reddidisset
in p̄ce. Qui rursus cū iubente dño mitte
ret vt dauid vngeret in regē: respōdit.
Quo vadam: inueniet em̄ me saul ⁊ occi
det me? 1. Reg. 16. Et tñ qz iratū deū ei
dē sauli cognouerat: in tāto se luctū affli
xerat: vt ei per se dñs diceret: Quoniam
tu saulē iugēs cū ego illū abieceri? p̄en

semus ergo eius animū quant' ardor cha-
ritatis incenderit: qui et illū flebat a quo
timebat occidi. Lauere autem volumus
quem timent': sollicita nobis mēte pēsan-
dum est ne si locū repimus: malū fortasse
p malo reddamus ipsi quē fugimus. Da-
uid ergo ad memoriā redeat qui psequen-
tem se regē et inuenit vt potuisset occide-
re: et tamen in ipsa feriēdi potestate posit'
elegit bonū qd ipse deberet facere. nō au-
tem malū qd ille merebatur patirī dicit'. Ab-
sit a me vt mittā manū meā in christū do-
mini. 1. Reg. 7. 4. 2. 6. Et cum idē saul
post ab hostibus fuisset interempt': eum
quē psecutorē dū viueret ptilit: fleuit oc-
cisum. 2. Reg. 1. Errātib' huius mūdi
potērib' libere loqui decernim': iohan-
nis auctoritas ad animū reducat. qui he-
rodīs nequiciā reprehendēs p verbi rec-
titudine occidi nō timuit. Luce. 3. Et qā
xpūs veritas: ipse ideo pro christo qz pro
veritate animā posuit. Mar. 6. Carnem
iam nostrā p deo ponere in morte festina-
mus: pter' ad mentē veniat. qui iter fla-
gella gaudet: qui cesus principibus resti-
sit. qui vitā suā p vita despicit. Act. 4.
Lū mortis appetitū disponimus aduersa
contēnere: paulus ante oculos deducit.
qui non solū alligari: sed et mori paratus
pro christo nō facit preciosiorē animā suā
qz se. Act. 20. Succēdi cor nostrum igne
charitatis querim': iohānis verba pense-
mus. cui' omē qd loquit' charitatis igne
vaporat. 1. ioh. p totā. Q: ergo in voce
sacri eloquij cui' libet querim' munimen
virtutis et inuenim': mille clipei pendēt
ex ea: oīs armatura fortū. Lanē. 4. Si
enī pugnare cōtra spiritalia nequitie vo-
lum': in collo ecclesie que nobis sicut da-
uid turris erecta ē: id est in diuino elo-
quio protectionis arma requiram'. vt ex
discretionē precepti cōtra vitia sumat' vir-
tus ad introij. Ecce enī contra aeras po-
testates festinamus fortes existerē: in hac
turri armaturā nostre mentis inuenimus
vt inde precepta cōditoris. inde sumam'
exempla precedentū per que ptra aduer-

sarios nostros inexpugnabiliter armemur.
Dū enī quālibet virtutē subire appetis.
et hanc illic a patrib' iam impletā vides.
ibi armaturā tuā inuenis: p quā cōtra spi-
ritalia bella munaris. Dependēt i ea qd
pe clipei. si qd pugnare appetit assumat.
et ex ea virtute pectus muniat. et verborū
iacula emittat. Et notandū quia edificata
cū ppugnaculis suis dicit'. Hoc quippe
agūt ppugnacula qd clipei. qz vtraqz pu-
gnantē muniūt. Sed inter vtraqz distat.
qz clipeos p nostro munimine vbiqz vo-
lum' mouem'. ppropugnaculo at defen-
di possum': s; hoc mouere nō possumus.
Clipe' in manu tenet. nā ppugnaculū
nō tenet. Quid ergo inter ppugnacula
et clipeos distat: nisi qz in sacro eloqo pa-
trū precedentū et miracula legim': et vir-
tutes bonorū operū audim'. Ibi nāqz co-
gnoscim' qz ali' potuit mare diuidere. a-
li' solē figere. ali' mortuū suscitare. ali-
us paralyticū verbo erigere. vmbra egros
curare. ali' per suā snām infirmantiū fe-
bril' obuiare. Qui tū oēs et patientie lō-
ganimitate mites. et zelo rectitudinis ser-
uētēs fuerūt. verbi predicatiōe diuites: si-
mul et mīa largi. Hi itaqz qz vera de deo
dixerint. testant' miracula. qz talia p illuz
nō facerēt: nisi de illo vera narzarēt. Et qz
pij: qz humiles. qz benigni extiterit: eorū
testant' opationes. Si igit' de fide tenta-
mur quā ex illozū pdicatione cōcepimus
loquentiū miracula cōspiciamus. et in fide
quā ab eis accepim' cōfirmamur. Quid
ergo illozū miracula nisi nostra sunt. ppu-
gnacula. Q: et muniri p illa possumus: et
tū hec i manu nostri arbitrij nō tenemus
nā talia facere nō valem'. Clipe' vero i
manu ē et defendit. qz virt' patientie. virt'
mīe precedēte nos gratia et in ptate est ar-
bitrij: et a piculo ptegit aduersitat'. Tur-
ris itaqz nra cū ppugnaculis suis edifica-
ta est: in qua mille clipei depēdēt. qz scri-
ptura sacra sub miraculis patz iaculo ad-
uersitatis abscondimur: et cōuersatiōis san-
cere munimina etiā in manu opis tenem'
Notandū vero qz limen porte vno cala-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

mo mensuraf. Calamus autē in sex cubitis et palmo tendit. qz vitz in scriptura saera doctrina pfecte opationis et inittū superne contemplatiōis inuenit. Sin vero porta hoc loco vnusquisqz predicator accipit: limen exteri⁹ in porta est vita actiua. limē vero interi⁹ vita contemplatiua. Per illā quippe ambulat in fide: p hāc vero festinat ad specē. Illa exteri⁹ ducit vt vn⁹ quisqz bene viuere debeat. ista interius pducit vt ex bona vita ad gaudia eterna ptingat. Nec nos hodie tractasse sufficiat. quia enī trāseuntes ad alia: diu p excelsus locuti sum⁹: ea que subiecta sunt lectioni alteri referuem⁹: repandi per silentiū: sperantes in verbo: qd̄ vliit et regnat cū patre in vnitāte spūs sancti. Per omnia secula seculozum. Amen.

Explicit omelia. XV.

Incipit omelia. XVI. que exponit litterā in capi. XL. ab illa parte. Et mensus est vestibulum porte octo cubitoꝝ. vsqz ad illā partem in eodē capi. Thalami autē sex cubitoꝝ erant hinc inde.

In cui⁹ erat spēs quasi spēs eris mēsus ē vestibulū porte octo cubitoꝝ. et frontē ei⁹ duob⁹ cubitis.

Ac ne hoc vestibulū extra portā esse crederemus: subditur.

Vestibulū autem porte erat intrinsecus.

Quid ergo p interi⁹ vestibulū nisi eterne vite latitudo signat. que mō inter angustias vite p̄sentis tā spe mēte p̄cipitur. De qua p psalmistā d̄r. Intrate portas eius in p̄fessione: atria ei⁹ in hymnis p̄fessionū. ps. 99. **A**li enī pctā nostra p labyrinthos cōstitemur: anguste vite portam ingredimur. Sz cū post hec ad eternā vi-

tā pducimur: porte nostre atria in cōfessionū laudib⁹ intram⁹. qz ibi iam angustia nō erit: cū nos leticia eterne solēnitat⁹ assumpserit. Propter cōfessionis nostre angustia veritas dicit. Intrate p angustam portā. Mat. 7. Et cū se psalmista recipere latitudine gaudia eterna p̄sumperat dicebat. Statuisti in loco spaciofo pedes meos. ps. 30. Ad atriū ergo p portā tenditur. qz ad latitudinē solēnitatis ptingitur ab angustia cōfessionis. Illa itaqz gaudia que apud dauid atria: apud Ezechielem vestibulū intrinsec⁹ vocatur. Unde et hoc ipsū vestibulū octo cubitis dicitur mensuratum. Ibi enī omēs recipiēdi sunt q̄ nūc in exercitio operis laborāt: et ad eterna gaudia per cōtēplationis gratiam suspirāt. Nec immerito mēsurā vestibulū octo cubitis ponit. quia septem diebus vn̄uersum tēpus euoluitur. Eterna etenim dies que expleta septem dierum vicissitudinem sequitur: scilicet octaua ē. Unde etiā psalmista resurrectionis diē considerans. quia de extremi iudicij districtione erat locuturus: p̄misit titulum: dicens in finez ps. dauid pro octaua. Et enī quā octaua diceret demonstraret: diē illā tremēdi terrozis in psalmi inchoatione secutus est dicens. Dñe ne in ira tua arguas me: neqz i furore tuo corripas me. ps. 6. Modo enī quisquis p flagella corripit: et correptionib⁹ emendat in māsuetudine corripitur nō i ira. In districto autē illo examine omnis argutio atqz correptio ira est. qz venia post correptionē nō est. Huius octonarij numeri causa ē qz post sabbatum dñs. voluit a morte resurgere. Dies quippe dñicus qui tertius est a morte dñica. a cōditio ne dierū numerat octauus: qz septimū sequit. Unde et ipsa vera redēptoris nostri passio et vera resurrectio: figurauit aliqd̄ de suo corpe in dieb⁹ passionis sue. Sexta enī feria passus est. sabbato quieuit i sepulchro. dñica die surrexit a morte. Presens etenim vita nobis adhuc sexta est feria qz in doloribus ducit et in angustijs cruciatur. Sed sabbato quasi in sepulchro

quiescimus quia requies anime post cor-
pus inuenimus. Dominico vero die vis-
delicet a passione tertia conditione vt
diximus octauo. iam corpore a morte re-
surgemus: et in gloria anime etiam cum car-
ne gaudebimus. Quod ergo mire salua-
tor noster fecit in se: hoc veraciter signifi-
cauit in nobis. vt nos dolo in sexta: et re-
quies in septima: et gloria excipiat in oc-
taua. Hinc per Salomonem dicitur. Da
partes septē necnon et octo. quia ignoras
quid mali futurū sit super terraz. *Ecc̃. 6.*
Partes etenim septē simul et octo dantur:
quando sic ea que septē diebus euoluunt
disponimur: vt per hec. ad bona eterna ve-
niamus. Et dum modo caute agis: post-
modum venientis tremēdi iudicij ira de-
uitetur. Octo itaq; cubitos vestibulū mē-
suratur intrinsecus. quia per lucem que
post septem dies sequitur: latitudo nobis
eternitatis aperitur. Sed nemo ad illam
venit: nisi qui hic dilectionē dei ac proxi-
mi deuota mēte tenuerit. *Ande et subdit.*

Et frontē ei⁹ duob⁹ cubitis.

Frons etenim porte est boni meritum vis-
te presentis. Sicut enim vestibulū intrinse-
cus superna requies debet intelligi: ita p
frontem porte necesse est qualitatem visibi-
lis vite signari. Frons ergo porte duob⁹
cubitis mensuratur. quia quisquis hic di-
lectionē dei ac proximi seruare studuerit:
ipse ad eternitatis atrium pertingit. *Vi-
ta* igitur nostra vt duobus cubitis sit men-
surata: tendi quotidie per charitatem de-
bet in amorē dei simul et proximi. Non ē
enim charitas vera si minus a duobus cu-
bitis habet. *Ande moyses cum per colo-
res vestitū electorum virtutes exprimeret
in ornamento pontificis bis tinctū cocco
tuber adhiberi. Exod. 28.* Quid namq;
per cocco nisi charitas designatur: q̄ sem-
per flamma amoris accendit. Sed cocco
bis tingitur quando non solum ex amore
dei: sed etiam proximi nostra charitas inflā-
matur. *Nā quisquis sic amat deum vt cō-
missi sibi proximi curaz relinquat: adhuc
in eo cocco semel tinctus est. Et quisq̄s*

sic amat proximum vt minuat. desiderius
q̄s flagrare debet in deum: non est adhuc
in eo color tincture geminatus. *Debem⁹*
ergo et amare eos cum quibus viuim⁹: et
ad illum totis desiderijs anhelare in quo
veraciter viuamus. *Ecce enī ad fidem atq;
q̄s ad audiendū verbum omnipotētis do-
mini nos qui religioso induiti habitu vis-
demur: ex diuersa mundi qualitate conue-
nimus: atq; ex dissimilibus iniquitatib⁹
in sancte ecclesie concordia congregati su-
mus. ita vt iam patenter factū esse videa-
tur quod de promissioe ecclesie per Esa-
iam dicitur. Habitat lupus cum agno
et pardus cum hedo accubabit. *Esa. 11.*
Nam per sancte charitatis viscera lupus
cū agno habitat. quia hi qui in seculo ras-
ptores fuerunt cum mansuetis ac mitib⁹
in pace conquiserūt. Et pardus cum he-
do accubabit. quia is qui peccatorū suoz
maculis varius fuit: cum eo qui se despi-
cit et peccatorū fatetur humiliare cōsentit
Ebi et subditur. Titulus et leo et onis si-
mul morabuntur. Quia et is qui per con-
trarium cor ad quotidianum se deo sacri-
ficium preparat. et alius qui tanq̄ leo ex
crudelitate sentiebat. et alter q̄ velut onis
in innocentie sue simplicitate perdurat: in
caulis sancte ecclesie conuenerunt. *Ecce*
qualis est charitas que per diuersitates
mentium accenditur. cōcremat. conflat. et
quasi in vnam auri specie reformat. Sed
in eo q̄ se electi sic amant: ad illum neces-
se est vt festinent: quē eterno gaudio in ce-
lis videre mereantur. *Unus est eteniz do-
minus ac redemptor noster: qui et hic ele-
ctorum suoz corda ad vnā similitatē ligat
et ad supernum amorē per interna desides-
ria semp stimulat. *Ande et illic subditur.*
Et puer paruulus minabit eos. *Ibidem.*
Quis iste est puer paruulus: nisi de quo
scriptum est. Puer natus est nobis: fili⁹
datus est nobis? Qui simul habitans
tes minat: quia ne in terrenis rebus cor-
da nostra inhereant: et hec per internum
desiderium quotidie inflammat. Et
hoc ipsuz elus minare: est ad suum nos a-**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

morē incessanter accendere: ne cū nos vicissim diligimus mēte in hoc exilio remaneamus: ne quies hui⁹ vite sic placeat vt ad obliuionē patrie perducatur: ne delectata mens prosperis torpeat. Unde ⁊ donis suis flagella pmisset: vt nobis omne quod nos in seculo delectabat amarescat: ⁊ illud incendiū surgat in animo quod nos semp ad celeste desiderium inquiete excitet: atque vt ita dicā delectabiliter mordeat: suauiter cruciet: hilariter cōtristet. Puer ḡ nos paruulus minat: quia is qui paulominus quā angeli minorat⁹ est per charitatē quā nobis respiciuit: in hoc nos mūdo mentē figere nō permittit. Bis tinctus itaque in nobis coccus est: si ⁊ hic primos nostros sicut nos diligim⁹: ⁊ ad auctore omnium cū ipsis quos diligimus festinamus. Si igitur vita nostra de perfecta charitate bis tingitur: frons in nobis porte duob⁹ cubitis mensuratur. Siue igitur doctor: seu sacrum eloquium vel certe fides porte nomie signet: in mensura vtriusque cubiti charitas nō in cōuenienter accipit: quia ⁊ ille vera p̄dicat: qui dei ac primi amorē docet. Et ipsa est certa sciētia quā charitas edificat: ⁊ fides robusta est que se in dilectiōe dei ac primi exercet. Sequitur.

B Porro thalami porte ad viam orientalem tres hinc: ⁊ tres inde: ⁊ mensura vna trium.]

Quid thalami: quid via orientalis designet iam superius dixim⁹: nec replicare latius necessariū putamus. Sed querendum nobis est: quid est quod dicit: tres hinc ⁊ tres inde? Thalami quippe iuxta viam orientalem sunt corda feruentium in amore dei. Et siue hi qui electi in testamēto veteri fuerūt siue hi qui in testamēto nouo secuti sunt: nimirum cōstat: quia omnes ex amore trinitatis accesserunt. Neque enim vere deū diligēt: si eius dē trinitatis que deus est gratiā nō accepissent. Iuxta viam ergo orientalem tres hinc ⁊ tres inde sūt thalami: quia dū inter veteres ⁊ novos patres dñs incarnari dignat⁹ est: quasi in medio thala-

moz via orientalis apparuit: qui thalami ad verā speciē ex trinitatis sunt cognitio ne decorati. Sin vero ad virtutes electorum eundē numerū referamus: tres sūt virtutes sine quibus is qui aliqd operari iam potest: saluari nō potest: videlicet fides: spes: ⁊ charitas in antiquis patrib⁹ que in nouis doctorib⁹ fuit: iuxta orientalem viam tres hinc ⁊ tres inde thalami describunt. Vel certe quia tres patrū veterū distinctiōes fuerūt: tres quoque nouorū sub gratia sequuntur. Vetus quippe popul⁹ habuit presante legē: ac deinde in lege: et postmodū prophetas. In nouo autē populo prius hebreorū primitiē crederūt: postmodū plenitudo gentium fidē secuta est: ac deinde in fine seculi hebreorū reliquie saluant. Roma. 9. Quia ergo incarnatio dñi ⁊ ex superiori parte presante legē: patres in lege: atque ad extremū prophetas habuit: et ex posteriore fideles ex hebreis: fideles ex gentibus: ac postmodū hebreorū oēs reliquias collegit: orientalis via tres hinc: ⁊ tres inde thalamos habere memorat. Sed hoc quoque nō in cōuenienter accipim⁹: si tres esse fidelium ordines dicamus. Siue nāque in veteri seu in nouo testamēto: alius est ordo predicantium: alius cōtinentium atque alius bonorū coniugatorū. Unde ⁊ idē propheta in superiori parte tres viros liberos vidit: noe daniel ⁊ iob. Ezech. 14. In quib⁹ videlicet tribus p̄dicatores: p̄tinentes: ⁊ coniugati signati sunt. Nam noe archamūndis rexit: atque ideo figuram rectorū tenuit. Daniel in aula regia abstinentie deditus fuit: ⁊ ideo vitam cōtinentium signauit. Iob vero in coniugio positus: ⁊ curam domus proprie exercens placuit: per quē digne bonorū coniugatorū ordo figuratur. Quia ergo etiā ante mediatoris aduentum ⁊ p̄dicatores ⁊ cōtinentes ac boni coniugati fuerūt: qui eundē eius aduentū p̄stolarent: ⁊ magna hūc sūt desiderij videre cuperent: ⁊ postmodū p̄dicatores: cōtinentes: ac boni coniugati sicut cernimus existūt. Qui redemptore nostrū iam des-

deramus incarnatū: sed in inaeftatis fuae gloria cōtemplandū: orientalis via tres hinc et tres inde thalamos habet: iuxta psalmiſte vocē: qui de eadē via videlicet redēptore noſtro dicit: In circuitu ei⁹ tabernaculū eius. ps. 17. Sed pensandū nobis eſt ſollicita intentiōe quod dicitur quia meſura vna triū. Cum em̄ longēſt a continētibus ⁊ tētib⁹ excellētia predicator⁹: ⁊ valde a cōiugatis diſtet eminētia continentū: quid eſt q̄ vna meſura dicitur triū? Coniugati quippe quāuis ⁊ bene agāt: ⁊ omnipotentē deū videre deſiderēt: domesticis tamen curis occupant: ⁊ neceſſitate cogēte in vitioꝝ mētē diuidūt. Continētēs autē ab huius mūdi actione remoti ſunt: ⁊ voluptatē carnis etiā a licito cōiugio reſtingūt: nulla cōiugis: nulla filioꝝ cura: nullis noxijs ac diſſilibus reſamiliaris cogitatiōibus implicant. Predicatorēs vero nō ſolū ſe a vicijs coerēt: ſed etiā alios peccare prohibent: ad fidē ducūt: in ſtudio bone cōuerſatiōis inſtrunt. Quomō ergo vna eorū meſura eſt: quoz vite equalitas vna nō eſt? Sed meſura vna triū eſt: quia eſt in eis meritoꝝ magna eſt diuerſitas: tamen diſtātia in fide in qua tendunt nō eſt. Hā eadē fides que iſtos ſolidat in maximis: iſtoꝝ infirmitatē continet in paruis. Vel certe triū vna meſura eſt: q̄ in retributiōe vltima quāuis eadē dignitas omnibus nō ſit: vna tamen erat omnibus vita beatitudinis. Unde per ſemetipm̄ dñs dicit: In domo patris mei māſiones multe ſūt. Jobis. 14. Sed tamē qui in ea ducti ſūt: quāuis in diuerſis horis venerint: vnum denariū perceperūt. Qua itaq; ratioe cōueniant māſiones multe cū vno denario: niſi quā diuerſe quidē beatoꝝ ciuium dignitates erūt: ſed tamen vna requies eterne retributiōis? Hāc ⁊ ſi diſpar erit meſurū ſinguloꝝ: non erit diuerſitas gaudiorū: quia ⁊ ſi alter minus: atq; alius amplius exultat: omnes tamen vnū gaudium de cōditoris ſui viſiōe letificat. Hōc quoq; eſt ſiue de veteribus ſeu de nouis patri

bus ſentiendū: quia orientalis via cū tres hinc ⁊ tres inde thalamos habet: meſura vna triū eſt: quoniam ip̄a fides atq; ip̄m meritū tenuit corda precedentū: que reſpleuit corda ſequentū ſub teſtamēto nouo poſtoꝝ: ſicut ⁊ per paulū dicit: Habētes autē eundē ſpiritū fidel. 2. Corint. 4. Sicut ſcriptū eſt. Credidi ppter quod locutus ſum. ps. 115. Et nos credimus propter qd ⁊ loquimur. Spiritales quippe illi patres omnipotentē deū trinitatē ita eſe crediderunt: ſicut eandē trinitatē noui patres aperte locuti ſunt. Eſaias nāq; audiuit angelica agmina in celo clamātia. Sanctus: ſanctus: ſanctus dñs deus ſabaoth. Eſaie. 6. Et eſt perſonaz trinitas monſtrare tertio ſanctus dicit: Sed vt vna eſſe ſubſtātia trinitatis appareat: nō dñi ſabaoth: ſed domin⁹ ſabaoth eſſe perhibet. Quod dauid quoq; ſentiens ait: Benedicat nos deus de⁹ noſter: benedicat nos deus. ps. 66. Qui tertio dixiſſet deus: vt vnū eſſe hūc oſtenderet: ſubdit. Et metuāt eum omēs fines terre. Paul⁹ quoq; loquit dicens: Quoniā ex ip̄o: et per ip̄m: ⁊ in ip̄o ſunt om̄ia. Romān. 12. Ex ip̄o videlicet: ex patre. Per ip̄m: per filiū. In ip̄o autē: in ſpiritū ſancto. Quē ergo ip̄m cū tertio dixiſſet: adiunxit. Ip̄ſi gloria in ſecula ſeculoꝝ amen. Qui em̄ nō dicit: ip̄is ſed ip̄i: dicendo ter ip̄m diſtinxit p̄ perſonas. Et ſubiūgendo: ip̄i gloria nō diuiſit ſubſtātia. Quia itaq; vna eſt veter⁹ ac nouoꝝ patrū fides: recte thalamos deſcribit meſura vna triū. Quod verbis alijs replicat cū ſubdit.

Et meſura vna frontū.]

Ex vtraq; em̄ parte eſt meſura frontū quia patres noſtri vel prius a veteri: vel nunc a nouo teſtamēto venientes: in vna mediatoꝝ fide cōueniūt. Qui pro eo q̄ charitate pleni ſunt: carnē ſuam abſtinentia edomant: corda audientū predicatio nis lumē illuſtrat: ſigna faciūt: virtutes operant. Per hoc quod eoz bona nobis foris innotescūt: non immerito hui⁹ cele

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

stis edificij frontes vocant. Omne enim quod nūc in aperto ostendit frons est: vt illud sit vestibulū edificij: quod nobis interius referuatur. Unde et sancte ecclesie in cantico canticoꝝ dicitur: Sicut cortex mali punici gene tue absqꝫ occultis tuis. *Lanti. 6.* Bene quippe sunt sancte ecclesie spiritales patres: qui nūc in ea miraculis coruscant: et velut in eius facie venerabiles apparent. Cum em̄ videmus multos mira agere: ventura prophetare: mūdum perfecte relinquere: celestibus desiderijs ardere: sicut cortex mali punici sancte gene rubent. Sed quid istud omne quod miramur in illius rei comparatione de qua scriptus est. *Esaie. 64.* Quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in corda hominis ascendit: que preparauit deus diligentibus se. *1. Corinth. 12.* Bene ergo cum miraretur genas ecclesie: subdidit. Absqꝫ occultis suis. Ac si aperte diceret. Ea quidem que in te non latent magna sunt: sed illa valde ineffabilia que latent. Sequitur.

Et mensus est latitudinem liminis porte decem cubitoꝝ: et longitudinē porte tredecim cubitorum.]

Multa superius de porte significatione iam diximus. Sed vnū tenere aliquid de venus per quod possit et cetera lectoris prudētia penetrare. Dictum quippe est: per portam scripturam sacram posse figurari. Sed hoc nobis modo laboriose discutendū est: cur latitudo liminis porte decem cubitis: et longitudo porte tredecim mensuratur. Hoc autem loco longitudo porte altitudo dicitur: si cut nos longe stature dicimꝫ: quem altum videmꝫ. Nam longitudo porte dici in transuersum nō potest: cuius latitudo per decem cubites demonstratur. Quid ergo latitudo liminis porte: nisi lex testamēti vete-

ris fuit: et longitudo porte: nisi gratia testamenti noui? Quia videlicet scriptura sacra dum per testamentum vetus crimina operum compescuit dare decimas precepit: quasi per mandata humilia in liminis latitudine iacuit. Sed dum per testamentum nouum cogitationes prauas coercuit: derelinquit omnia: et pro deo vitam corporis iussit cum presenti seculo despicere: quasi porta nostra in longitudo altitudine surrexit. Vinora quippe precepta israelitico populo per legē date sunt. Unde et eidem populo moyses in campo locutus est. *Exodi. 19.* Aliter enim dominus sanctis apostolis vedit. *Mathei. 5.* Unde et eisdem mandatis vite in monte vocuit. Dum vero redemptor noster per euangelium dicit: Nolite putare quonia veni soluere legem: aut prophetas: non veni soluere sed adimplere. *Ibidem.* Adimplere em̄ venerat legē: qui legis iusticie gratiam addidit: vt quod illa iubebat in minimis ipse perfici adiunaret in sumis. Et quod illa coercerat ab operibus: ipse refecit a corde. Intellecta ergo lex que in latitudine iacuit: in altitudine surrexit. Ipa enim dei cognitio que apud illam in spiritualibus patribus fuit: nota omni hebreorum populo non fuit. Nam omnipotentē deum: sanctam videlicet trinitatem cum prophete predicarent populus ignorabat: solum decalogum tenebat in fide: legem trinitatis nesciens. Mensuretur ergo latitudo liminis porte decem cubitis. Et quia durus ille populus subtilitatem fidei ignorans: mandatis seruabat decalogi. Mensuretur ergo longitudo porte tredecim cubitis: quia per testamentum nouū in corde fidelis populi super mandata decalogi quem verius custodit cognitio trinitatis creuit. Et cum madata legis perficit: trinitatem esse omnipotentem dominū credidit. *Ibi et queri rationabiliter potest: cur istam latitudinem liminis porte quas superius dixerat vno calamo mensurari: inferius subiunxit:*

q̄ decem cubitis mensuretur: ac deinde
 subditur: q̄ longitudo porte tredecim sit
 cubitis mēsurata: vnus etenim calamus
 iam sicut sepe dictum est: sex cubitos ha-
 bet ⁊ palmū: decem vero cubiti iam men-
 suram suam calamū tenent: tredecim ve-
 ro amplius q̄ decem. Quid est ergo q̄
 prius vno calamo limen porte: postmo-
 dum latitudo eius decem cubitis: ad ex-
 tremum quoq̄ longitudo porte trede-
 cim mensuratur: nisi q̄ sancti Patres
 quos per saeram scripturam ante legem
 fuisse cognoscimus: vnū quidem omnipo-
 tentē deū sanctam videlicet trinitatē es-
 se nouerūt: sed eandem trinitatem quam
 cognouerunt aperte minime predicauerunt:
 qui eius iussionibus obediētes ⁊ vi-
 te mūdiciam conseruantes: quasi in sex cu-
 bitis calami habuerūt perfectionem ope-
 ris: ⁊ sepe angelos videntes habuerunt
 palmū contemplatiōis. Data autem lege
 rudus ille hebreorum populus mandata
 decalogi seruare conatus est: sed tamen
 de cognitione sancte trinitatis eruditus
 non est. Et quamuis hanc spiritales pa-
 tres perfecte cognouissent: multitudo ta-
 men synagoge nec inuenire mysteriū tri-
 nitatis potuit: nec querere sciuit. Super-
 ueniente autem gratia per testamentū no-
 uū: omnis fidelis populus vnū deum tri-
 nitatem esse cognouit: ⁊ virtutem decalo-
 gi eius agnitōe compleuit. Prius ergo
 limen porte mēsuretur calamo vno: post-
 modum latitudo eius cubitis decem: at-
 q̄ ad extremū lōgītudo porte cubitis tre-
 decim: quia ⁊ sanctis patribus ante legē
 actiua et contemplatiua vita non fuit: et
 sub lege decalogi populus diuine substā-
 tie mysterium nesciens in mandatoꝝ la-
 titudinem seruauit. Et nunc sub gratia cu-
 stoditis verius decalogi preceptis omnis
 qui ad fidem venerit: sancte trinitatis sa-
 cramenta cognoscit. Qua in re hoc quo-
 q̄ nobis sciendum est: quia et per incre-
 menta temporum creuit scientia spirita-
 lium patrum. Plus namq̄ Moyses q̄

abraham: plus prophete q̄ moyses: plus
 apostoli q̄ prophete in omnipotentis dei
 scientia eruditi sunt: fallor si hec ip̄a scri-
 ptura non loquitur. Pertransibunt plus
 rimi: ⁊ multiplex erit scientia. Daniel. 12.
 Sed hec eadem que de abraham moyses
 prophetis et apostolis diximus: ex eius-
 dem scripture verbis si possumus: ostens-
 damus. Quis enim nesciat quia abrahā
 cum deo locutus est: ⁊ tamen ad moysen
 domin⁹ dicit: Ego sum deus abrahā: de-
 us ysaac: ⁊ deus iacob: ⁊ nomen meū ado-
 nay nō indicaui eis. Exod. 6. Ecce plus
 moysi q̄ abrahā innotuerat: qui illud de
 se moysi indicat quod se abrahā non indi-
 casse narrabat. Sed videamus si prophe-
 te plus q̄ moyses diuinam scientiam ap-
 prehendere potuerunt. Lerte psalmista
 dicit: Quomodo dilexi legem tuam ⁊ os-
 mine: tota die meditatio mea est. ps. 118.
 Atq̄ subiunxit. Super omnes docentes
 me intellexi: quia testimonia tua medita-
 tio mea est. Et iterum. Super seniores
 intellexi. Ibidem. Qui ergo legem me-
 ditari se memorat: et super omnes docen-
 tes se: ac super seniores intellexisse testa-
 tur: quia diuinam sciētiam plus quā moy-
 ses acceperat: manifestat. Quomodo au-
 tem offensuri sum⁹: quia plus sancti apo-
 stoli edocti sunt q̄ prophete? Lerte veri-
 tas dicit: Multi reges et prophete volu-
 erunt videre que videtis: et audire que
 auditis: sed non viderūt. Ruce decimo.
 Plus ergo q̄ prophete de diuina scien-
 tia nouerunt: quia quod illi solo spiritu
 viderant: ipsi etiam corporaliter videbāt.
 Impleta itaq̄ est ea quam superius dixi-
 mus danielis sententia: quia pertransi-
 bunt plurimi: et multiplex erit scientia.
 Daniel. 12. Mensura ergo calami qui est
 sex cubitorum et palmo ducatur ad cubi-
 tos decem: et mensura decem cubitorum
 ad extremum surgat in tredecim. Quia
 quanto mundus ad extremitatem ducia-
 tur: tanto nobis eterne scientie adit⁹ lar-
 gius aperitur. Sequitur.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Et marginez ante thalamos cubiti vnus.]

Sicut sepe diximus: thalami corda electorum sunt omnipotentis amoris feruentia. quod per marginem ante thalamos: nisi fides exprimitur? Quod non prius ipsa teneat. nullo modo ad spiritalem amorem pergit. Homo enim charitas fides: sed fides charitatem precedit. Nemo enim potest amare quod non crediderit. Margo itaque est ante thalamos: fides ante ardorem charitatis. Quod sicut dictum est nisi ea que audis credideritis: ad amorem eorum que audieritis nullatenus inflammamini. Sed margo ante thalamum cubiti vnus est. quod tunc fides corda audientium in amore copulat quam per errores et scismata diuisa non est: sed in unitate perdurat. Et videlicet margo vnus cubiti audientis animam ad thalamum perducit: qui celestis spiritus speciem quam hic predicat: postmodum in celestibus demonstrat. Ubi et bene subdit.

Et cubit' vnus finis vtriusque.

Utriusque autem dicitur: ac si dicatur vtriusque. Per latitudinem quippe liminis et longitudinem portae: veteris ac noui testamenti diximus designari. Ad extremum vero addit quod cubitus vnus sit finis vtriusque. quod videlicet et testamentum veteris vnus nobis mediator dei et hominum nunciavit. et testamentum nouum eundem nobis nunciat in eterna claritate venturum. quem iam pro nobis cognouimus incarnatum. Cubitus ergo vnus vtriusque est. quod et quod lex predicavit in carne apparuit. et ipse quem nunc testamentum nouum loquitur in gloria maiestatis apparebit. Et tunc vtriusque finis erit: cum visus in diuinitate sue potentie omnia que sunt predicta contempserit. Scriptum namque est. Finis legis Christus ad iustitiam credenti. Rom. 10. Finis videlicet non qui consumit: sed qui perficit. Tunc enim legem perficit: cum sicut lex predixerat incarnatus apparuit. Sed adhuc de eius iudicio multa nouum testamentum loquitur. adhuc multa de regno illius narrat que necdum videmus impleta. Ecce quo

fidie euangelium legitur. ventura predicantur. Tunc ergo erit et nouum testamentum finis: cum et que de se promissum contempserit. Finis vero testamentum nouum quod perficiet. Nam cum ipse de quo loquitur visus fuerit: eiusdem testamenti verba cessabunt. Unde et sancte ecclesie veri luminis die quasi tempus veniale prestolanti per sponsi vocem dicitur. Surge propera amica mea. columba mea. formosa mea et veni. Jam enim hyems transiit: imber abiit et recessit. flores apparuerunt in terra. Cant. 2. Sicut enim sancta ecclesia seu vnaqueque electa anima. celestis sponso est amica per amorem. columba per spiritum. formosa per morum pulchritudinem. Que cum iam de corruptione carnis ducitur: ei proculdubio hyems transit. quia presentis vite torpor abscedit. Imber quoque abiit et recessit. quod cum ad contemplandum in sua substantia omnipotentem deum educitur: iam verborum gurte necessarie non erunt: ut pluuia debeatur predicationis infundi. Nam quod minus audire potuit: amplius videbit. Tunc apparet flores in terra: quia cum de eterna beatitudinis vita quedam suauitatis primordia preguustare anima ceperit: quasi iam in floribus odorata exiit. Quod postquam egressa fuerit: in fructu vberius habebit. Unde et illic subditur. Tempus putationis aduenit. Ibidem. In putatione quippeamenta sterilia reciduntur: ut ea que preualent vberius fructum ferant. In ostre itaque putationis tempore tunc aduenit: quando infructuosam ac noxiam corruptionem carnis deserimus: ut ad fructum anime peruenire valeamus. Qui fructus nobis erit vberimus: visio vnus cubiti. Ergo vnus est finis vtriusque. quia vnus est ille qui dixerit. Singulariter sum ego donec transeam ps. 140. Qui solus cum patre et sancto spiritu presidet in celo: sicut passer vnicus in edificio. Quem admodum impleuit legem per mysterium incarnationis et perfecte humanitatis sue: ita testamentum nouum promissa impleturus est per ostensam gloriam claritatis sue. Hunc vnum nobis cubitum mensura quoque archae

locuta est. Archa enim que trecentis cubitis fieri in longitudine iussa est: sexaginta vero latitudine: triginta autem in altitudine: in vno est cubito consummata. Quid enim per archam nisi sancta ecclesia figuratur. que inferius ampla est: superius angusta? Que a trecentis et sexaginta ac triginta cubitis ad vnum cubitum colligitur: quia latitudinem quam sancta ecclesia in membris suis adhuc infirmantibus habet: paulisper angustata et in altum proficiens ad vnum tendit. Ipsi enim ratio exigit ut credamus quod in illa archae latitudine omnes bestie: cuncta quadrupedia atque reptilia in inferioribus fuerunt. Homo vero atque volatilia nimirum in superioribus. Iuxta superiorem etiam partem fenestra fuit in latere: de qua coruuum vel columbam dicitur: si homo: ut si iam diluuii transisset aqua cognosceret. Et quia archa eadem in vno fuit cubito consummata: homo et volatilia iuxta cubitum fuerunt. Recte itaque per archam vniuersa ecclesia designatur: que adhuc in multis suis carnalibus lata est: in paucis spiritalibus angusta. Et quia vnum hominem qui est sine peccato colligitur: quasi in vno cubito consumatur. Videmus etiam multos intractabilem sancte ecclesie sinum in superbia erigunt: in carnis voluptate dissolui: ac quod terrenis rebus inhiare: impetrare auaricia mare transire: deseruire iracundie: iurgijs vacare: proximos quos preualere ledere. Sed quia eos adhuc sancta ecclesia tolerat ut conuertatur: quasi in archae latitudine deorsum bestie morantur. Videmus alios iam aliena non querere: illatas iniurias equanimiter portare: rebus propriis esse contentos: humiliter viuere. Sed quia isti iam pauci sunt angustatur archa. Alios autem conspicimus etiam possessa relinquere: nullum terrenis rebus studium dare: inimicos diligere: carnem a cunctis voluptatibus domare: mortales omnes sub rationis iudicio premere: per celestem desiderium contemplationis pennas subleuare. Sed quia tales quique valde rari sunt: in archa iuxta cubitum ducuntur ubi homines et volatilia continentur. Quera tamen si quis in eis esse valeat sine peccato: et nullus in

uenit? Quis itaque homo sine peccato est nisi ille qui in peccato natus non est? In vno ergo cubito consummata archa: quia vnum est auctor et redemptor sancte ecclesie sine peccato: ad quem omnes proficiunt qui se a se peccatores nouerunt. Dicat itaque de latamine et porta. Et cubitus vnus finis vtriusque. Quia cum vnus mediator dei et hominum Christus Iesus in maiestate sua apparuerit: omnia vtriusque testamenti que predicta et promissa sunt compleuit. Sin vero vtriusque hoc loco marginem ac thalamos memorat: neque hoc ab hac sententia abhorret: quia cum maiestas redemptoris nostri fuerit ostensa finis fides: cum iam cepit videre homo quod credidit. Et ad finem suum uenit thalamus: quia corda fidelium incomparabiliter longe quam modo sunt in amore illius perficiunt. Cubitus ergo finis vtriusque est: quia vnus dominus et saluatoris visio in electis suis fidem finit: et charitatem perficit. Considerare libet: qui nos sumus qui ista tractamus. Certe ex gentibus venimus: certe parentes nostri lignorum ac lapidum cultores fuerunt. Unde ergo hoc nobis: ut ea quoque que nunc usque hebrei nesciunt: ezechielis prophete tam profunda mysteria rimemur? Argamus ergo gratias toto desiderio vni: qui cuncta que de eo in sacro eloquio scripta sunt opere impleuit: ut que intelligi audita non poterant: visum panderent. Ibi quippe in carnatione: ibi passio: ibi mors: ibi resurrectio: ibi ascensio illius continetur. Sed quis nostrum hec audita crederet: nisi facta cognouisset? Si gnatum ergo librum sicut in iohannis apocalypsi legitur: que aperire et legere nemo poterat: leo de tribu iuda aperuit. Apocalypsi 4. quia omnia eius nobis mysteria in sua passione ac resurrectione patefecit. Et per hoc quoque infirmitatis nostre mala pertulit: sue nobis potestatis et claritatis bona monstrauit. Caro enim factus est ut nos spirituales faceret: benigne inclinatus est ut leuaret: existit ut introduceret: visibilis apparuit ut invisibilia monstraret: flagella pertulit ut sanaret: opprobria et irrisiones sustinuit: ut

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ab opprobrio eterno liberaret: mortu⁹ est
vt viuificaret. Agam⁹ ergo gratias viuifi-
ficati & mortuo: & ideo amplius viuifica-
ti: qz mortuo. **U**n bñ salutē nostrā & pas-
sionē illius esaias cōtemplatus ait: Et fa-
ciat opus suū: alienū est opus eius: vt ope-
ret opus suū: peregrinū est opus eius ab
eo. **Esa. 27.** Opus etenim dei est animas
quas creauit colligere: ad eterne lucis gau-
dia reuocare. Flagellari autem atqz spu-
tis liniri: & crucifigi: mori: atqz sepeliri nō
hoc in sua substantia opus dei est: sed opus
hōmīs peccatoris: qui hec omnia meruit
per peccatū. Sed peccata nostra ipse per-
tulit in corpe suo super lignū. i. Petri. 2
Et qui in natura sua ante semp in corpore
hēsibilis: in natura nostra cōprehendi di-
gnatus est ac flagellari: nisi ea que erant
infirmi tatis nostre susciperet: nunq̄ nos
ad sue fortitudinis potentia subleuaret.
Unde ergo faciat opus suū: alienū opus
eius: & vt opere opus suū: peregrinū est
opus eius ab eo: quia incarnatus de⁹ vt
nos ad suā iusticiā colligeret: dignat⁹ est
pro nobis tanq̄ peccator homo vapulare
Et alienū opus fecit vt faceret propriū:
quia per hoc q̄ infirmās mala nostra sus-
tinuit: nos qui creatura illius sumus ad
fortitudinis sue gloriā perduxit. In qua
viuit & regnat cū patre in unitate spūs san-
cti: per oīa secula seculorū. Amen.

Explicit Omelia. XVI.

Incipit Omelia. XVII. que
exponit litterā capituli. XL. ab
illa parte: **T**halami autem sex
cubitum erant hinc inde: vsqz
ad illam partem in eodem capi-
tulo. **Et duxit me ad atrium
exterius.]**

Emozatis superius thalamis
m ppheta subiūgit: quia thalami
sex cubitorū erant hinc & inde.

Qua in re magna nob questio
generat: cur superius thalamū vno cala-
mo mensuratū dixit: quē videlicet cala-
mū sex cubitos & palmū habere perhibus
it: atqz inferius thalamos sex solūmodo di-
xit cubitis mēsurari: Si em̄ non calamo:
sed sex cubitis mēsurant: palmus deest
qui superius in mēsurā calami dicebat ad
esse. Sed si thalami sunt sensus atqz cogi-
tatiōes fidelium: in quibus caste ante cōdis-
tozi suo in amore iungunt: & per sex cubi-
tos perfecta operatio: per palmū vero ins-
choatio contemplatiōis exprimit: sancte
vniuersalis ecclesie debemus mēbra p̄sp̄-
ceret: & citius inuenim⁹ qz sunt in ea tha-
lami vno calamo: & sunt alij sex tantūmo-
do cubitis mēsurari. Nam fideles quidā
in illa oīpotentē deū ita amāt: vt in ope-
re perfecti sint & in cōtemplatiōe suspēse
hi p̄fecto calamū in mensura habēt: qz et
sex cubitos operatiōis & palmū p̄templa-
tiōis possident. Quidā vero oīpotentē
quidē deū diligūt: & perfecte in dōis ope-
ribus exercent: sed tamen cōtemplari ei⁹
magnitudinē subtiliori intellectu nesciūt
Amant autē: sed inuestigare gaudia eius
claritatis ignozāt: hi itaqz sex cubitos ha-
bēt & palmū nō habēt: quia ei tā per amo-
rem iūcti sunt: sed ex cōtemplatiōe disun-
cti. Qui tamē thalami post cōmemoratio-
nē cubiti vnus hinc & inde esse referunt:
quia videlicet in amore auctoris ac redē-
ptoris nostri fideles ante & ex iudaico po-
pulo & ex gentilitate cōuenerūt. **A** Un-
de & idē redemptor noster cum asello se-
dens hierusalē tenderet (sicut euāgelista
testat) multi vestimenta sua strauerūt in
via: alij autē frondes cedebāt de arbori-
bus & sternerāt in via: & qui preibant & q̄
sequebant clamabāt dicētes: **S**anna be-
nedictus qui venit in nomīe dñi. **Marc**
11. Matb. 21. Luce. 19. Saluator etenim
noster asellū sedens hierusalē tendit: quā-
do vniuscuiusqz fidelis anīa regēs videt

cet iumentū suū: ad pacis intīme visionē
 ducit. Iumentū sedet etiā cum sancte ec-
 clesie vniuersaliter p̄sident: ea m̄q; in super-
 ne pacis desiderīū accendit. Multi autē
 vestimēta sua in via sternūt: quia corpora
 sua per abstinentiā domāt: vt ei iter ad
 mentē parent: et exempla bona sequētib⁹
 p̄beant. Alij autē ramos vel frondes
 de arboribus cedūt et sternūt in via: quia
 in doctrina veritatis verba atq; sentētias
 patris ex eoz eloquio serpunt. Et hec in
 via dei ac laudatoris animū veniētes: hu-
 mili p̄catiōe submitunt: quod indigni
 quoq; et nos mō facimus. Nam cū patrū
 sentētias in sermone exhortatiōis assumi-
 m⁹: frōdes de arborib⁹ cedim⁹: et has in
 via dei ostipotentis domini sternimus.
 Sed qui p̄rebat et qui sequebant̄ elama-
 bāt: osanna. Processit q̄ppe iudaicus po-
 pul⁹ secutus est gentilis. Et q̄ oēs electi
 siue qui in iudea esse potuerunt: siue qui
 nūc in ecclesia existūt: in mediatorē dei et
 hominū erdiderūt et credunt: qui p̄eunt
 et qui sequūtur: osanna clamāt. Osanna
 autem latina lingua salua nos dicit. Ab
 ip̄o enim salutē et p̄iores quesierūt: et p̄e-
 sentes querūt: et benedictum qui venit in
 nomīne domini confitent̄ quoniam vna
 spes: vna fides est p̄cedentiū atq; sequē-
 tium populozū. Nam sicut illis peccata
 passione ac resurrectione eius sanata sunt:
 ita nos p̄terita passione illius: ac p̄e-
 manenti in secula resurrectione saluamur.
 Quem em̄ p̄iores nostri ex iudaico po-
 pulo crediderunt: atq; amauerūt ventu-
 rum: hūc nos et venisse credimus et ama-
 mus: eiusq; desiderio accēdimur: vt eum
 facie ad faciem cōtemplemur. Thalami
 ergo eius hinc et inde sunt: q̄ corda amā-
 tiū fidem que in illo est: et a p̄iori parte se-
 culi et ab vltima cōplectunt̄. Sequit̄.

Et mensus est portam a te-
 cto thalami vsq; ad tectum eius
 latitudinem viginti et quinq;
 cubitorum.]

Sepe iam diximus portam fidem: et
 per eandem fidem ip̄m dominū ac redem-
 ptorem nostrū mediatorē dei et hominū
 Ihesum xp̄m posse signari: et quia per fi-
 dem que in eo est: introitus ad fidem pa-
 tet. Sed etiam scripturam sacram que no-
 bis eandem ip̄am fidem in redemptoris
 nostri intellectū aperit: nō immerito por-
 tam accipimus: quia ea vt oportet cogni-
 ta: ad intelligenda inuisibilia intramus.
 Si igitur hoc in loco vt p̄diximus por-
 ta scriptura accipitur: querendū est quid
 per tectum thalami: quid per tectum por-
 te signetur? Sed habet thalam⁹ tectum:
 quia operata est mens amārium: et adhuc
 feruor amoris in occulto est. Habet quo-
 q; et porta tectum: quia scriptura tota qui-
 dem propter nos scripta est: sed non intel-
 ligitur a nobis. Multa quippe in illa ita
 aperta sunt vt pascāt paruulos: quedam
 vero obscurioribus sentētis vt exerceant
 fortes: quaten⁹ cū labore intellecta plus
 grata sint. Nonnulla autē ita in ea clau-
 sa sunt: vt dū ea non intelligimus: agnos-
 centes infirma nostre cecitatis: ad humi-
 litatem magis q̄ ad intelligentiā profici-
 ciamus. Sunt em̄ quedam que ita de ce-
 lestibus loquūtur: vt solis illis supernis
 ciuib⁹ in patria sua persistētibus pateat
 nec dūq; nobis peregrinātibus referant̄.
 Nam si quis ad urbem incognitam per-
 gens: multa de illa in via audiat: quedā
 quidem ex ratioe colligit: quedam vero
 quia necdū videt nullo modo cognoscit:
 ip̄i vero ciues qui in ea sunt: et que de il-
 la tacentur vidēt: et que de illa dicūtur in-
 telligūt. Hos igitur in via adhuc sum⁹:
 multa de illa celesti patria audimus: alia
 iam per spiritū et rationem intelligimus:
 quedā vero nō intellecta veneramur. An-
 de et de eodē sacro eloquio scriptū est. Ex-
 tendēs celū sicut pellē: qui tegis in aquis
 superiora eius. ps. 103. Celum quippe si-
 cut pellis extendit: quia per ora mortaliū
 scriptura sacra nobis in expositiōibus ex-
 plicat. Sed sunt aque in celo superiores
 videlz multitudines: id est angeloz agmī

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

na: in quibus eiusdem celi teguntur superiora. quia ea que in sacro eloquio altiora et obscuriora sunt. angelicis solummodo spiritibus patent: et nobis adhuc incognita perdurant. Habet ergo thalamus tectum. quod nescit adhuc proximus. Quod amat a proximo. Porta quoque id est sacrum eloquium habet tectum. quia necdum omnia penetrare intellectu possumus que de celestibus audimus. Restat ergo ut in his que intelligimus: in profectu quotidie charitatis ambulemus. Et quavis in nobis proximi quoque nostri non videantur optum diligantur a nobis: atque in sacro eloquio ea que necdum intelligimus humiliter veneramur. in his tamen ad que intelligendo peruenimus: dilatari per bonam operationem debemus. Unde et dicitur.

Et mensus est portam thalami usque ad tectum eius latitudinem viginti et quinque cubitorum.

Quinque enim carnis sensibus predicti sumus. videlicet visu. gustu. olfactu. auditu. atque tactu. Hisdem vero quinarius numerus per semetipsum multiplicatus ad viciesimum et quintum numerum surgit. Operari autem exterius quiddam de mandatis celestibus sine istis corporeis quinque sensibus non valemus. His quippe officiis suis index animus interior presidet. et quid exterius agere iuste vel misericorditer possit: quasi eiusdem officiis renunciantibus ac deseruentibus agnoscit. Cuius ergo timore omnipotentis domini animus impletur: necesse est ut quinque nostrum sensus nobis velut subiecta officia in bona operatione deseruiant. Per quos cum aliquid agere misericorditer ceperimus: plus se quotidie ipsa misericordia aperit: et quasi quidam finis boni operis expandit. Quinque igitur sensus multiplicatur in se deum hoc quod per ipsos agitur in bono quotidie opere per profectum multiplicat. Unde et latitudo esse viginti et quinque cubitorum dicitur. quia timor tenacia et pigredo angustia est. Quisquis enim ideo indigenti dare panem metuit ne se

bi desit: adhuc in angustia timor est. Quisquis igitur vestimentum argenti non portat: quia hoc solus habere concupiscit: adhuc tenacie sue angustia coartat. Quisquis ideo bonum non agit quia torpore animi torpescit: ipse ei suus torpor angustia est. Respicere autem inopem exaudire precem. largiri stipem. prebere defensionem: atque pro eiusdem defensione pauperum aduersus sanctis cuiuslibet inimicitias non timere: magne mentis latitudo est. Mensuret ergo inter thalamum et portam ea que interest latitudo cubitis viginti et quinque. quia in exteriori sensuum operatione probatur et cognoscitur que intrinsecus largitas bonitatis habeatur. Nam quid iam de scriptura sacra didiceris: et quantum proximum tacitus ames: in latitudine boni operis ostendis. Pateat itaque viginti et quinque cubitis latitudo inter thalamum et portam. quia inter charitatem et scientiam testis est bona operatio. Que si fortasse defuerit: profecto certum est nec cognouisse te deum. nec diligere proximum: id est nec portam sacri eloquii: nec amoris thalamum habere. Et notandum etiam quod a tecto thalami usque ad tectum porte dicitur mensuratum. Per ea enim que nobis in sacra scriptura cooperta sunt: nostra humilitas approbatur. quia quies quid in illa non intelligimus non superbe reprehendere: sed venerari humiliter debemus. Unde et de domino est scriptum. Palpebre eius interrogant filios hominum ps. 10. Palpebre quippe eius interrogant quando aliquid nobis clauditur et aliquid aperitur. Aperiendo nos interrogant: si intelligendo non extollimur. Laudando nos interrogant si non despicimus que intelligere non valemus. Per ea autem que de charitate nostra proximis nostris non loquimur in conspectu dei verius probamur. In quorundam enim ore charitas ficta est: in quorundam cordibus vera. Et sepe de charitate ostenditur quod non est: et demonstrat quod est. Amorem itaque nostrum erga proximum plus bona operatio loquitur quam lingua: ut in ipso bono opere proximus noster ama-

si se videat. Et cum tantū nō possum? Quia
 tum volum? opari: omnipotēti deo occul-
 ta amoris nostri sufficient. A tecto ergo
 thalami vsq; ad tectū porte sit magna lati-
 tudo: vt ab occultis nostre charitatis pro-
 pter proximū vsq; ad humilitatē scientie
 et ppter deū in q̄tum intelligim? et vales-
 mus bona semp opemur. Potest enī por-
 talipse iam aditus regni celestis intelli-
 gi. Habet nūc thalamus tectū. habet et por-
 ta tectū. quia et quāta sit nostra charitas i-
 ter deū et proximū non cognoscitur. et quā-
 do de hoc seculo ad eterne vite requiē in-
 troducamur ignorat. Esse enī nob̄ condi-
 tor noster diē mortis nostre incognitū vo-
 luit: vt dum semp ignorat. semp esse pri-
 mus credat. et tanto quis feruentior sit in
 opatione: quanto et incertus est de vocati-
 one. Anb et latitudo viginti et quinque cu-
 bitozū a thalamo ad portā tenditur. quia
 charitatē quā semel in deo et primo cōce-
 pinus: vsq; ad ingressum regni debemus
 omne qd possum? multipliciter atq; icel-
 santer operari. A tecto itaq; thalami vs-
 q; ad tectū porte magna latitudo est. quia
 ex gratia qua inchoam? deū diligere: vs-
 q; ad ipsam dilectionē que nobis aditus
 regni celestis aperit. debemus nosmetip-
 sos in magna bonozū operum actione dis-
 latare. aduersa pariēter perpeti. benigna
 charitatis obsequia libetē impēdere. ip-
 sos etiā quos patimur amare. habita tri-
 buere. non habita nō ambire. primos sic-
 cut semetipsos diligere. eozū bona nostra
 credere. eozum mala quasi ppria deslere.
 In tali ergo mente magna latitudo est: in
 qua angustia odiorū non est. Quā profe-
 cto latitudinē ex dei et proximū amore cō-
 cipimus: q̄tum per sacra mādāta cogno-
 uimus. Itā et ipsos latitudines viginti et
 quinque cubitos nō incōuenienter intelli-
 gimus: si eos iuxta sacrū eloquiū discutes-
 re velimus. Sex enī cubitis mensuratos
 thalamos dixerat: et sexto die homo est cō-
 ditus. eo quoz die dominus hōmō est ope-
 ra sua describitur. Sen. i. Unde etiā pro
 perfectione poni senarius numerus solet.

Et quia omnes operationē bonā per qua
 tuoz sancti euangelij libros agnouimus:
 si sex quater ducimus ad viginti et quatuor
 tuoz peruenimus. Cui monas addit. quia
 in vno semper deo bene omnes opamur.
 Viginti ergo et quinque cubitis latitudo hec
 explicare debuit. quia omnis bona opera-
 tio per quatuor sancti euangelij vt dixi-
 mus libros agnoscat: et in vnus dei cog-
 nitione et confessione cōpletur. Sequit̄.

Et ostium contra ostium.

Hoc loco contra: nō pro aduersitate pos-
 nitur sed ad rectitudinē. Ostiū enim con-
 tra ostium est cū recto itinere ab exteriorē
 ad interiorē adituz peruenitur. In cogni-
 tione vero omnipotētis dei primum osti-
 uz nostrū fides est. secundū vero species il-
 lius ad quā per fidem ambulādo perueni-
 mus. In hac etenī vita hanc ingredimur
 vt ad illam postmodū perducamur. Dist-
 uz ergo contra ostiū est. quia per adituz si
 dei aperit aditus visibis dei. Si quis ve-
 ro vtraq; hec ostia in hac vita velit accipe-
 re: neq; hoc a salubri intelligentia abhor-
 ret. Nam sepe volum? omnipotētis dei na-
 turā inuisibilē considerare: sed nequaquā
 valem? atq; ab ipsis difficultatibus fati-
 gata aīa ad semetipsam redit. sibiq; de se
 ipsa gradus ascensionū facit: vt primū se-
 metipsam si valet consideret. Et tūc illaz
 naturā que super ipsam est in q̄tum potius
 erit inuestiget. Sed mens nostra si in car-
 nalibus imaginib? fuerit sparsa: nequaquā
 vel se vel anie naturā considerare sufficit.
 Quia per quot cogitationes ducit: quas
 si per tot obstacula cecatur. Primus er-
 go gradus est vt se ad se colligat. Secun-
 dus vt videat qualis est collecta. Ter-
 tius vt super semetipsam surgat: ac sic contem-
 plationi anctoris inuisibilis intendendo
 subijciat. Sed se ad se nullaten? colligit:
 nisi prius di dixerit terrenarū atq; celestiu
 imaginū fantasmata ab oculo mentis cō-
 pescere quicquid de visu. quicquid de audi-
 tu. quicquid de odoratu. quicquid de tas-
 tu et gustu corporeo cogitationi eius oca-
 2D

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

urzerit respuere atq; calcare. quatenus
quem se querat intus: qualis sine istis est
Nam hec quādo cogitat quasi quasdam
vmbas corporis introitus versat. Abigē
da ergo sunt omnia manu discretionis ab
oculis mentis. quatenus talem se anima
consideret: qualis sub deo super corp^o cre
ata est: vt a superiore viuificata: viuificet
inferius qđ administrat. Que r sic infusa
est corpori: vt non per membrorū partes
partibus sit diuisa. Nam in quolibet loco
pars corporis percussitur: tora dolet. Mi
ro autem modo vna eadēq; viuificatione
membrorū presidens cum ipsa per natu
ram nō diuersa sit: per corpus tamen agit
diuersa. Ipsa quippe est que per oculos
videt. per aures audit. per nares odorat
per os gustat. per mēbra omnia tangit et
tangendo lenē ab aspero discernit. Et cu
z diuersa per sensus opatur non hec di
uersa: sed vna illa in qua creata est ratio
ne disponit. Cum ergo seipsam sine ima
ginibus corporis cogitat anima: tam pri
mum ostiū intrauit. Sed ab hoc ostio ad
illud tenditur: vnde de natura dei omni
potentis aliquid contempletur. Anima
itaq; in corpore vita est carnis. Deus ve
ro qui viuificat omnia: vita est animarū.
Si igitur tante est magnitudinis vt com
prehēdi nō possit vita viuificata: quis in
reflectu comprehendere valeat quāte ma
festatis sit vita viuificans. Sed hoc ipsuz
considerare atq; discernere tā est aliqua
tenus intrare. quia ex sua estimatione ani
ma colligit quid de incircūscripto spiritu
sentiat: qui ea incōprehensibiliter regit q̄
incomprehensibiliter creauit. Conditor
etenim noster longe incompatibiliter crea
ture sue presidet. et quedaz opatur vt sint
nec tamen viuunt. quedā vero vt sint et vi
uant. nec tamen discernere aliquid de vi
ta valeant. quedā autem vt sint: viuāt: at
q; discernant. Et opatur vnus omnia: sed
in omnibus non diuisus. 1. Corinth. 12.
Est enim vere summ^o: et nunquā sibi dis
similis. Anima autem et si per naturaz si
bimetipſi diuersa non est: per cogitationē

tamen diuersa est. Eo enim momēto iste
quo de visu cogitat: et auditu cogitare ob
liuiscitur. et eo momēto iste quo de au
ditu vel gustu cogitat: de od oratu vel ta
ctu cogitare non preualet. quia per contē
tionem et obliuionem fit semper sibi metip
si dissimilis: vt nunc hoc: nunc illud cogi
tatione teneat. Omnipotēs autem deus
quia sibi metipſi similis est: ea virtute vi
det qua audit. omnia ea virtute creat qua
iudicat creata. Eius ergo et videre simul
omnia administrare est: et administrata cō
spicere. Nec alia cogitatione iustos adiu
uat. atq; alia iniustos dānat. sed vna eaz
demq; vi nature singularis sibi semper in
dissimilis dissimilia disponit. Cur autem
hoc de potētis creatoris admiremur: qui
virtutis eius vestigia et in creatura cōspici
mus? Natura quippe luti et cere diuersa
est. solis vero radius nō est diuersus. et
tamen cum diuersus nō sit: diuersa sunt q̄
in luto operatur et cera. quia vno eodēq;
sui ignis calore luti durat et ceraz liquat.
Sed fortasse hoc in natura luti vel cere ē
non in ipsa solis substātia: que in naturis
diuersis diuersa videtur opari. Omni po
tens autem deus in semetipſo habet sine
imutatione mutabilia disponere. sine di
uersitate sui diuersa agere. sine cogitatio
num vicissitudine dissimilia formare. Nō
ergo dissimiliter opat dissimilia. nūq;
sibi dissimilis deus: qui et vbicq; est: et vbi
q; totus est. ait enim. Celū mihi sedes ē:
terza autē scabellū pedum meorum. Esa.
66. Et de ipſo scriptum est. Qui celum
metit palmo: et terram pugillo cōcludit.
Esa. 4. Ex qua re considerare necesse est:
quia is qui celum velut sedem presidet:
super et intus est. Et qui celum palmo et
terram pugillo concludit exterius. superi
us et inferius est. Et ergo indicaret omni
potens deus interiorē se esse et superio
rem omnibus: celū ipse sedem esse perhi
buit. At vero se ostenderet omnia circū
dare: celum metire palmo: et terram se ab
serit pugillo concludere. Ipse est interior
et exterior: ipse inferior et superior. regens

do superior: portando inferior. replendo interior: circūdando exterior. Sicq; ē intus vt portet: sic circūdat vt penetret. sic presidet vt portet: sic portet vt presideat. Cum ergo eleuata ad seipfam anima suuz moduluz intelligit: et quia corporalia omnia transcendat agnoscit. atq; ab intellectu suo se ad auctoris intellectuz tendit: quid iam hec: nisi ostiuz contra ostiū aspicit. Unde et auctori omnium propheta dicit Mirabilis facta est scientia tua ex me. Ps. 138. Qui a quantūlibet intēderit: nec semetipsam anima perfecta sufficit penetrare. quanto magis illius magnitudinē qui portit et animā condere. Lumē i scientie dei intellectu laboraret: lassescens ac deficiens subdidit. Confortata est: nec potero ad eam. Ibidem. Sed cum conantes atq; tendētes quidam iam de inuisibili natura conspiciere lassamur. reuerberamur. repellimur. Et si interiora penetrare non possumus: tamen iam ab exteriorē ostio interius ostium videmus. Ipse considerationis labor ostium est. quia ostendit aliquid eo qd intus est: et si adhuc ingrediendi potestas nō est. Sequitur.

B Et fecit frontes per sexaginta cubitos ad frontem atrii portę vndiq; per circuitum.

Sepe iam diximus senario numero perfectionem boni operis designari: non illud sequentes quod conati sunt huius seculi sapientes astruere. dicentes iccirco senarium numerum esse perfectū quia suo ordine numeratus perficitur: vt cum vnus duo tres dicunt: senarius numerus impletur. vel quia in tribus partibus diuiditur. id est sexta tertia et dimidia: videlicet in vno duobus et tribus. Sed iccirco senarius numerum esse perfectū. quia sicut pauloante dictum est. sexto die perfecit deus omnia opera sua. Quoniam vero peccatori homini legem dedit: que in decē preceptis scripta est. et sex decies ducta in se

sexagenarium surgunt: recte per sexaginta cubitos bonorum operum perfectio designatur. Quod aperte etiam dominus in euangelio designat: qui cum parabolam seminantis exponeret dixit. Aliud cecidit in terram bonam et dabit fructum ascendentem et crescentem. afferebat vnum triginta. et vnum sexaginta. et vnum centum. Luce. 8. Mathei. 13. Mar. 4. Fructus etenim terre bonę triginta affert cum mēs perfectionem fidei que est in trinitate conceperit. Sexaginta affert: cum bone vite opera perfecte protulerit. Centum vero affert: cum ad eterne vite contemplationem profecerit. Sinistra enim nostra est vita presens. Dextera vero est vita ventura. Et recte per centenarium numerū eterne vite contemplatio designatur. Quia cum post triginta ac sexaginta ad centesimum numerum computandum peruenimus: idem centenarius numerus in dexteram transit. Fides atq; operatio adhuc in sinistra est: quia hic adhuc positi et credimus quod nō videmus: et operamur vt videamus. Cum vero iam se animus in contemplatione eterne vite suspenderit: quasi ad dexteram manum composuit peruenit. Fecit itaq; frontes per sexaginta cubitos. Quia enim per sexagenarium numerum perfectio: quid per frontes edificij nisi ipsa opera designantur: que exteriorius videntur. Predicationis enim verbum tribuere. alimenta esurientibus. vestimenta algentibus dare: et pro bono opere patienter aduersa tolerare: quid aliud quam frontes sunt edificij celestis? Quia pulchritudo operum exterioruz ornat habitaculum dei. quod adhuc later intrinsecus. Sed iste frontes habent atrium vndiq; per circuituz. quia in hoc magna sūt opera. si hec in mente dilatat amplitudo charitatis. De charitate quippe scriptum est. Latum mandatum tuum nimis. Ps. 118. De hac iterum psalmista ait. Statuisti in loco spacioso pedes meos. Ps. 30. Sed ecce duz loquor animo

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

occurrit quomodo lata est charitas. Si per charitatem pertingit ad deum: et per semet ipsam veritas dicit: Intrate per angustam portam. Math. 7. Rursum psalmista audio dicentem: Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. ps. 16. Atque in euangelio dominus dicit: Iugum enim meum suave est: et onus meum leue. Mat. 11. Quomodo ergo: aut lata charitas si angusta porta: aut quomodo iugum suauis est et onus leue: si in preceptis dei viam dure sunt que custodiuntur? Sed hanc nobis questio non citius ipsa veritas soluit: quia via dei et inchoantibus angusta est: et perfecte iam viuentibus lata. Et dura sunt que contra visum spiritualiter animo proponimus: et tamen onus dei leue est postquam hec ferre ceperimus: ita ut per amorem eius etiam perfectio placeat: omnis pro eo affectio in mentis dulcedine veniat. Sicut sancti quoque apostoli gaudebant: cum pro domino flagella tolerabant. Actuum. 5. Ipsa ergo angusta porta amantibus lata fit: ipse viam dure spiritualiter currentibus molles et plane sunt dum scit animus se pro temporalibus doloribus gaudia eterna recipere: et hoc incipit quod affligit amare. Atrium ergo ante fores eius in perfectione operis est latitudo dilectionis. Et notandum quod dicitur vndique per circuitum: ut videlicet homo per omnia quod agit semper se in charitatis amplitudine dilatet: ne hunc aut timor: aut odia angustent. Si quis ergo de verbo dei loquitur: et charitatem quam predicat in mente non seruat: red sicut frontem habet: sed atrium ante frontem non habet. Si quis elemosinam indigentibus largitur: et per hanc fortasse in corde extollitur: nec ex charitate proximi inopie subuenit: sed se elatione tacita extollit: frontem quidem in edificio ostendit: sed iuxta frontem atrium non fecit. Si quis illatas a primo contumelias tolerat: et mala obiecta tacite portat: magna est patientia quam demonstrat: si dolor in corde non habeat: si lucrari ad tranquillitatem mansuetudinis: etiam ipsum qui male excesserat querat. Nam si patientiam exterius adhibens intus dolor tenet:

nec amat eum quem sustinet: habet quidem frontem in edificio: sed ante frontem atrium non habet: quia is qui se angustie odiorum subdidit: perfecto charitatis latitudinem amisit. Non sicut superiori parte iam diximus: patientia enim vera est: et ipsum amat quem portat. Nam tolerare sed odisse non est virtus mansuetudinis: sed velamentum furoris. Et notandum quod hoc ipsum atrium portam dicitur. Porta quippe nostra est: aditus ad regnum. Et deum ac proximum perfecte amare iam ad ingressum regni est: et dicitur. In quantum enim quisque amat: in quantum ad ingressum propinquat. In quantum vero amare negligit: in quantum ingredi recusat: quia nec studet videre quod appetit. Tunc ergo habemus atrium portae: quando ex latitudine charitatis ad supernam vitam quam adhuc contingere minime possumus: iam per desiderium intramus. Itaque cum bonum opus erga proximum agitur: restat ut eiusdem boni operis intentio discernatur. Si non presentis gratie retributionem querit: sed spem suam animus ad futuram promissionem tendit: ut ex temporalibus eterna: ex terrenis celestia speret. Spes enim celestium mentem solidat: ne concutatur fluctibus tumultuum terrenorum. De qua et per paulum dicitur: Quam sicut anchoram habemus anime iuxta ac firmam: et incedentem usque ad interiora velaminis. Hebr. 6. de quibus interioribus hic quoque subiungitur.

L Et ante faciem porte que pertingebat usque ad faciem vestibuli porte interioris quinquaginta cubitos.]

Hoc quod hoc loco dicitur ante faciem portae: non exterior sed interior ante portam locus describitur: usque ad faciem vestibuli porte interioris pertingere prohibet. Unde et idem locus quinquaginta cubitis est mensuratus. Per quinquagenarium enim numerum requies eterna signatur. Habet enim septenarius numerus perfectionem suam: quia eodum die dierum numerus est completus. Et per legem sabbatum in requie datum est. Ipse au-

tem septenarius per semetipm multipli-
catus ad quadraginta ⁊ nouē ducit. Cui
si monas addit: ad quinquagenariū per-
uenit: quia omnis nostra perfectio in illi-
us vnus cōtemplatiōe erit: in cuius no-
bis visione iam minus aliquid salutis et
gaudij nō erit. Hinc etiā tubileu: id est
annus quinquagesimus in requiē datus
est: quia quisquis ad omipotētis dei gau-
dia peruenit: laborē ⁊ gemitū ulterius
nō habebit. Notandū vero quia locus q̄
describit per quinquaginta cubitos ten-
di: ad faciē vestibuli porte interioris per-
tingere memorat. Non ergo hoc loco pro-
pheta iam ipm vestibulū porte interioris
sed locū interi⁹ qui tendit ad vestibulum
porte interioris narrat: per quē locū vel
q̄ sicut diximus spes nostra signat. Que
dum eternā requiē querit: mentē ad ves-
tibulū porte interioris ducit. Hoc ipsuz
enim q̄ desideram⁹ celestia: q̄ ad p̄mis-
sa gaudia suspiramus: q̄ eterne vite res
quē querimus: iam ad interioris vestibu-
li faciē propinquamus. Signet ergo per
portam fides: per atriu charitas: per locū
vero qui ad faciē vestibuli porte interio-
ris p̄pinqat figuret spes: sine quib⁹ tri-
bus virtutib⁹ quisquis iam vti ratiōe po-
test ingredi ad celeste edificiu nō potest.
Habeat ergo fides in porta: quia intro-
ducit ad intelligentiā. Charitas in atrio
quia mentē dilatat in amorē. Spes in lo-
co quinquaginta describit cubitis: quia
per desideria atq̄ suspiria introducit ani-
mū ad secreta gaudia quietis. De qua q̄
te ⁊ si adhuc sicut est veritatis lumen nō
cernimus: iam tamē per rimas intelligē-
tie ad aliquid videm⁹. Unde ⁊ hic subdit

**Et fenestras obliquas in tha-
lamis.]**

In fenestris obliquis pars illa per quā
lumen intrat angusta est: sed pars interi-
or que lumen suscipit lata. Quia mentes
contemplantiū quāuis aliquid tenuiter
de vero lumine videāt: in semetipsis ta-
men magna amplitudine dilatant. Que

videlicet ⁊ ipsa que cōspiciūt capere pau-
ca vix possunt. Exigū valde est q̄ de eter-
nitate cōtemplātes vident: sed ex ipso exi-
guo latat sinus mentiū in augmento fers-
uozis et amoris. Et inde apud se ample
sunt: vnde ad seueritatis lumē quasi per
angustias admittunt. Que magnitudo
cōtemplatiōis quia concedi nō nisi aman-
tibus potest: in thalamis oblique fenestre
esse perhibent: vel in his que iuxta thala-
mos nō iam extrinsecus: sed esse intrinse-
cus dicunt. Itā de eisdē fenestris subdit

**Et in frontibus eorum que
erant intra portam vndiq̄ per
circuitum.]**

Erant em̄ in thalamis: erāt ⁊ in fronti-
bus eoz: que intra portā vndiq̄ per cir-
cuitū fuerant constructa: quia qui cor in-
tus habet: ipse quoq̄ lumen cōtemplatio-
nis suscipit. Nam qui adhuc exteriora im-
moderatus cogitat: que sint de eterno lu-
mine rime cōtemplatiōis ignorat. Res-
q̄ em̄ cum corporearū rerum imaginib⁹
illa se infusio in corpore lucis capit: quia
dū sola visibilia cogitant: lumen inuisibilis
le ad mentē non admittit. Sed quisquis
tam lumini cōtemplatiōis inrendit: cura
re magnopere debet: vt mentē semper in
humilitate custodiat: nunq̄ se de gratia
qua infundit extollat: ⁊ ipsas obliquas fe-
nestras que mētes contemplantiū signāt
quales sint cōsideret. Per obliquas ete-
nim fenestras lumē intrat ⁊ fur nō intrat:
quia hi qui vere speculatores sunt: semp
sensum in humilitate deprimūt: atq̄ ad
eoz mentes intelligētia cōtemplatiōis
intrat: sed iactātia elatiōis non intrat. Et
patēt itaq̄ fenestre: ⁊ munite sunt: quia ⁊
aperta est in mentibus eoz gratia qua re-
plent: et tamen ad se aduersariū ingredi
ad superbiā non permittūt. Notandū ve-
ro q̄ intra portā vndiq̄ per circuitū fene-
stre oblique esse memorant. Non em̄ cō-
templatiōis gratia summis dat: ⁊ mini-
mis non dat: sed sepe hanc summi: sepe
minimis sepius remoti aliquādo eam cō-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

fugari percipiunt. Si ergo nullū est fidelis officium a quo possit gratia cōtemplatiōis excludi: quisquis cor intus habet illustrari etiā lumine cōtemplatiōis potest. Quia intra portā vndiq; per circuitum fenestre oblique cōstruete sūt: vt nemo ex hac gratia quasi de singularitate glorię nullus se donū veri luminis estimet habere priuatiū: quia in eo q; se habere precipuum putat: sepe aliter est ditior quē habere apud se boni aliquid non putat. Unde hic quoq; adhuc aperte subiūgitur.

Similiter autem erant et in vestibulis fenestre per gyrū intrinsecus.]

Postq; dixit fenestre in frontib; adiungit fenestras in vestibulis per gyrū intrinsecus. Quia nō solum alta sancte ecclesie mēbra que prominēt habent contemplatiōis gratia: sed plerūq; hoc donū etiā illa membra percipiūt: que et si ita per desiderium ad summa auicāt: tamē adhuc per officium in ima iacēt. Hiis et his qui de respectu vident: omnipotēs deus lumen cōtemplatiōis infuderit: fenestre in vestibulis nō fuissent. Videmus itaq; alios in summis locis sancte ecclesie cōstitutos alta de celestibus loqui: miro studio inquā tū illustrata mens sufficit superne patrie secreta rimari: quia fenestre sunt in frontibus. Alij vero in sancte ecclesie sinu cōtinent: et respectu humanis oculis vident: sed apud se sapiētie studijs vacant: ad celestia anhelāt: atq; inquantū preualent: que sint gaudia eterna considerant: fenestre itaq; oblique sunt: sed in vestibulis. Bene autē dicit per gyrū: quia omnis inquisitio secretarū rerū gyrū habet: dū in cogitatiōe sua dicit animus: puta sine hoc illud est: quasi circuit vt inueniat qd querit. Cui cū in circuitu lumen erumpere in cogitatiōe ceperit: quasi per obliquā fenestrā radius veritatis venit. Sic quippe in cōtemplatiōe nostrā multa cogitationibus circūuendo p̄ficiunt: sicut exemplā bonorū sepe querimus: vt in moribus

p̄ficiamus. Nam cū iam cogitat animus ad meliora trāsire: quicquid meli⁹ de alio audire possit exquirat: nūc huius nunc sancti alterius vitā ventilat. Unde et electus quidā qui in expanso riuo sancte ecclesie per vniuersum mūdum mentis oculos miserat: bonorū vitam ad imitationē requirēs dicebat: Circuibō et imolabō in tabernacula dei hostiā iubilatiōis. ps. 26. Ecce vt imolaret iubilatiōis hostiā circuit: quia nisi animā huc illucq; ad bonorū vitam exquirendā mitteret: ipse vsq; ad iubilatiōis sacrificiū non perueniret. Cum vero sancti viri intra ecclesiā ad loca summa perducunt: eorū vitā quasi in speculo ponit: vt cuncti videāt bona que debeant imitari. Unde et adhuc apte subiūgitur.

Et ante frontes pictura palmarum.]

Quid per palmas: nisi premia victorię designant? Ipse quippe dari vinctibus solent. Unde de his quoq; qui in certamine martirij antiquū hostem vicerāt: et iam victores in patria gaudebāt: scriptū est. Et palme in manibus eorū: Apoca. 7. et clamabāt voce magna dicētes: Salus deo nostro qui sedet super thronū et agnoscitias in operatiōe tenuisse. Cui⁹ operatiōis palma ibi retribuet: vbi iam sine certamine gaudebit. Unde et hic nō dicitur palme ante frontes: sed ante frontes pictura palmarū. Vbi etiā victorie palma videbit: vbi iam sine fine gaudebit. Nā hic plerūq; sanctos viros aspiciunt mira agere: virtutes multas facere: leprosos mūsdare: demonia eicere: tactu egritudinis corpora sanare: p̄pheticie spiritu ventura p̄dicere: cūcta itaq; hec: necdū palme sunt sed adhuc pictura palmarū. Nam hec aliquid quādo dant et reprobis. Unde et per enigmā gelū veritas dicit: Multi dicent mihi in illa die: domine dñe: nōne in nomine tuo p̄phetauimus: et in tuo nomine demonia eiecimus: et in tuo nomine virtutes multas

fecimus? *Matth. 7. Et tunc cōstrebos illis: quia nunq̄ noui uos: discedite a me qui opamin' iniquitatē. Unū uero signū electiōis est soliditas charitatis: sicut scriptū est. In hoc sciet: quia discipuli mei estis: si dilectionē habueritis ad inuicē. *Johis. 13. Nec autē miracula cū electi faciūt: longe dissimiliter a reprobis sūt: qz q̄ electi ex charitate: hoc reprobi studēt agere per elationē. Sed eisdē electis ipa mira que per charitatē faciūt non tam palme sunt: sed adhuc pictura palmarū: quia de eis foris ostendit: quales apud om̄ipotentē dominū intus habeant. Ibi autem eis palma erit: ubi iam mortis cōtentio nō erit. Nam p̄dicator egregius tūc asperxit palmā ueram uincētibus uari: cū resurrectionē prouidit, mortuoz fieri: sicut dicit: *Sportz em̄ corruptibile hoc induere immortalitatē. I. Corinth. 15. Cum autē mortale hoc in duerit immortalitatē: tūc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors i victoria: ubi est mors victoria tua ubi est mors stimulus tuus? Tūc erit perfecta victoria: cū mors plene fuerit absorpta. In omne autē q̄ modo mirabiliter de signis agi cōspicimus nō iam ipam uictoriā: sed adhuc imagines uictorie uideamus. Quia plerūq̄ sanctis etiā et in locis sublimiorib' posit' ut ad bona opa alij p̄uocent: uirtutes et signa dan': ante frontes interioris edificij palmarū pictura ostēdit. Nec hodierno die tractata sufficiant: ut ad ea que subiuncta sūt ualētiore aduāte dño nostro iesu xpo uentamus. Qui uiuit et regnat cū patre in unitate sp̄ssancti: per oīa secula seculoz. Amen.***

Explicit Omelia. XVII.

Incipit Omelia. XVIII. que exponit litterā. XL. capituli ab illa parte: Et eduxit me ad atrium exterius: usq̄ ad illam partem eiusdē capituli. *Portā uero*

que respiciebat uiam aquilonis atrij exterioris.]

Quā de contemplatiōis gratia obliquas fenestras insinuās p̄pheta multa locut' est: eductū se exterius dicit: et gazaphilatia uidisse cōmemorat. In quibus gazaphilatijs quid aliud q̄ doctorū scientia designat? Sed recte hac in re queri potest: cū doctores sancti spiritalia atq̄ interna doceant: cur p̄pheta eductū se exterius dicit et gazaphilatia foris uidisse? Sed sciendū est: quia alia est cōtemplatio que tantū uidet quantum dicere nō ualeat: alia uero scientia atq̄ doctrina que tantū uidet quantum exprimere per linguā possit. In cōparatiōe alis cōtemplatiōe quippe illius quō uoce exprimi nō potest: q̄n hoc tantū foris est quō exprimi uoce potest: ait itaq̄.

Et eduxit me ad atrium exterius: et ecce gazaphilatia et pavementū stratum lapide in atrij per circuitum.]

Quia sermone greco philaxē seruare dicunt: et gazaphilatia lingua persica diuitie uocant. Gazaphilatiū loc' appellari solet in quo diuitie seruant. Quid itaq̄ p̄ gazaphilatia designat: nisi ut p̄dixim' corda doctorū sapie atq̄ scie diuitijs plena? Et iuxta pauli uocē: alij dat' per sp̄m sermo sapientie: alij sermo scie in eodē sp̄. 1. Corinth. 13. Sunt em̄ quidā qui per donū gratie et ipa intelligūt que exponit a doctorib' nō audierūt: hi uidelz sermonē sapie per se perūt. Et sunt quidā q̄ per semetipos intelligere audita nequeūt: sed ea que in expositionib' legerint retinēt: atq̄ sciētē p̄ferūt que lecta didicerūt. Unū itaq̄ isti nisi sermone scie pleni sūt: Quāuis hoc intelligi et alit' possit: qz sapia ad uitā: scia uero p̄inet ad doctrinā. Qui igit' bñ uiuit et prudēt p̄dicat: gazaphilatiū spirital' edificij recte notat: qz ab ei' ore celestes diuitie dispēsāt: his diuitijs abūdare discipulos idē mgr' gētū uiderat cū dicebat: *Et*

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

uites facti estis in illo: in omni verbo et in omni scientia. 1. *Loz. 1.* Sunt itaq; in sancte ecclesie edificatio constructa gazaphilatia qz abū dat diuinitijs sciētie flingua doctorū. Has veras esse diuinitias ipsa per se veritas denūciat: cū de trāstorijs diuinitijs dicit. Fallacia diuinitiarū suffocat verbum sciētie. *Mat. 13.* Sapientia etenim atq; sciētia doctrine spirituales vere sunt diuinitie: i quozū comparatione que transire possūt false nominant. De his diuinitijs p Salomonem dicit. *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Proverb. 21.* Excepto autē eo qz ad eternā patriā diuinitie spirituales ducūt. est eis a terrens diuinitijs magna distātia. quia spirituales diuinitie erogate proficiūt: terrene autē diuinitie aut erogant et deficiūt: aut retinent et vitales nō sunt. Qui ergo has in se veras diuinitias continent: recte gazaphilatia nominant. Et habent ipsa gazaphilatia pavimentū per circuitū. quia eis adheret ac subiacet humilitas auditorum. Qd paulmentū recte strātū lapide in atriu dicit. qz in latitudine charitatis vicissim sibi iuncte sunt anime fideles. Que et lapides appellant pro fortitudine fidei. et strate i pavimēto sunt in cōpage humilitatis. Has fidelium mentes petrus apostolus fortis in fide cōspexerat cū dicebat. Et vos tanq; lapides vivi supedificamini domos spirituales. 1. *Pet. 2.* De his lapidib; sancte ecclesie domini per *Esaiā* dicit. Nonam taspidē ppugnacula tua. et portas tuas i lapides sculptos. vniuersos terminos tuos in lapides desiderabiles. oēs filios tuos doctos a dño. *Esa. 54.* Omnipotens enī deus sancte ecclesie ppugnacula taspidē (qui lapis viridis: coloris est) posuit quia predicatorū illius mētes interne viriditatis amore solidauit: vt trāstoria cūcta despiciāt. nihil in hoc mūdo quod sine claudis appetāt. cūcta etus gaudia velut arida contēnant. Unde et ipse pastor ecclesie auditores suos ad pascua eterne viriditatis vocās: de deo loquit dicens. Secundū magnā misericordiā suā rege-

nerauit nos in spem viuā. p resurrectionē iesu christi ex mortuis. in hereditatē scorum ruptibilem. et incontaminatā. et imarcessibilem conseruatā in celis. 1. *Pet. 1.* Diuinitas sancte ecclesie porte in sculptos lapides ponunt. qz hi per quozū nos vocē. ad vitam eternam ingredimur: sancta opa que diuinitus precepta sunt dñi in semetipsis ostenderēt: quasi in se sculpta tenuerunt. Porte etenim nō sculpte sed pure essent si vocē quidē promerēt: sed sancta i se opera nō demonstrarēt. At vbi secundū hoc se ostendūt viuere qd loquunt et porte sūt qz intus ducūt. et sculpte quia viuēdo custodiunt que alijs loquunt. Huius scē ecclesie vniuersos terminos in lapides desiderabiles positos videmus: dñi in ea fides les quosq; fortes in fide et charitate conspiciamus: qui (vt quos dixerit lapides demonstraret) adiūxit. Omnes filios tuos doctos a dño. *Esa. 54.* Quod ergo *Esaiā* vniuersos ecclesie terminos desiderabiles vidit: hoc Ezechiel paulimentum lapide strātū p circuitū esse pbat. qui adhuc de gazaphilatijs subdit.

Triginta gazaphilatia in circuitu pavimenti.

Denarius numerus pfectione semper accipit. quia in decē preceptis legis custodia continet. Actiua etenim ac contemplatiua vita simul in decalogi mādatis coniuncta est. quia in ea et amor dei et amor seruare proximi iubet. Amor quispe dei ad contemplatiuā. amor vero proximi pertinet ad actiuā. Sed vnusquisq; doctor vt i actiuam vitā plene se dilatat: atq; in contemplatiuā vigilanter surgat: in sancte trinitatis fide debet esse pfectus. Unde et eadem gazaphilatia triginta esse commemorantur. vt cū denari; ser ducit: vita et lingua doctoris in trinitate solidet. Et hac in re illud nobis est vigilāter intuentum qd ppheta dum gazaphilatia descripsit: adiūxit. Pavimentū p circuitū. At qz inferius subiūxit. Gazaphilatia in circuitu pavimenti. Quatenus et gazaphi-

batia in circuitu pauimentū: et pauimentum
 in circuitu gazaphilatiozū esse videat. Pa-
 uimentū quippe et gazaphilatio eo sūt or-
 dine distincta. vt gazaphilatio inter pau-
 ientū: et pauimentum inter gazaphilatio
 fuerit strati. Ad hoc fratres sine magno
 mysterio est q̄ in circuitu gazaphilatiozū
 dicitur esse pauimentū: et in circuitu pau-
 ientū narrat esse gazaphilatio. Habet enī
 pauimentū in circuitu gazaphilatio. qz
 vita audientū erudit quotidie: et custodit
 linguam doctorū. Doctores etenī boni in
 sancte eruditionis verbis modo somētis
 dulcedinis: modo asperitate increpatōis
 inuigilant: vt auditorū suozū vitam a vi-
 tijs defendant. Sed habent ipsa quoqz
 gazaphilatio in circuitu pauimentū. quia
 sepe etiā doctorū cor vitiozū tētationis
 bus tangitur: vt modo elenctur iactatio-
 nis superbia: modo ire stimulis inflamme-
 tur. Sed cum bonozū auditorū vitam cō-
 siderant. eāqz profecisse suis exhortationi-
 bus pensant: erubescūt tales non esse qua-
 les auctore deo per se conspiciūt alios fa-
 ctos esse. et ante se in mente etiā stabiliūt
 q̄ plene in culpā labantur. Nam cum ip-
 sa sua doctoribus verba ad memoriā re-
 ducunt: erubescunt nō seruare qd̄ dicunt
 Unde per Salomonē quoqz dicit. Anti-
 ma laborātis laborat sibi. quia compulit
 eum os suū. Proverb. 16. Os enī nostrū
 nos cōpult ad laborem: quando per hoc
 qd̄ diximus a vitijs refrenamur: qz turpe
 nimis est ibi nos negligendo cadere. vnde
 de predicando conati sumus alios leuare
 Habent ergo gazaphilatio in circuitu pa-
 uimentū. quia doctorum magna custodia
 est vita venerabilis auditorū. Et suus et
 sermo fit in adiutorio. quia erubescūt pul-
 santibus vitijs nō resistere qui contra vi-
 tia alios armauerunt. Quia enī q̄d̄ in
 hac vita viuimus: cōtra malignos sp̄itū
 quid aliud q̄ in acie stamus. Sicut predi-
 cimus: doctoris animū forsitan aliqua elatione
 pulsatur. Sed siue ne ipse pereat: seu ne per
 exemplū suum alios ad perditionem trahat.
 vigilanter se et festine circū-

spicit: in cogitationib⁹ remordet. Addu-
 cta auditorū suozū vita ad memoriā se-
 metipsum humiliat. et quib⁹ preualet mo-
 dis agit: ne elatio principetur in mente:
 ne dominetur in opere. Scriptū quippe
 est. Initium omnis peccati supbia. Eccl.
 9. Quis ergo ante dei oculos fructus bo-
 ni operis: si ex radice putruit elationis.
 Sepe vt predictū est elus animus tētatur
 ex: sed eius ad circūspiciendum recol-
 ligit: et discipline pondere deprimes agit
 ne mor⁹ animi trāseat in sermone: ne erū-
 pat in voce. Fitqz vt ira perturbati animi
 vbi per negligentia oritur: ibi per iudiciū
 suffocata moriatur. Quia ex re agitur vt
 excepta culpa animus virtutem pariat. q̄
 et si se fortiter custodire noluit ne ad motū
 surgeret: se tamen in cōmōtione fortiter
 vicit. Unde bene per Salomonē dicitur
 Melior est patiens viro forti: et qui domi-
 nat animo suo expugnatore vrbū. Pro-
 verb. 16. Patiens preferitur. quia in illa
 actione victorie: homo victor est hominū
 In hac autem mansuetudine patientie:
 animus victor est suus. Sequit̄.

B Et pauimentum in fronte
 portarum secundū longitudinē
 portarum erat inferius.

Si portarum longitudinē ad locum rea-
 ferimus in quo porte fuerunt cōstruete se-
 cundū longitudinē portarum: pauimen-
 tum erat inferius. quia q̄tum tenere loc⁹
 portarū poterat: tantū tenebatur et pau-
 ientū qd̄ erat inferius. Longitudo ergo
 pauimenti a portis non erat dissimilis: s̄
 tamen equalitas pauimenti nō erat cum
 portis. Quid ergo q̄ pauimentū cuz por-
 tis longum similiter erat: sed equale non
 erat nisi qz longe distat vita populozum a
 vita docētū. Quia etsi ad regna celestia
 tendētes ean tē lōganimitatē spei habēt
 eadem vero viuendi studia nō habēt. Tē
 datur ergo pauimentū similiter in longū
 quia ipsam fidem ipsaz spem in se retinet
 auditores quam habere certum est predi-
 catores. Sed pauimentū inferius iaceat:

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

vt omnes auditores predicatorum suos lo-
 ge suis meritis antecedere cognoscant.
 Sin vero longitudine portarum ipsam sicut
 superius diximus eam altitudine intelligere
 debemus. Vnde sicut paulo post scriptum est
 ad portas gradibus ascendebar: tanto pa-
 uimentum faceret infertus. quanto vnaque-
 que porta surgit in altitudine. Quia quan-
 to sanctior est vita doctoris: tanto fit hu-
 milior sensus audientis. Et semetipsum
 despicit dum predicatoris sui vitam in ma-
 gna surgere altitudine perpedit. Imitari
 etenim bona eius alia forsitan potest: alia
 non potest. In quibus preualet proficit: in
 quibus minime preualet ad humilitate-
 tem crescit. Et hoc ipsum ergo ei in profe-
 ctu est: quod ei imitabile ad profectum non
 est. Ecce enim predicatorum nostrorum ea
 que legimus dicta et facta pensamus: et in
 quantam altitudinem surrexerint porte co-
 gnoscimus. Et enim taceamus de ostensio-
 ne signorum loquamur de virtutibus cordi-
 us. Certe paulus qui se legi mortuus per
 legem dicit. Roma. 7. quia vt in christo
 crederet: ei hoc et lex ipsa predicauit. ma-
 gno fidei ardore succensus: precepta legis
 tenere carnaliter noluit. Circumcisionem in
 gentibus fieri vetuit. Gal. 5. Et cum Petrus
 apostolus seruari adhuc in circumcisio-
 ne legis consuetudinem vellet ei in facie re-
 stitit: eumque hac in re fuisse reprehensibi-
 lem dicit. Et in hoc eius studium discipulis
 loquens non solum culpam: sed quod est ma-
 gis hypocrisis. id est simulationem nomi-
 nat dicens. Gal. 2. Cum venisset petrus
 antiochiam: in facie ei restitit: quia repre-
 hensibilis erat. Et paulo post. Et simula-
 tioni eius consenserunt ceteri iudei. Ideo
 vero apostolorum primus cum multa disci-
 pulos admoneret. atque a quibusdam detra-
 hi pauli scriptis agnosceret dicit. et Pe-
 trus. Sicut charissimus frater noster Pau-
 lus secundum veritatem sibi sapientiam scripsit
 vobis: loquens in eis de his in quibus sunt
 quedam difficilia intellectu que indocti
 et instabiles deprauant sicut ceteras scrip-

turas: ad suam ipsorum perditionem. Ecce
 Paulus in epistolis suis scripsit petrum
 reprehensibilem. et ecce Petrus in episto-
 lis suis asserit paulum in his que scripsit
 rat admirandum. Certe enim nisi legisset pe-
 trus pauli epistolas non laudasset. Si autem
 legisset: quia illic ipse reprehensibilis di-
 citur inuenit. Amicus ergo veritatis lau-
 dauit etiam quod reprehensus est. atque ei ad
 hoc ipsum placuit quia in his non placue-
 rat que aliter quam debuerat sensit. Sed etiam
 minori fratri ad consensum dedit: atque in
 eadem re factus est sequens minoris sui
 etiam vt in hoc preiret. quatenus qui pri-
 mus erat in apostolatibus culmine: esset pri-
 mus et in humilitate. Pensate ergo fra-
 tres charissimi in quo mentis vertice ste-
 tit qui illas epistolas laudauit in quibus
 scriptum se vituperabilem inuenit: que illa
 mansuetudo tanta esse potuit: que quies
 animi: que soliditas atque in perturbatio co-
 gitationis. Ecce a minore suo reprehendi-
 tur: et reprehendi non dedignatur. Non
 ad memoriam reuocat quod primus in aposto-
 larum vocatus est. non quod clauis regni ces-
 lestis acceperit. non quod peccata quecumque in
 terra soluerit: essent soluta et in celo. non quod
 in mare pedibus ambulauit. non quod paraliticos
 in iesu nomine iubendo erexerat. non
 quod egros corporis sui vmbra sanauerat: non
 quod mentes verbo occiderat. non quod
 mortuos oratione suscitabat. Ne igitur in
 crepationis verba dedignaret audire om-
 nia dona que acceperat quasi a memoria
 reppulit: vt vnum fortiter humilitatis do-
 num teneret. Quis ergo nostrum vel si ex-
 tremum aliquod signum fecisset: a minore fra-
 tre increpatus: increpationis verba patere
 audiret. Nihil enim signi fecimus. Et
 si quis nos fortasse de actione nostra repre-
 henderit: statim tumescimus: magnos quasi
 dam nos taciti cogitamus. virtutes nobis
 ad animum deducimus etiam quas non habemus.
 At contra petrus cum virtutibus
 humilis in reprehensionibus permansit: sed
 porta surrexit in altitudinem. Hanc

autem tantā mansuetudinem nos imitari non possumus: sed quia pauimentū sumus: longe inferius iacemus. Sunt vero nonnulli qui non Petrum apostolorum principē, sed quendam alium eo nomine quā Paulo est reprehensus accipiūt. Qui si pauli studiosius verba legissent: ista nō dicerent. Diciturus etenim Paulus cum venisset Petrus antiochiā: ei in facie resisti. Gal. 2. ut de quo Petro loqueretur ostenderet: in ipso sue narrationis initio premisit: dicens. Creditum est mihi euangelium preputij: sicut Petro circumcisiōnis. Ibidem. Qui enim operatus est petro in apostolatū circumcisiōnis: operatus est et mihi inter gentes. Patet ergo de quo petro paulus loquitur, quem et apostolum nominat: et presuisse euangelio circumcisiōnis narrat. Et fuerunt quidam qui secundā Petri epistolam: in qua epistole pauli laudate sunt: eius dicerent nō fuisse. Sed si eiusdem epistole verba pensare voluissent: longe aliter pensare poterant. In ea quippe scriptum est. Voce de lapsa ad eū huiusmodi a magnifica gloria. hic est filius meus dilectus in quo mihi complacuit. 2. Pe. 1. Atque subiungitur. Et hanc vocem nos audiuimus cum essemus cum ipso in monte sancto. Ibidem. Regam itaque euangelium: et protinus cognoscunt quia cum vox ista de celo venit: Petrus apostolus cum domino stetit. Ipse ergo hanc epistolam scripsit: qui hanc vocem in monte de domino audiuit. Sed quia pauca de Petro diximus: nunc si placet ad Pauli mansuetudinem conuertamur. et pensemus si possumus. Ille qui tanti ardoris est in zelo predicationis ut apostolorum quoque primo non parceret. quante sit mansuetudinis in studio longanimitatis. Taceamus autem quod ter virgis cesus est. quia semel lapidatus est: quia ter naufragium fecit. quia nocte ac die in profundo maris fuit. quia a iudeis quinque quadragenas vna minus accepit. 2. Corin. 11. Minus enim anti-

num ad iracundiam commouent ea mala que nobis ab aperte aduersarijs irrogantur. hoc plus solet dolere quod a proprijs patimur. Unde et per psalmistam ipsa veritas contra traditorem suum loquitur dicens. Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi: supportassem utiq;

Tu vero vnanimis dux meus et notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos. Psal. 54. Pensemus ergo si possumus. Paulus apostolus qui tantum patiens inter persecutores: quantum mansuetus inter discipulos fuit. Certe corinthi veniens ab idolorum seruitio corinthios retraxit. quis esset verus deus innotuit. eterne eius vite gaudia predicauit. Et cum magnam multitudinem populi infide collegisset: tantam illic inopiam pertulit: ut victus sui graui necessitate laboraret. Et panem terre a discipulis non accepit: quibus panem celi predicauit. Insistebat verbo pro vita audientium. insistebat labori manuum pro vita corporis sui. prima Corin. quarto. De terris quoque alijs stipendia et a discipulis mittebantur: ut Corinthis predicare sufficeret. Ipse quoque ad eosdem corinthios post per epistolam loquitur: dicens.

Cum essem apud vos et egerem: nulli onerosus fui. nam quod mihi deerat suppleuerunt fratres qui venerunt a macedonia. scda Corin. duocedimo. Quibus ad magnum quoque in properium premisit dicens. Alias ecclesias spoliavit: accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Ibidem. Pensemus ergo si possumus cuius hoc mansuetudinis fuerit.

Panem spiritus predicare, et panem carnis non accipere. corda audientium de diuitijs eternis instruere. Et inter eosdem discipulos fideles et habundantes fame laborare. Inter satiatos pati inopiam: nec tamen quod patiebatur dolere: nec tamen etiam dolere. videre dura erga se corda audientium tenacium: nec a predicatione desistere. Nam sicut

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

apostolorum acta testant: anno 7 sex mensibus continue in eadem ciuitate predicauit. Actum .18. Cumque ab eisdem corinthijs recessisset ad eos postmodum scribit quod apud eos positus pertulit. 2. Corinth. 11. Quare autem hoc eis cum inter eos uiueret: nunquam dixit? Ne quod erga eum factum ex bona uoluntate non fuerat: heret ex iustione. Et cum innotesceret eorum miseria: remaneret uoluntas ignota. Quare autem hoc postmodum longe postus scribit? Ne omnimodo discipuli incorrecti remanerent: 7 quales magistro in tenacia fuerant: alijs quoque fratribus tales non essent. Vere in hoc paulus uere magister gentium: sua negligens: aliena curans: impleuit quod predixerat. Nemo quod suum est querat: sed quod alteri? 7 non quod sua sunt singuli cogitantes: sed ea que aliorum. 1. Cor. 10. Quanta itaque ista mansuetudinis uirtus est? Quanta tranquillitas spiritus? Quis autem nostrum si uanu huius mundi diuitum ad omnipotentis dei seruitium conuertisset: seque egere cospiceret: 7 illum sibi uite subsidia non prebere: non protinus de eius uita desperasset? Quis non incassum laborasse se diceret? Quis non ab eius exhortatione obmutesceret: quem in semetipsum primum ferre fructum boni operis non uideret? Sed paulus per mansuetudinem in uirtutum uertice solidatus persistit: predicauit: dilexit: 7 bonum quod ceperat expleuit: eaque portando 7 persistendo discipulorum corda ad misericordiam perduxit. Nam eorum profectum postmodum scire se indicans: in eadem epistola scribit de ministerio quod fit in sanctos. Et abundantia est enim mihi scribere uobis. Scio enim promptum animum uestrum: pro quo de uobis glorioz apud macedonas: quoniam achaia parata est ab anno priore: 7 uestra emulatio puocauit plurimos. 2. Corinth. 9. De quibus rursus ait Qui non solum facere sed 7 uelle cepistis ab anno priore. Ibidem. In quibus enim non tam opera quam pia uota requirebat: in eis proculdubio plus laudat pia uota quam opera. Notandum nobis est: quia habet improperium hec ipsa consolatio: cum dicitur ab anno

priore. Bonum quippe: sed tarde fecerant: atque ideo hoc magister non sine reprehensione laudat. Medicus quippe est: qui medicamentum uulnere apponit: quod et ea que purgata sunt refouet: 7 ea que putrida inueniunt mordet. Sed hec tolerando atque predicatio expleuit quod cepit. Et mire longanimitatis uirtus: discipulorum duricia me molluit ad misericordie uiscera: quia longitudo porte surrexit in altitudinem. Sed infirmi nos ad imitandum tante mansuetudinis longanimitatem idonei non sumus: quia uidelicet pauimentum sumus et despecti in nostris moribus iacemus. Ecce autem dum de duobus uicibus celestis exercitus loquor: martyr quoque stephanus memorie occurrit: qui tentus pro creatoris sui nomine: 7 in medio persecutorum deductus: imperterritus stetit: fiducialiter docuit: 7 ex zelo ueritatis persecutores suos fortiter increpauit dicens: Vos semper spiritum sancto restitistis. Actum .7. Cumque illi ad lapides current: flexo genu pro eis dem persecutoribus orauit dicens: Domine: ne statuas illis hoc peccatum. Que itaque ista uirtus est sic zelo feruere: ut eis a quibus terrebas perfidie impropria fiducia liter diceret: sic diligere ut in morte quoque pro eis a quibus molebas oraret? Sic quippe ex zelo inferuuit: ac mansuetudinis nihil haberet. Et sic mansuetus in eorum dilectione persistit: ac si contra eos seruois nihil habuisset. Pensemus inter hec: ubi nostre conscientie reatus iacet. Quis enim nostrum si saltim uerbi contumelia a proximo acceperit non confundit: commouet: non ad odiu erumpit: non preceptum dilectionis obliuiscit? Sed hoc stephanus ex omnipotentis dei gratia potuit quia surgens in altitudine porta fuit. Hoc nos miserum nostra uirtute imitari non possumus: quia longe inferius sicut pauimentum iacemus. Quid autem nos in uita sanctorum de nostra admiratione dicimus: cum ipsi quoque antiqui patres predicatorum sancte ecclesie uitam considerantes ualde admirati sunt? An non eorum uitam psalmista

admiratus est cum dicebat. Mihi autem valde honorati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. **Ps.** 138. **De** de quibus Iesus amicis dicit eum: gelium interroga: in quo veritas predicationis dicit. **Eos amici mei estis. Job.** 16. **Esaias** quoque eorum vitam intravit: ait. **Qui sunt isti qui ut nubes volat. et sicut columbe ad fenestras suas? Esa. 60.** Recte autem predicatorum sancti nubes appellati sunt. quia verbis pluunt. miraculis choruscant. **Qui** volare quoque ut nubes dicuntur. quia in terra viuentes extraterram sicut omnes quod egerunt. **Unde** et per quandam nubem dicitur. **In carne enim ambulantes: non secundum carnem multam? I. Corinth. 10.** Priores enim patres coniugis utebantur. filios procreabant. substantias possidebant. curis rei familiaris intendebat. **Istos** autem prophetie iam spiritu preuidentes substantias deserere. nihil in terra querere. nil possidere. non eos vel homines per terram ambulantes: sed nubes volantes nominat. **Volant enim** qui terram quasi non tangunt. quia in ipsa nil appetunt. **Qui** et ad fenestras suas quasi columbe sunt. quia pro mansuetudinis sue spiritu in hoc mundo per oculos nil concupiscunt. **Considerem** ergo quantum altitudinis iste spiritualis edificij porte sunt: quas et spirituales patres admirantur quantum nos in earum admiratione humillare necesse est: qui pavimentum sumus. **Sed** quia sub longitudinis appellatione altitudinem portarum audiuimus: nunc altitudinem de earum latitudine cognoscamus. **Sequitur.**

Et mensus est latitudinem a facie porte inferioris usque ad frontem atrij interioris extrinsecus. centum cubitos ad orientem et ad aquilonem.

In quibus verbis si portam aditum accipimus quo ad cognitionem domini intramus. **Porta inferior fides est. atrium ves-**

ro interioris contemplatio. **Habet autem** portam inferioris latitudinem in facie. quia videlicet fides per charitatis sue amplitudinem habet eam que videtur a proximis operationem. **Qua** dum fortiter a perfectioribus agi conspiciuntur: nos qui in bonis actibus angustamur exempla per eos magnae operationis accipimus. **Et unaqueque** sancta actio quasi quedam nobis sit latitudo interioris que prius erat angustia difficultatis. **Habet quoque** atrium interioris frontem. quod contemplativa vita per quedam signa desideriorum et gemituum ostendit quantum intus videat que tantum amat. **Denarij** autem numerus per semetipsum multiplicatus in centenarij surgit. **Unde** recte per centenarium magna perfectio designat. sicut de electis dicitur. **Omnes** qui relinquunt domum vel fratres. aut sorores. aut patrem. aut matrem. aut uxorem. aut filios. aut agros. propter nomen meum ceterum accipiet: et vitam eternam possidebit. **Mat. 19.** **Neque enim sancti** quodammodo terrena deserunt: ut hec possidere in hoc mundo multipliciter possit. **Quisquis** terrena studio terrena relinquunt: terrena non relinquunt: sed appetit. **Hec** qui unam uxorem deserunt centum recepturus est: sed per centenarium numerum perfectio designat. **Quisquis** pro dei nomine temporalia atque terrena contemnit: et hic perfectionem mentis recipit. ut iam ea non appetat que contemnit: et in sequenti seculo ad eterne vite gloriam pervenit. **Centies** itaque recipit quod dedit: qui perfectionis spiritum accipiens terrenis non indiget: etiam si hec non habet. **Ille** autem pauper est: qui eget eo quod non habet. **Huius** qui et non habens habere non appetit: dives est. **Paupertas** quippe in inopiam mentis est non in quantitate possessionis. **Huius** autem cui in paupertate bene convenit: non est pauper. **Mensus** est ergo vir latitudinem a facie porte inferioris: usque ad frontem atrij interioris extrinsecus centum cubitos. **Quia** redemptor noster quotidie per magistros atque doctores in mensura perfectionis metitur vitam fidelium. vel in specie boni operis per fidem vel in sanctis desina

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

derijs per contemplationē. Multi etent videntur in fide positi magna operari: s; in centū cubitis non mesurantur. q; per ipsa que faciunt terrenā gloriā querūt. Et quidā videntur per abstinentiam cruciari. gemitibus insistere. sed eorum mensura ad centū cubitos minime ducitur. q; in his que agunt ab humano iudicio fauores requirunt. Quis ergo est qui per centū cubitos mēsuratur: nisi is cuius bona operatio recta intentione vitur. vt in eo qd agit non ad terrena lucra appetēda aut ad laudes transitorias reflectat. Ecce enim misericordiā proximis exhibere. possessa largiri. cum celeritate indigenti tribuere: latitudo in hac parte inferioris ē. Sed si tua vana aliena nō appetas. si terrenam gloriā de ipso bono opere non requiras: recte in centenariū numero. id est in perfectione mensuraris. Hā qui videtur dare misericorditer ppria. et rapit forsitan violenter aliena: iste adhuc q̄ sit via perfectionis ignorat. Nec cognouit vnde ad perfectionem tenditur. quia nec ipsius eius inittū inuenit. Prius enim appetitum euellere a mēte debuit et postea que ture possidet largiri. Unde scriptum est. Declina a malo et fac bonū. ps. 33. Quid enim potest esse boni qd fecit: qui necdū a malo declinauit? Et sunt quidam qui sicut dictum est ab alimentis abstinent. carnem cruciant. sed tamen si pulsati fuerint cognoscuntur quia ad mundi gloriā anhelant. isti frontem atrij interioris ostendunt: sed per centum cubitos nō mesurantur. Hi ergo in numero perfectionis sunt: de quibus per paulū dicitur. Qui carnes suam crucifixerunt cum vitijs et concupiscentijs. Gal. 5. Et notandū quia non dicitur q; intrinsecus: s; extrinsecus ista mēsurantur. Quia videlicet redemptor noster cum per nos facta hominū vel approbat: vel iudicat: non intrinsecus metitur. vnde et per euangelii dicit. Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Matb. 7. Quia enim per hoc qd videmus cognoscimus operantis animū quem non vide-

mus: siue latitudinem que in facie porte ē inferioris: siue frontem atrij interioris extrinsecus metimur. Cum enim alios conspiciamus largiri elemosynā. afflicto occurrere. oppresso subuenire: nihil eos in hoc mundo glorie querere. nullis huius mundi compēdijs inhiare. Atq; alios videmus carnes domare. lachrymis insistere. verbis celestibus occupari. nihil transitorij honoris appetere. quid aliud debemus nisi eos perfectos esse credere. sanctos estimare. Quia ergo per hoc quod aspiciamus: eos perfectos esse videm⁹: eorum vitā per centum cubitos extrinsecus metimur. Et quia multi in iudea: pleriq; vero in gentilitate positi ad hanc perfectiōnis summā venerunt: recte subiungitur Ad orientē et ad aquilonem. Iudaei enim populus oriens iure dicitur est. de cuius carne ille est natus qui sol iusticie vocatur. De quo per prophetā dicitur. Vobis autem qui timetis domnū orietur sol iusticie. Mat. 4. Per aquilonem vero gentilitas figuratur que diu p̄sidie sue frigore torpuit: et in cuius corde ille regnauit: qui attestante propheta apud semetipsū dixit. Ponam sedem meā ad aquilonē. Esa. 14. Quia itaq; incarnatus omnipotens deus alios perfectos ex iudea. alios ex gentilitate perfectos intra sanctam ecclesiam fecit: centum cubitos non solū ad orientem mensus est: sed etiam ad aquilonem. Sed quia sub aquilonis nomine de gentilitate sermo se intulit: considerare libet quātum super nos effusa sunt viscera creatoris nostri. Omnes enim nos ex gentilitate venimus. Antiqui parentes nostri lignis et lapidibus seruebant: et de relinquentes deum a quo facti sunt: deos venerati sunt quos fecerunt. Nos autem per omnipotentis dei gratiam ad lucem de tenebris venimus. Recolamus ergo de quibus tenebris venimus: et de luce quam accepimus gratias agamus. Itaq; enim diuinam misericordiam intelligit: qui sue miserie memor non est. Unde et per psalmistam deo dicitur. Dirisa

ca misericordias tuas domine: qui saluos facis sperantes in te. *ps. 16.* Tunc enim nobis dei misericordie mirificatur: cum nobis ad memoriam miserie nostre reuocantur. Quia recolentes quid fuimus: intelligimus cui debemus quod sumus.

Lanemus itaq; cum gaudio creatori nostro: qui de seruitio creature colla mentis excussimus. Gaudeamus in nobis impletum esse quod per *Esaiã* dictum est. Et frenum erroris quod erat maxillis populoꝝ canticum erit vobis sicut vox sanctificate solẽnitatis. *Esa. 30.* Frenũ quippe erroris maxillas populoꝝ constrinxerat: quando ydolorum errore obligata gentilitas: deo vero confessionis laudem dare nesciebat. Sed hoc ipsum erroris frenum iam nobis in canticũ versum est: cuius gaudendo psallimus atq; cantam. *Om̃nium* gentium demonia: dominus autem celos fecit. *ps. 95.* Et rursum. Si mulachra gentiuꝝ argentũ et aurum: opera manuum hominum. *ps. 135.* habent et nõ loquentur: oculos habent et non videbũt. Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt: pedes habent et non ambulabunt. *ps. 135.* Qui itaq; hec omnia potenti domino psallendo dicimus: ipsum erroris nostri frenũ quod a laude dei ora nostra ligauerat. vero domino canticus fecimus. Bene autẽ dicitur. sicut vox sanctificate solẽnitatis. Quia dũ confessionis laudẽ deo reddimus: in sanctificata solẽnitate gaudemus. Respondeamus ergo moribus tante misericordie redemptoris nostri: et qui lucem cognouimus: prauoꝝ operum tenebras declinemus. Quid est iam rogo qd in hoc mũdo liberat: vbiq; luctus aspiciamus. vbiq; gemitus andimus. Destruite vrbes. euerfa sũt castra. depopulati agri. in solitudinez terra redacta est. Nullis in agris incola pene: nullus in vrbus habitator remansit. Et tamen ipse parue generis humani relique adhuc quotidie et sine cessatione feriuntur. Et sine non habent flagella cele-

stis iusticie. quia nec inter flagella correpte sunt actionis culpe. Alios in captiuitatem duci. alios detruncari. alios interfici videmus. Quid est ergo qd in hac libeat fratres mei. Si et talẽ adhuc mundũ diligimus non iam gaudia: sed vulnera amamus. Ipsa autẽ que aliquando mũdi domina esse videbatur qualis remaseric Roma: conspicimus. Immẽsis dolorib; multipliciter attrita. de solatione ciuituꝝ impressione hostiuꝝ. frequẽtia ruinaruꝝ. Ita vt in ea completuꝝ esse videamus qd contra vrbe samaria per hunc eundem prophetã longe superius dicitur. Pone ollam. pone in qua mitte in ea aquas et congere frusta eius in ea. *Ezech. 24.* Et paulo post. Efferbuit coctio eius. et discocata sunt ossa illius in medio ei. *Atq; iteꝝ* Cogere ossa q igne succedã. *ps. 135.* carnes. et coquetur vniuersa *ps. 135.* et ossa tabescẽt. Pone quoq; eã sup prunas vas cuiã vt incalescat et liqfiat es ei. Tũc enim nobis olla posita e: cui hec est ciuitas constituta. Tũc in ea aqua missa est: et frusta eius congesta sunt: quãdo ad eam vndiq; populi defluebãt: qui velut aqua calens actionib; mundi feruescerent: et quasi frusta carnum in ipso suo feruore liquarentur. De qua bene dicit. Efferbuit coctio eius: et discocata sunt ossa eius in medio illius. *Ezech. 24.* Quia prius quidem in ea vehementer incaluit actio glorie secularis: sed postmodũ ipsa gloria cum suis sequacibus defecit. Per ossa etenim potentes seculi. per carnes vero populi designatur. Quia sicut carnes portant ossib;: ita per potẽtes seculi infirmitas regũ populoꝝ. Sed ecce iã de illa om̃es hui; seculi potẽtes ablati sũt. ossa ergo excocta sũt. Ecce populi defecerũt. carnes eius liquefacte sunt. Dicat itaq; Cogere ossa q igni succedã. consument carnes: et coquetur vniuersa compositio eius: et ossa tabescient. Vbi enim senatus: vbi iam populus. Contabuerunt ossa: consumpte sunt carnes. omnis in ea secularium dignitas tum ordo extinetus est. Excocta est vni-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

nerfa compositio eius. Et tamen ipsos nos paucos qui remansimus: adhuc quotidie gladij: adhuc quotidie innumere tribulationes premunt. Dicatur ergo: **Po-** ne quoque eaz super prunas vacua. Quia senatus deest: populus interijt: et tamen in paucis qui sunt dolores et gemitus quotidie multiplicant: iam vacua ardet roma. Quid autem ista de hominibus dicimus cum ruinis crebrescentibus ipsa quoque destrui edificia videmus. Unde apte de civitate iam vacua subdit. Incalcescat et liquefiat es eius. Jam enim et ipsa olla consumit: in qua prius et carnes et ossa consumebant. Quia postquam defecerunt homines etiam parietes cadunt. Ubi autem sunt qui in eius aliquando gloria letabant: ubi eorum pompa: ubi superbia: ubi frequens et immoderatum gaudium: Impletum est in ea quod contra districtam niniven per prophetam dicitur. Ubi est habitaculum leonum: et pascua catulorum leonum. **Ita enim.** an eius duces ac principes leones non erant: qui per diversas mundi provincias discurreres predam feruendo et interficiendo rapiebant? Hic leonum catuli inueniebantur pascua: quia pueri adulescentes: iuvenes: seculares: et secularium filij huc undique concurrerant: cum proficere in hoc mundo voluissent. Sed iam ecce desolata: ecce contrita: ecce gemitibus oppressa est. Jam nemo ad eam currit: ut in hoc mundo proficiat: iam nullus potens et violentus remansit: qui opprimendo predam diripiat. Dicamus ergo. Ubi est habitaculum leonum: et pascua catulorum leonum? Contigit et quod de iudea nouimus per prophetam dictum. Dilata caluitium tuum sicut aquila. Caluitium quippe hominis in solo capite fieri solet. Caluitium vero aquile in toto corpore: quia cum valde senuerit: plume eius ac penne ex omnibus membris illius cadunt. Caluitium ergo suum sicut aquila dilatavit: quia plumas perdidit: que populum amisit. Alarum quoque penne ceciderunt: eorum quibus volare ad predam consueuerat: quia omnes potentes extincti sunt per quos aliena rapiebat. Nec autem que de romane va-

bis contritio dicimus: in cunctis facta mundi ciuitatibus scimus. Alia etenim loca clade desolata sunt: alia gladio consumptae: alia fame cruciata: alia terre hiatribus absorpta. Despicimus ergo ex toto animo hoc presens seculum: vel extinctum finitimus mundi desideria: saltem cum mundi fine intemur bonorum facta que possumus. Apud orientem et aquilonem multi sunt: qui pro perfectione vite centum cubitis mensurantur. Ex iudea etenim et gentilitate sicut dicitur: ad sanctitatis culmen excreuerunt: quantum et aquilonem vero recte peccatores accipimus: qui meritis frigore delapsi: sub peccati sui umbrato puerunt. Sed quia omnipotentis dei misericordia etiam tales ad penitentiam reuocat: communi punctio et lachrymis lauat: virtutibus ditat: usque ad perfectionis gloriam subleuat. Non centum cubitis solum ad orientem sed etiam ad aquilonem uocuntur: dum cum iustis etiam peccatores per dona et penitentiam ad perfectionem ueniunt. Per eum qui uiuit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti: per oia secula seculorum. Amen.

Explicit Omelia. XVIII.

Incipit Omelia. XIX. que exponit litteram. XL. capituli ab illa parte Portam vero que respiciebat viam aquilonis atrij exterioris: usque ad illam partem eiusdem capituli. Et porta atrij interioris in via australi. Et mensus est etc.]

magna legentium debet esse discretio: ut in sacro eloquio cuiuslibet unus sermo dicatur: non semper unam eandemque rem significare credat. Sicut aliquando sol in bono: aliquando vero accipitur in malo. Solis etiam nomine aliquando signatur dominus: aliquando persecutio. Testatur autem libro sapientie: in inferno impij dicturi sunt. Erant enim a via veritatis: et sol iusticie non luxit nobis. Sapient. 5. Et de iactis seminiibus dominus dicit: *Orto sole aruerunt.* Marci. 4. Quia videlicet facta persecutio: in reprobis cordibus predicatiois verba siccat. Sic leo dominum signat. Unde scriptum est. *Vicit leo de tribu iuda.* Apocal. 5. Sic leonis nomine diaboli similitudo exprimitur: sicut per primum pastorem dicit. *Adversarius vester dyabolus sicut leo rugiens circuit: querens quem devoret.* I. Petri. 5. Sic bouis nomine sapiens designatur. Unde scriptum est. *Non iuges bouem et asinum: id est sapientem cum stulto in predicatione non societ.* Deut. 22. Sic per bouem fatuus figuratur: sicut de eo qui in turpitudine amoris captus est dicitur. *Statimque eam sequitur: quasi bos ductus ad viciniam: id est sicut fatuus trahitur ad mortem.* Proverb. 7. *Hec igitur dixi: ne quia porta significare dominum: vel predicatorum: vel scripturam sacram: vel fidem exposui.* Abi cumque iam in hoc propheta porta legitur: signare aliud non credat. Cum enim de una porta propheta loqueretur: recte fides intellecta est: quia una est omnium electorum fides. Cum vero alie porte nominantur: intelligi ora predicatorum possumus: per que vera vita cognoscitur: et per que ascenditur ad sacramentorum spiritualium cognitionem. Nam portam: per quam significare fidem diximus: notandum nobis est: quia inferior appellatur. In hac enim vita dum sumus quasi in imo positi adhuc inferius tenemur. Et recte inferior porta fides est: quia nobis in terra positus aperit cognitionem dei. Itaque nunc dicitur.

Portam quoque que respicie-

bat viam aquilonis atrij exterioris mensus est: tam in longitudine quam in latitudine: et thalamos eius tres hinc: et tres inde. Et frontes eius et vestibulum eius secundum mensuram porte prioris quinquaginta cubitorum: longitudinem eius et latitudinem viginti et quinque cubitorum. Fenestre autem eius et vestibulum sculpture secundum mensuram porte que respiciebat ad orientem: et septem graduum erat ascensus eius et vestibulum ante eam.]

De porta que respiciebat viam aquilonis atrij exterioris: ea ipsa replicant que iam de porta alia superiori dicta sunt: atque alia subiunguntur que de predicta porta propheta tacuerat. Et ergo de his latius disseramus: que necdum discussa sunt: debemus ea que dicta sunt sub breuitate replicare. Porta enim viam aquilonis respicit: cum predicator quisque vitam peccatoris agnoscit: eius interiora vite per verbum predicationis aperit: que porta atrij exterioris dicitur. Exterius quippe est atrium vite prae in qua oem quod corporaliter agit: corporaliter etiam videt. Que tam in longitudine quam in latitudine mensurat: quia cum ad fidem peccator ducitur: necesse est ut eius doctor consideret vel quantum in longitudinem spei vel quantum in latitudinem charitatis eius admonitione proficiat. Qui enim ad deum convertitur: si adhuc bona vite presentis sperat: longitudinem non habet: quia brevis est vita in qua spem posuit. Si per terrenorum concupiscentiam et adhuc proximo odio coangustatur: latitudinem non habet: quia nescit vel transitoria committere: vel se in proximi amore dilatare. Cum vero conversus quisque eterne vi-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

te gaudia longanimiter sperat: proximo-
rum molestias cum charitate tolerat: et
ea que non habet concupiscere contemnit:
longitudinē et latitudinem porte habet:
quia gloria predicatoris est perfectus au-
ditoris. Unde quibusdā per magnū pre-
dicatorem dicit: Gaudium meū et corona
mea. Philip. 4. Et rursus. Ecce nunc
vivo: si vos statis in domino. 1. Thes. 3.
Atque iterū. Que est nostra spes: aut gau-
dium: inōne vos ante dominū? 1. Thessa-
lon. 2. Longitudo ergo et latitudo porte
est que ad aquilonē respicit: quia cum in
fidelē quēpiam in peccati sui frigore tor-
pentem predicator ad fidē converterit: per
hoc quod in longitudinē spei tendit: et in
amplitudinē charitatis dilatat: eius glo-
riam facit. Et quia in cognitiōe sancte tri-
nitatis ex verbo predicationis auditores
quos in eiusdē trinitatis amore proficiūt
habet hec eadē porta thalamos tres hinc
et tres inde: quia officio quod per testamen-
tum nouū de trinitate cōditor loquitur:
hoc etiam de testamento veteri ostendit.
Et cor auditentiū in amore celestis patrie
perficit: ut anima inherēs deo: quasi spō-
salem sponso in quodā iam thalamo se-
deat: atque se a terrenis desiderijs fundi-
tus auertat. Vel certe ut longe superius
dictum est: quia tres sūt ordines bene vi-
uentiū: bonorum scilicet cōiugatorū: con-
sistentiū: atque predicatorū. Et quia alij eti-
am in cōiugijs possit: amore celestis patrie
anhelant: alij autem spe eterni gau-
dij etiam carnē macerant: omnesque actus
terrenos refugiunt: et in cura huius secu-
li implicari contemnit: alij vero et terre-
na bona despiciūt: et celestia gaudia pre-
dicant que cognouerūt. Quid isti nisi in
spiritali edificijs thalami sunt: in quorū co-
gita tiōe et meditatiōe anima celesti spon-
so sociatur? Quos tres bonorū ordines:
quia non solum ecclesia ex gentibus ha-
bet: sed aliquādo etiam synagoga habuit
dum magna multitudo spiritaliū redem-
ptoris gratiam ardēter expectauit: porta
edificij celestis tres hinc: et tres inde tha-

lamos habet. Quia predicator quisque cū
ad supernam patriā auditorem prouocat
et nouos patres et veteres anhelasse cele-
sti desiderio demonstrat. Plus enim ple-
rūque exemplum quod rationatiōis verba cō-
pungunt. Et cum predicator dicit: qua-
les alij in coniugio: vel in continentia: vel
in predicatione erga omnipotentis dei amo-
rem in nouo testamento fuerint: vel alij
quales in veteri porta que loquit ternos
ex utroque latere habere thalamos osten-
dit. Que porta habet et frontē: quia sunt
in predicatoris vita aperta que opa vident
habet et ante frontem vestibulū: quia pri-
usque bona opera insinuat: predicat fidem
per quā anima humiliter veniens ad bo-
norum actū altitudinem subleuet. Que
cuncta scdm mensuram porte prioris sūt:
iuxta hoc quod subdit. Quia mensus est
qui quaginta cubitorū longitudinē eius:
et latitudinē viginti quinq; cubitorū. Hec
iam superius laus me dixisse meministis.
Per quinquagenariū enim numerum re-
quiem diximus figurari: quia et quinquā-
gesimū veteri populo in requiem datur:
qui appellatus est iubeus: et septenari-
us numerus per quem hoc officio tempus
euoluitur septies multiplicatus: ad qua-
draginta et nouem ducitur. Lul monas
additur: quia in vnius cōtemplatione re-
quies eterna perficitur. Idem ergo quinq;
quagenarius numerus nobis in longitu-
dinem est: quia peruenire ad illam requi-
em nō potest: nisi qui ad eam spem suam
modo tēdere longanimiter potest. Quia
enim per quinquagenariū numerum ad
eternam requiem puocamur: etiam hoc
nos omnino instruit: quod in tabernacu-
lo decem cortine iusse sunt fieri: que ha-
berent ansulas quinquagenas: et circulos
aureos quinquagenos a latere et summi-
tate. Cortine tabernaculi sancti omnes
sūt: qui ex diuersis virtutum colorib; in
sancte ecclesie ornamento proficiunt. Qui
et interiora velant: et exteriora omnimodo
exornant: quia eorum vita in quantum vi-
detur ornamentū est: et eorum intellectus

Intus absconditus: dñ celestia que in mē
te seruant edicere non possunt: in eis alijs
quo modo velatur. Recte autem decem
cortine sunt: quia per decalogi studiū ip̄a
sanctorū corda profecerūt. Jacinctine ve-
ro ansule cortinarū fieri quinquaginta pre-
cepta sunt. Jacinctus celi speciem habet.
Ansule ergo cortinarū sunt precepta ce-
lestia in quibus ligantur anime: vt ab in-
ferioribus subleuate superius pendeant.
Que videlicet ansule habent ⁊ circulos
aureos: intellectum scilicet vera sapientia
fulgentem. Qui intellectus quia esse de-
bet per omnia circumspectus: ⁊ caute solli-
citudinis vigilātia munitus: recte per cir-
culos designatur. Et notandum q̄ a la-
tere ⁊ summitate iubentur ansule vel cir-
culi in cortinis fieri: quia p̄cepta celestia
et intellectus spiritalis non solum debet
nos sursum in dei amorem suspēdere: sed
etiam proximo in charitatem sociare. In eo
enim q̄ conditores nostrum diligimus:
quasi per superiores ansulas in aere pen-
demus. In eo vero q̄ sicut nosmetipsos
proximo s amamus: ansulas ⁊ circulos a-
latere habemus: vt cortine tabernaculi:
id est fidelium anime per charitatem con-
iuncte sint: ⁊ nō per discordiā diuisę. An-
de et hic post longitudinē quinquaginta
cubitōrū proripus latitudo subiungitur:
viginti ⁊ quōq̄ cubitōrum: que videlicet
latitudo ad charitatē proximi pertinet.
Ip̄a enim in fratrum amore se dilatat: at
q̄ erga eos omne quod potest boni ope-
ris exercet. Luncta autē bona opera que
corporealiter sūt: per quinque corporeos
sensus exhibentur: videlicet per visum:
audium: tactum: gustū: odoratum. Qui
narius vero numerus per feruetipm̄ du-
ctus ad vicesimū ⁊ quintū peruenit: quia
bona opera cum agi ceperint: per feruorē
animi ad augmentum excitant: et per se-
metipsa multiplicantur. Unde ⁊ latitudi-
nem menti faciunt: vt non sit angusta per-
teporis: sed expansa in bonis actib⁹ per
charitatem. Omnis enim torpor teporis
angustia est: omnis vero benignitas cha-

ritatis magna latitudo. Nam ⁊ fires des-
sunt: que fortasse indigent proximo pres-
beant: ampla est substantia volūtatib⁹ bo-
ne que sufficit ad regni retributionem: sicut
scriptū est. In terra hominib⁹ bone vo-
luntatis. Luce. 2. Sequit̄.

Fenestre autē eius vestibulum et sculpture: scdm mensuram porte: que respiciebat ad orientem.]

Lūcta hec iam superius satius dicta sūt
⁊ ideo sermo non debet morosa exposi-
tione tardare. Hoc tamen magnopere no-
tandū est: q̄ porta ad aquilonē ea omnia
habere perhibet: que porta ad orientē: fe-
nestras scilicet contemplatiōis: vestibulum
humilitatis: sculpturā bone opera-
tionis. Omnes em̄ qui per hoc q̄ deo in
conuersatiōe nati sunt: in innocentia per-
sisterūt: portam ad orientem habēt: quia
eis celestis regni aditus patet ex lumine
quod acceperūt. Et omnes qui in pecca-
tis postmodum lapsi torporis sui frigore
sunt depressi: sed per penitentia redeunt
ad amorem celestis patrie et recalescunt:
portam ad aquilonē habent: quia eis etia
am post peccati sui frigus regni adit⁹ per
misericordiā patet. Ea ergo habere dicitur
ad aquilonē: quia ⁊ conuersi peccato-
res sic vitantur virtutibus: sicut illi sunt
diuites: qui cade re in peccati penitentia
vitauerūt. Unde ⁊ psalmiste voce per do-
minū dicit: Cinere sicut panē māduca-
bam. ps. 101. Quia sic penitētes recipit
vt iustos. Scriptū quippe est de peccato-
rib⁹. Olim in elicio ⁊ cinere penitētia
egissent. Mat. 11. Cinis ergo sicut panis
comedis: qñ auctora suo peccator per peni-
tentia sicut innocēs reuocat. Porta igit̄
ad aquilonē habet fenestras: hēt vestibulum:
sculpturas: q̄ cū pctōr ad vitā post
culpās reducit: sepe lumen p̄templatiōis
accipit: atq̄ de ip̄a memoria iniquitatis sue
gratiā magne hūilitatis: bone q̄z opatio-
nis efficaciam: vt oē qd fieri p̄cipit: in vita
eius q̄si sculptū esse videat. Septē hō gra

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Annum erat ascensus eius: et vestibulū ante eam. Septē gradibus ad portā ascēditur. quia per sancti spiritus septiformem gratiā aditus nobis regni celestis aperit. Quā septiformē gratiam Esaias in ipso nostro capite: vel in eius corpore quod sumus enumerans: dicit. Requiescet super eum spiritus sapientie et intellectus. spiritus consilij et fortitudinis. spiritus scientie et veritatis. et replebit eum spiritus timoris domini. *Esa. II.* Quos gradus de celestibus loquens descendēdo magis ascendendo numeravit. videlicet sapientiam. intellectū. consiliū. fortitudinē. scientiam. pietatem. timorē. Et cum scriptum sit. Initium sapientie timor domini. *Proverb. 9.* Constat proculdubio quia a timore ad sapientiā ascenditur. nō autē a sapientia ad timorē reditur. quia nimirū perfectas habet sapientia charitatē. Et scriptū est. Perfecta charitas foras mittit timorem. *I. Job. 4.* Propheta ergo quia de celestibus ad ima loquebatur: cepit magis a sapientia et descendit ad timorē. Sed nos qui a terrenis ad celestia tendimus: eosdē gradus ascendendo enumerem: ut a timore ad sapientiā pervenire valeamus. In mēte etenim nostra primus ascensionis gradus est timor domini. secundus pietas. tertius scientia. quartus fortitudo. quintus consiliū. sextus intellectus. septimus sapientia. Est enim timor domini in mente. Sed qualis est iste timor si cum eo pietas non est? Qui enī misereri proximo ignorat: qui compati eius tribulationibus distimulat: huius timor ante omnipotentis dei oculos nullus est. quia non subleuatur ad pietatem. Sed sepe pietas per inordinatam misericordiā errare solet: si fortasse pepercerit que parcēda nō sunt. Peccata etenim que ferri gehēne ignibus possunt: discipline verberare sunt corrigenda. Sed inordinata pietas cum temporaliter parcat: ad eternū supplicium pertrahit. Et ergo vera et ordinata sit pietas: ad gradū est alium subleuanda. id est ad scientiā. ut sciat vel quid ex misericordiā puniatur: vel

quid ex pietate dimittatur. Sed quid si sciat quid agere quis debeat: virtutes vero agendi nō habeat? Scientia ergo nostra crescat ad fortitudinem. ut cum videt quod agendum sit: hoc agere per mentis fortitudinem possit. ne timor trepidet: et pavore collapsa non valeat bona defendere quę sentit. Sed sepe fortitudo si improuida fuerit et minus contra vitia circūspecta: ipsa sui presumptione in casum ruit. Ascendat ergo ad consiliū: ut previdendo finiat omne quod agere fortiter potest. Sed esse consiliū non potest nisi intellectus deest. quia qui nō intelligit malum quod agentis grauat: quomodo potest bonum solidare quod adiuuat? Itaque consilio ascendam? ad intellectū. Sed quid si intellectus magno quidē acumine vigilet: et moderari se nesciat per maturitatez? Ab intellectu ergo ascendamus ad sapientiam. ut hoc quod acute intellectus inuenit: sapientia mature disponat. Quia igitur per timorē surgimus ad pietatē. per pietatem ad scientiam ducimur. per scientiam ad fortitudinem roboramur. per fortitudinem ad consiliū tendimus. per consiliū intellectus proficimus. per intellectū ad maturitatez sapientie pervenimus: septē gradibus ad portam ascendimus. per quā nobis aditū vite spiritualis aperitur. Bene autē dicitur quia vestibulū erat ante eam. Quia nisi quis prius humilitatez habuerit: ad hos gradus donorum spiritualium non ascēdit. sicut scriptus est. Super quez requiescit spiritus meus: nisi super humilem et quietū: et tremētē sermones meos. *Esa. 66.* De quo per psalmistā dicitur. Ascensus in corde eius disposuit in conualle lachrymarū. *ps. 83.* Conuallis quippe humilis locus est. et peccator quisque dum se in lachrymis humiliter affligit in corde: per ascensum virtutū proficit. Qui rursus ait. Emittit fontes in vallibus. *ps. 103.* Id est potēs deus dona spiritualia grē humilibus prestat. Potē quod per vestibulū fides intelligi. Ipsa quippe ē ante gradū et portam. quia prius ad fidem venimus: ut postmodum per spiritus

tatum donozū gradus celestis vite aditū
intremus. Actū. 10. Non est virtutib⁹
venit ad fidem: sed per fidē pertingit ad
virtutes. Cornelius est centurio cui⁹ ele
mofyne ante baptisimū angelo testate lau
date sunt: nō operibus venit ad fidē: sed
fide venit ad opera. Nam et ei per ange
lum dicitur. Gratias tue et elemofyne
ascenderūt in conspectum dei. Ibidem.
Si est deū vere et ante baptisimū non cre
diderat quid orabat: vel quomō hūc om
nipotēs deus exaudierat: si non ab ipso se
in bonis perfici petebat. Sciebat igit⁹ cre
atorē omnium deū: sed q̄ eius omnipotens
filius incarnat⁹ esset ignozabat. Neq; est
poterat bona agere: nisi ante credidisset.
Scriptū namq; est. Sine fide impossibi
le est placere deo. Heb. 11. Fidē ergo ha
buit: cuius operatōes et elemofyne place
re potuerūt. Bona autē actiōe p̄meruit
vt deū perfecte cognosceret: et incarnatio
nis eius mysteriū crederet: quaten⁹ ad sa
cramētū baptisimatis perueniret. Per fi
dē ergo venit ad opera: sed per opera soli
datus in fide. Vestibulū itaq; ante grad⁹
est: q; p̄i⁹ credidit: ipse post virtutū gra
dibus ad portā aditū ascendit. Sequit̄.

B Et porta atrij interioris cō
tra portā aquilonis et orientālē.

Hoc loco cōtra non p̄ aduersitate ponit̄
sed p̄ rectitudine: ita est portā interioris
atrij posita monstrabat: vt portā aquilo
nis et orientis perfecto ad eā aditū tende
ret. Quid est ergo q; portā interior recto
itinere posita cōtra portā orientis et aqu
lonis ostendit: nisi hoc quod aperte vā
intelligi: quia siue iudaico et gentili popu
lo: seu iustis et peccatorib⁹: sed post pecca
ta cōuersis eque adit⁹ regni celestis ape
rit. Larga est est misericordia creatoris
nostri. Et portā interior non solum portā
orientis respicit: sed etiā aquilonis. Quia
non solū his qui in innocētia permanēt:
sed etiā peccatorib⁹ peccata sua peniten
do damnātibus aperit interioris atrij
gaudia vt ineffabilia mysteria patrie cele

stis agnoscat: agnoscendo sitiāt: sitiendo
currāt: currendo pueniāt. Nec eterni gau
dij secreta cognouerat qui dicebat: Siti
uit anīa mea ad deū viniū: quando veniā
et parebo ante faciē dei. ps. 61. Predica
tor gentiū ad hūc aditū regni celestis an
helabat: cū dicebat: Cupio dissolui et esse
cum xp̄o. philip. 1. Nec exultatiōis oc
culte secreta cognouerat sponsa: que dice
bat: Dilectus meus misit manū suā per fo
ramen: et venter meus intremuit ad tactū
eius. Cant. 5. Dilectus etiam manū per
foramen mittit: quādo virtute sua vomit
nus nostrū animū per subtilē intellectum
pulsat. Et venter intactū illius cōtremis
scit: quia infirmitas nostra per hoc q; ces
lestis gaudij intellectu tangit: ipa sua ex
ultatiōe turbat. Et fit in mēte pauor cum
leticia: quia et si iam sentit quid de celesti
gaudio diligit: adhuc metuit ne nō perez
at qd̄ vix tenuiter sentit. Quid igit⁹ restat
nisi vt se ad perfectioris vite cursum diri
gat: omēs qui illa gaudia patrie celestis
agnoscūt. Unde hic apte subiungit̄.

**Et mēsus est a porta vsq; ad
portam centū cubitos.]**

Centenariū numerū: quia decies per de
nariū ducit: iam superius dixim⁹ esse per
fectū. Is itaq; qui aditū atrij interioris vi
det: p̄fecto necesse est vt per vitam perfe
ctiōis currat: et a portā inchoatiōis vsq;
ad cōsumatiōis ingressus perueniat. Mē
si res atrij interioris qd̄ a portis exterior
ribus vsq; ad portā interiorē tendit centū
cubitis: vt qui intrare amādo cepit: lati
tudine perfectiōis habeat in mēte. Qua
tenus in eo quē diligit: hunc nec aduersa
coangustēt: sed transitoria cūcta despici
ens quousq; ad gaudia secreta perueniat
per atrij perfectiōis currat. Sunt etiam
multi qui iam in septē gradibus aditū por
te exterioris intrauerūt iuxta quendā su
perne dispensatiōis modū: per timorē dei
humiles: per pietatē studiū misericordes
per scientiā discreti: per mentis fortitudi
nem liberi: per consiliū cauti: per intelles

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ctā, puidi: per sapientiā maturi. Sed ad
huc quibusdā necessitatib⁹ obligati: hu-
lus mēdi curis inseruiūt. Et vnde iam ex
magna parte excusserūt animū: ibi adhuc
tenent inuiti. Quos sup̄imposita terrene
occupatiōis portāt onera: minus in prece-
ptis celestibus exercent. Et dū anhelare
medullitus ad eternā patriam nō vacat:
ip̄a in eis sua aliquo modo desideria lan-
guescūt: q̄r animo curis t̄p̄alibus p̄pediti
vera gaudia que cognouerūt amare nō tā-
tum licet quantū libet. Hi plerūq; a iugo
mūdi colla mentis excutiūt: oīa deserunt:
terrene cure pōdera deponūt. Atq; vt ad
celeste desiderīū latius animi sinū laxāt:
vitā remotā petunt: et in ea sanctis p̄cib⁹
intenti: sacris meditatiōibus deditā quot-
tidiano se fletu afficiūt: et verustatē cordis
igne amoris cōstant: atq; ad celeste gau-
diū accendēdo se innouāt. Hi plerūq; in
ip̄o suo desiderio accensi exire e iā de carne
concupiscūt: atq; ad vitā presentē redire
post fletū nolūt. Sed tamen disserunt vt
dilatus amor ex ip̄a sua dilatiōe p̄f̄. lat:
et ardētī desiderio quasi qd̄ negat crescat.
Sic in regione gerasenoz qui liberat⁹ a
legiōe demonū fuerat: iam cū dñō ire vo-
lebat: sed tamen ei dicit: Reuertere in do-
mū tuam: et narra quāta fecerit tibi dñs.
Luca. 8. Sic sponsa in canticis canticozū
sanctis desiderijs anxia loquit⁹ dicens: In
lectulo meo per noctes quesiuit quē dili-
git anima mea. Quesiuit illū et nō inuenit.
Cantico. 3. In lectulo eñ dilectū querit:
quādo in ip̄o suo ocio et vacatiōe quā ap-
petit iam videre antma domini concupis-
cit: iam ad eum exire desiderat: iam care-
re presentis vite tenebris anhelat. Sed
querit illū et nō inuenit: quia quāuis ma-
gno amore desiderat: adhuc tamē ei non
concedit videre quem amat. Tales itaq;
sanctoz mētes quid aliud in hoc deside-
rio faciūt: nisi qd̄ iam a portis exteriorib⁹
per atrīū interioris ad portā currūt? Qui
bus sepe euenit: vt cū se viderint magno
celestis gratie munere cōpuncti: iam se
perfectos existimēt: et obediētes putent.

Sed quia nullus est qui dura p̄cipiat: pa-
tientes se esse credāt: sed quia nemo eos
per cōtumelias et aduersitates pulsat: et
plerūq; p̄tigit vt spiritale misterīū vel iui-
ti suscipiāt: atq; ad gubernatiōē fidelīū
deducant. Qui cū magnis tribulatiōib⁹
fuerint hinc inde pulsati: turbati mēte se-
se inspectos inueniūt qui nō pulsati per-
fectos se esse crediderūt. Quia ex re agit
vt ad semetip̄os colligāt: et apud se oppro-
briū sue infirmitatis erubescāt: atq; ex ip̄a
sua cōfusione roborati cōtra aduersa parti-
entiā opponāt: et ex tribulatiōe p̄ficiant:
qui prius in ocio ex ip̄a sua securitate tor-
pebant. Et veraciter esse tales incipiūt:
quales se esse prius inaniter putauerūt.
Hi itaq; cū a portis exterioribus vsq; ad
interiorē portā p̄ boni studij atrīū deserūt
hocip̄m in eis atrīū centū cubitis mensus
ratur: quia dilectiōe et exercitio in sancta
quottidie perfectiōe proficiūt. Per quot-
tidiana eñ desideria in mēte perficit: qua-
si centū est cubitis iterius atrīū mēsurari.
Iccirco ergo a portis vsq; ad portā centū
sunt cubiti: vt quasi quedā mox vnde sit
ip̄a dilatiō viuendi: per quā quottidie in
virtutibus crescit: vt ad interiorē aditum
perfectius perueniat. Sequit.

L Et eduxit me ad viam au-
stralem: et ecce porta que respici-
ebat ad austrū. Et mensus est
frontem eius: et vestibulū eius
iuxta mensuras superiores. Et
fenestras eius: et vestibula in cir-
cuitu sicut fenestras ceteras: quī
quaginta cubitoꝝ longitudinē:
et latitudinē viginti quinq; cu-
bitoꝝ. Et in gradibus septē
ascendebatur ad eam: et vestibū-
lum ante fores eius.]

Cuncta hec in oriētis et aquilonis por-

ta iā dicta sūt: & congruū nō est vt ea que
semel ac secūdo exponētes diximus: sepi
us replicem⁹. Notandū tamen nobis est
quia in spiritali edificō alter ad ori
entem: alius ad aquilonē: atq; ali⁹ ad au
strū patet. Sicut em̄ aquilonis frigore pec
catores: ita per austrālē viā seruentes spī
ritu designant. Qui calore sancti spiritus
accensi: velut in meridiana luce virtutib⁹
excrescūt. Pateat itaq; porta ad orientē:
vt hi qui sacramēta fidei bene inchoauē:
rūt: & in nulla postmodū viciorū profundi
tate demersi sūt: ad gaudia secreta perue
niāt. Pateat porta ad aquilonē: vt hi q̄
post inchoationē caloris & luminis in pctō
rū suoz frigore & obscuritate dilapsi sūt p
cōpunctionē penitente ad veniā redeāt:
et que si interne retributiōis vera leticia
cognoscāt. Pateat porta ad meridiē: vt
hi qui in sanctis desiderijs in virtutibus
seruēt: spiritali intellectu quotidie inter
ni gaudij mysteria penetrent. Inter hec
autē queri potest: cū quattuor hui⁹ mun
di partes sint: cur in hoc edificio be ex
teriores nō quattuor: sed tres porte esse me
morant? Quod recte querendū fuerat: si
propheta nō spiritale sed corporale edifi
ciū vidisset. Sancta em̄ ecclesia: id est spi
ritale edificū: vt ad secreta gaudia perti
gat: tres solūmodo portas habet: videli
cet fidem: spem: atq; charitatē. Nam ad
orientē: aliam ad aquilonē: tertiā ad meri
diē. Porta quippe in oriente est fides:
quia per ipam lux vera nascit in mente.
Porta ad aquilonē spes: quia vnusquis
q; in peccatis postus: si de venia despe
rauerit: funditus perit. Unde necesse est:
vt qui per suam iniquitatem extinct⁹ est:
per spem misericordie reuiuiscat. Porta
ad meridiē charitas: quia igne amoris ar
det. In meridiana etem̄ parte sol in altū
ductur: quia per charitatem lumen fidei
in dei & proximī dilectiōe subleuat. Tri
bus igitur portis ad interi⁹ atrij tendi
tur: quia per fidem: spem: atq; charitatē
ad gaudia secreta peruenitur. Alia quo
q; questio oritur: cur porta atrij interi⁹

ris posita contra portam orientis & aquil
lonis dicitur: & an ad australem portam
pateat tacetur? Sed quia per orientem in
choantes: per aquilonem lapsos dicitur
designari: dignum fuit vt vel de inchoan
tibus quibus adhuc sol in tepore est: vel
etiam de lapsis: sed per conuersionem re
deuntibus aperte diceretur: q̄ eis porta
atrij interi⁹ pateat. Quatenus ex ipis
nos certos faceret: de quib⁹ dubitare pos
tuerat. Hoc autem de porta australi dice
dum non erat: quia eos ad gaudia inter
na pertingere: qui seruoze spiritus in vir
tutibus permanent nullus ignorat. Ses
quitur.

**Et celate palme erant: vna
hinc: et altera inde in fronte
eius.]**

Quid est hoc quod prius in frontibus
pictura palmarum: nūc autem celate pal
me in fronte esse memorantur? Sed sicut
iam superius diximus: Pictura palmarum
est ostensio signorum. Hunc vero ce
latura palmarum dicit: vt bonorum ope
rum demonstratio designetur. Ipsis enim
summīs p̄dicatoribus dicit: Videāt ope
ra vestra bona: & glorificēt patrem vestrū
qui in celis est. Mat. 5. Qui igitur in
vita sua impressa esse sancta opera demō
strant: palmas in fronte celatas habent:
quia quāta illos in posterum victoria les
quatur: iam nunc in sanctis suis operi
bus ostendunt. Vel certe quia fidem per
orientis: spem per aquilonis: charitatem
vero per australem portam diximus desi
gnari. Notandum vero nobis est: quia in
orientis porta pictura palmarum: in aquil
lone vero et meridiē celatura esse perhi
betur. Quia cōtingit sepe vt hi qui ad
huc inchoantes sunt: necdum se in operi
bus solidis ac magnis exerceant. Hi ve
ro qui post iniquitates ad virtutē redeūt:
plerūq; vt culpas suas ante omnipotentis
dei oculos tegere valeāt: in magnis opib⁹
bus exerceāt. Et q̄ iā seruoze spūs actib⁹ &

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

virtutibus excreuerunt: quasi merides in sanctis actibus inardescunt. In orientis ergo porta pictura est. in aquilonis vero et meridiei celatura. Quia signum victorie quod inchoantibus ostenditur: hoc in reuertentibus atque feruentibus iam solidius et robustius tenetur. Horandū quoque magis gnopere est. quod dicitur hinc et inde. Omnes enim qui ad vire aditum tendunt: et ex dextero et sinistro latere habere palmā debemus. Quod enim hinc et inde dicitur. laztus utrius signatur. A dextero igitur palmam habet is: quē prospera nō extollunt. A sinistro palmā habet is: quem aduersa non deiciunt. Quasi ex utraque parte portabat paulus palmā cum diceret. *Per arma iusticie a dexteris et a sinistris per gloriam et ignobilitatē. per infamā et bonam famā vt seductores et veraces.* 2. Cor. 6. Non hunc aduersa frangebāt. nō prospera in menti: tumorē subleuabant. Hinc inde ergo gestabat palmā. quia et in aduersitate fortis. et in prosperitate humilis permanebat. Quisquis enim de prosperis extollitur: habere in dexterā partem palmam nescit. Quisquis in aduersitatibus frangitur: portare palmā a sinistro latere ignorat. Et ergo hinc et inde palma gestet in fronte: adesse semper nostris mentibus debet et in aduersis fiducia: et in prosperis timor. He aut aduersa in desperationē pertrahant: aut prospera animū in sui fiduciam extollant. Hinc est quod idē egregius predicator dicebat. Scio et humiliari: scio et abundare. vbiq; et in omnibus institutus sum. Et satiari. et esurire. et abundare. et penuriam pati. omnia possum in eo quod me confortat. *Phil. 4.* Nunquid fratres ars est aliqua humiliari et abundare: satiari et esurire. abundare et penuriaz pati. vt pro magno se ista scire tantus predicator insinuet: Ars omnino et mira discipline scientia: que toto nobis cordis est nisu discenda. Quē enim penuria sua non frangit. a gratiarū actione nō retrahit. in rerū temporalium desiderium nō accedit: scit humiliari. Hoc enim loco apostolū humiliari: vi-

cti penuriā perpeti. Hā statim e contrario subiungit. scio et abundare. Qui enim acceptis rebus non extollit. qui eas ad vsum vane glorie non intorquet: qui solus non possidet quod accepit. sed hoc cum indigentibus misericorditer diuidit: scit abundare. Qui accepta alimenta nō ad ingurgitationē ventris vitur: sed ad repationē virtutis. nec plus carni tribuit quā necessitas petit: scit satiari. Qui alimentorum inopiam sine murmuratione tolerat. nec penecessitate virtutis agit aliquid. vno animo peccati laqueū incurrat: scit eiurire. Quem ergo nec abundantia in superbia eleuat. nec in necessitate cupiditas irratat: nouit abundare: nouit penuriam pati. Qui cum statim subdidit: omnia possit ne elationis esse verba crediderimus: ad iunxit in eo qui me confortauit. Ecce in altum ramus prodijt. Sed quia in radice se tenuit: in viriditate permansit. In altum enim surgēs arcesceret: si a radice diuississet. Sibi enim nihil tribuit. quia omnia se posse non in se: sed in eo qui se confortat fatetur. Hinc et inde ergo predicator: egregius palmā habet: quem nec abundantia in supbiam: nec in opia ad avariciam pertrahit. Discamus itaque fratres non solum in prosperis: sed et in aduersis quoque gratias agere. Pater enim nobis ex pietate sua factus est conditor noster. nosque adoptiuos filios ad hereditate regni celestis nutrit. Et non solum donis reficit: sed etiam flagellis erudit. Discamus igitur abundare. vt cuncta que ab eo accepimus cum indigentibus partiamur. vt mentem abundantia nō eleuet: ne fortasse gaudeat. quia hoc adest sibi quod deest alteri. et non iam cōmuni bono: sed proprio letet. A prauato gaudio veritas ad cōmune discipulos reuocat: cum eos de predicatione redeuntes et de subiectione demonū letantes admonet: dicens. Nolite gaudere super hoc: sed potius gaudete et exultate. quia nomina vestra scripta sunt in celo. *Luc. 10.* Non enim omnes electi demonia eiicit: sed tamen electorum omnium nomina celo

Libe

tenetur allertip
sequi pcuria le
mru satem et pe
re. Adulga lra
non debent ipi
facus gaudium
bruis nos appet
nos admonet dic
dant: nos ea que
Qui nos ratione
vligi mundano
co. Spidem. Ben
mine lerure. qu
noia et eterna dū
vligimus cicta r
focu posside mus
tius in dicit: r
modo elatione
cupidita oculor
2. Hinc est habere
quod dicitur est con
bona. et quod dicitur
procurio nulli
dicitur ad quod
cui non est. Ex
pauit ingentem
mores in ficitate
quod incutus anim
tatem partur qu
que desiderat ian
modo exorat. H
vicina est. Ad h
interceptibane
regina captiua
undandi arem. Si
vt non solus ea qu
am que de longin
mus. Ad hanc
non habemus bra
quarimus. ne fel
bus onibus certu
valde sunt ea que
te presentia prep
sed in via deunt. 2
ne ficia paupertas
hanc cum ceteri ter
eterno iudicatio

tenentur ascripta. Admonentur ergo discipuli priuatam letitiam deponere. de cetero muni autem et perpetua felicitate gaudere. Quisquis itaque in eo gaudet quod alter non habet: ex ipsa sua abundantia deterior factus: gaudium priuatum habet. Contra huius nos appetitum abundantie Johannes admonet dicens. Nolite diligere mundum: neque ea que in mundo sunt. i. Joh. 2. Qui mori ratione subdidit quare. Si quis diligit mundum: non est charitas patris in eo. Ibidem. Nemo enim potest duobus dominis seruire. quia non valet simul transitoria et eterna diligere. Si enim eternitatem diligimus cuncta temporalia in usu non est affectu possidemus. Qui eandem rationem perstinus subdit: dicens. Quia omne quod in mundo est: concupiscentia carnis est. et concupiscentia oculorum. et superbia vite. i. Joh. 2. Ideo enim habere aliquid homines et ultra se necesse est concupiscunt: ut habere desuperbiant. et quod hoc alius non habet: se in cogitationibus extollunt. Quisquis itaque talis est: adhuc ad portandam abundantiam doctus non est. Sepe autem quod auaricia ex appetitu suggerit: necessitatem putat. Et cum minora sufficiant: dolet maiora deesse: atque incautus animus quandam quasi necessitatem patitur quam parit. Et cum nimia sunt que desiderat: suam sibi auariciam aliquo modo excusat. Abundantiam itaque superbie vicina est. Quam si quando etiam cupiditas interceptit: hanc (ut ita dixerim) quasi peregrina captiuitas inuasit. Si igitur abundantiam scire volumus: necesse est ut non solum ea que vicina sunt: sed ea etiam que de longinquo veniunt vitia fugiamus. Discamus penuriam pati. ne ea que non habemus habere etiam cum culpa requiramus. ne felices putemus quos resibus onustos cernimus. Phil. 4. Nimia valde sunt ea que sibi quasi in sumptus vite presentis preparant. Multa portant: sed in via breuit. Magna est in hoc itinere sociata paupertas que animum non angustat. cum deest terrena substantia de qua eterno iudicio rationes ponamus. Libertus

ad patriam tendimus. quia quasi in via perdere caremus. Discamus satiari: ne in sumendis alimentis corporis gule magis et necessitati seruiamus. Plus enim concupiscentia et necessitas petit. Et sepe dum carnis inopie satisfacere curamus voluptas surripit: modum refectionis excedit. Unde fit ut culpa transeat ad culpam quia plerumque inde alia tentatio carnis nascitur: ubi carni immoderata refectione seruitur. Expectata etenim primi hominis infirmitate natura: in hoc mundo cum nostris tentationibus nascimur. Et caro nobis aliquando adiutrix est in bono opere: aliquando autem seductrix in malo. Si igitur ei plus debemus tribuimus: hostem nutrimus. Et si necessitati eius que debemus non reddimus: ciuem necamus. Satianda itaque est caro: sed ad hoc visus ut in bono nobis opere famulari sufficiat. Nam quisquis ei tantum tribuit ut superbiat: satiari perit ignorat. Ars itaque magna est satiari: ne vnusquisque per saturitatem carnis ad iniquitatem prorumpat turpitudinis. Discamus esurire: ut nobis propter abundantiam sequentem nostra hic inopia placeat. Nec nos veteris necessitas ad culpam trahat: nec peccatum menti ipsa indigentia suggerat. Et dum caro fame afficitur: ad cupiditatem animus irritetur: et querat cum culpa peruidere unde carni valeat in necessitate satisfacere. ne cor in indignatione profiliat: et linguam in murmurationis amaritudinem accendat. Qui igitur in carnis sue inopia se hinc inde circumspicit. atque a peccati laqueo custodit: nouit esurire. Nos itaque fratres charissimi iram atque auariciam in aduersitate fugientes et elationem et immoderata gaudia in prosperitate declinantes. quia per fidem. spem. atque charitatem interioris vite atrium tribus portis intra re conspiciunt: palmas hinc et inde teneamus. Libet adhuc alterum ciuem celestis patrie ad metes reducere et qualiter hinc inde palmas teneat demonstrare. Beatus etenim iob cum esset viris orientalibus dicitur: et ei prospera cuncta suppeterent. si

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Uis polleret. familia cresceret. greges ex-
 perarent. in tanto omnipotentis dei timo-
 re persistit: ut inter custodiam discipline.
 inter acta iusticie. inter multa humilita-
 tis obsequia. misericordie operibus intes-
 tus. sacrificijs offerendis deditus. holo-
 causta domino pro singulis filijs immola-
 ret: ne quis eorum saltē in corde peccas-
 set. Pensemus ergo quāta erat custodia
 boni operis: qui in filijs suis expiabat sa-
 crificijs culpas cordis. Sed quod iustus es-
 set in prosperitate innotuerat. Valde au-
 tem ignotum erat: si perseverare iustus et
 inter flagella potuisset. Tangēdus ergo
 erat verberare vir ille sanctus in prosperis:
 interrogatur aduersus. ut qui notus erat
 omnipotenti domino: notus per flagella
 fieret nobis et sibi metipsi. Disponente ita-
 que domino consumpti sunt greges. inter-
 secti custodes. cversa domus. extincti fi-
 lij. percussa caro a planta pedis vsque ad
 verticem. Remansit vxor incolumis: que
 verborum iaculis vulnera auget. Sed
 hanc vir sanctus in tēratione sanus. in vul-
 nere prudenter docet: eius respondet di-
 eens. Si bona accepimus de manu domi-
 ni: mala quare non suscipiamus. Job. 2.
 Amici quoque ad consolandū veniunt: ad
 contumelias prouocant. et in dolore vul-
 nerum: addunt adhuc vulnera verborum
 In misericordē dicunt. raptorem nomi-
 nant. violenti denunciant. oppressorem
 pauperū fatentur. Quid igitur miles dei
 faceret inter dolētia vulnera et amara ver-
 ba depressus? Ecce flagella dei et verba
 domini simul afflicti animus ad despera-
 tionem premunt. sed virtute spiritus ple-
 nus: carnis vulneribus lacens. metis ro-
 bore stans. cōtra desperationis impulsus
 reduxit ad memoriam bona que egerat.
 Quia misericors fuerat: dicit. Oculi fut-
 eeco: et pes claudo. Job. 29. Et rursus.
 Pater eram pauperum. Ibidem. Quia
 discipline custos et benignus: dicit. Cum
 quod sederem quasi rex circūspectante me ex-
 ercitu: eram tamen merentium consolator.

Ibidem. Quia humilis fuerat: dicit. Si
 contempsi subire iudicium cuius seruo meo
 et ancilla mea: cum disceptarent aduersus
 me. Job. 21. Quia hospitalis fuerit. fate-
 tur. Si desperi pretereuntē eo quod non ha-
 buerit indumentum. Ibidem. Quia largus
 in donis: dicit. Si non benedixerunt mihi
 latera eius: et de velleribus ouium mearum
 calefactus est. Ibidem. Quia violē-
 tus non fuerat testatur dicens. Si leu-
 ui super pupillum manum meam: cum vi-
 derem me in porta superiorē. Ibidem.
 Quia de inimici periculo nunquam exultauit:
 dicit. Si gauissus sum ad ruinas eius:
 et faturemur. Ibidem. Quia pati-
 ens fuit et etiam suorum malitias equaniter
 pertulit: dicit. Si non dixerunt vis-
 ri tabernaculi mei: quis det de carnibus
 eius et satureremur? Ibidem. Quid est hoc
 quod vir sanctus tot suas virtutes inter fla-
 gella enumerat? Quid est quod ore suo ope-
 ra que fecerat laudat: nisi quia inter vul-
 nera et verba que hunc ad desperationem
 trahere poterāt ad spem animi reformat.
 Et qui in prosperitate humilis fuit: reuo-
 catis bonis suis ad memoriam: infractus
 in aduersitate permansit. Cuius enim
 animum inter tot flagella illa verba ad
 desperationem non impellerent: nisi sibi
 ad memoriam bona que fecerat reuocasset.
 Ad id igitur sanctus vir mentem suam
 auditis tot malis ad desperationem con-
 cuti: et mirabiliter studuit in spe certa ex
 bonis suis actibus solidari. Sic impletur
 quod scriptum est. In die bonorum
 ne immemor sis malorum: et in die malo-
 rum ne immemor sis bonorum. Eccl. 11. Si ei
 bona habemus malorum remiscimur: quod aut
 passi sumus: aut adhuc pati possumus: ac-
 cepta bona mentē non eleuant. quia eos-
 rum gaudium timor memorie malorum pre-
 mit. Et si cum mala habemus bonorum re-
 miscimur: que aut iam accepimus: aut
 adhuc nos posse accipere speramus: malo-
 rum pondus animum ad desperationem
 non premit. quia hunc ad spem memoria

donorum tenat. Siftaq; fratres charissimū: & per precepta dominica: & per exempla gradimur vt nos nec prosperitas eleuet: nec a duerfitas frāgat: habere nos ante omnipotentis dei oculos: palmas hinc & inde monstramus. Cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Explicit omelia. XIX.

Incipit omelia. XX. que exponit litteram. XL. capi. ab illa parte. Et porta atrij interioris in via australi. vsq; ad illaz partem in eodem capi. Et in vestibulo porte due mēse hinc & due mense inde.

Prophete verba que largiēte domio hodie. charitati vestre loquenda sunt: lectione magis indigent q̄ expositione. Ea enim in tribus portis interioribus replicantur: que secundo iaz vel tertio de exteriorib; dicta sunt. Pauca vero in earum descriptione permittantur. Unde necesse est ea nos que iaz dicta sunt replicare. vs̄ ea que dicenda sunt licet eius possumus enodare. Itaque nunc dicitur.

Et porta atrij interioris in via australi. & mensus est a porta vsq; ad portam in via australi centum cubitos. Et introduxit me in atrium interius ad portā australem. & mensus est portā iuxta mensuras superiores. thalamū eius frontem eius & vestibuluz eius eisdem mensuris. Et fene-

stras eius: & vestibulum eius in circuitu quinquaginta cubitos longitudinis & latitudinis viginti quinq; cubitos: & vestibulum per gyrum.

Luncta hec superius dicta atq; exposita esse meministis. Hec dum vero est dictum quod de eodem vestibulo subditur. longitudine viginti & quinq; cubitorum: & latitudine quinq; cubitorum. & vestibulum eius ad atrium exterius. Atq; iteruz hoc qd iam superius dictum fuerat replicatur cum dicitur. **Et palmas eius in fronte: & statim qd adhuc dictuz nō fuerat subditur. Et octo gradus erant in quib; ascēdebatur ad eam.** Hoc quoq; qd de australi porta scriptū est: de orientali quoq; porta in eodem ordine narratur. Nam protinus subinfertur.

Et introduxit me in atrium interius per portam orientalem: & mensus est portam scdm mensuras superiores. thalamum eius & frontez eius & vestibula eius sicut supra. & fenestras ei⁹ et vestibula eius in circuitu longitudine quinquaginta cubitorū latitudine viginti quinq; cubitorum. Et vestibulū eius id est atrij exterioris: & palme celate in fronte eius hinc & inde & in octo gradus ascensus eius.

Ea quoq; que de australi porta & orientali dicta sunt: in eisdem verbis etiam de porta que ad aquilonem respicit replicantur. Nam subditur.

Et introduxit me ad portaz que respiciebat ad aquilonē: et

bis. 2. Corinth. 5. In hoc enim quod contem-
plando et loquendo sapientibus mente exce-
dit: porta interior est. In hoc vero quod par-
uulis sobrie in predicatione se temperat: et
quanta ebrietate spiritus infundat in men-
te cum predicat non ostendit: exterioris por-
tam se manifestat. Ipsi itaque et exteriores
porte nobis sunt et interiores: que nos et
in primo aditu fidei: spei: atque charitatis
instituit. Et cum iam proficietibus celestis
regni mysteria predicat: per subtiliore sen-
sum nos ad interiora perducit. Unde et
per septem gradus prius ascensus earum de-
scribit: et postmodum per octo. Per octauum
etiam gradum illius vite mysteria signan-
tur: quae in secretis suis perfecti intelli-
gunt: qui iam cuncta temporalia mente tran-
scendere nouerunt: qui presentem uitam que
septem dierum curriculo euoluit plene de-
spiciunt: qui de intima contemplatione pas-
cuntur. Habet igitur porte spiritalis edificij se-
ptem gradus: quia timore domini: pietate
et scientia: fortitudine et consilio: intel-
lectu et sapientia suis auditoribus predicat.
Sed cum iam omnia diuinitati precipiant: cum
nihil in hoc mundo diligi admonent: nil per-
fectum teneri: vim contemplationis celestis
patrie intendant: atque eius suadet mysterijs
delectari: gradum addunt ad interiora transi-
unt. Iste gradus docente veritate cuidam
ostensus est: cui cum legis precepta dicerentur:
respondit. Nec omnia custodisti a iuuen-
te mea. Matth. 19. Quasi enim iam in se-
ptem gradibus stabat: cum a iuuentute sua
omnia custodisse se diceret. Sed ei mox dicitur:
Adhuc unum tibi deest. Si vis perfec-
tus esse: vade vende omnia que habes et
da pauperibus: et habebis thesaurum in ce-
lo: et veni sequere me. Ibidem. In quibus
verbis octauum equidem gradum vidit: sed
ascendere noluit: quia tristis abscessit.
Quisquis itaque contemptis rebus tempo-
ralibus eternitatis contemplatione pas-
citur celestis regni gaudia rimat. Post septem
gradus quos timendo et operando atque in-
tellectu sapientie sue crescendo tenuit: octa-
uo gradu interioris porte aditum intravit.

Per octauum vero numerum et dies eterni
iudicij: et carnis resurrectionis designat. An-
de et psalmus qui pro octaua scribit a pa-
uore iudicij est inchoatus: cum dicitur: Do-
mine ne in ira tua arguas me: neque in fu-
rore tuo corripas me. Ps. 6. Hunc enim
tempus est misericordie: in illo autem iudi-
cio dies ire. In quo videlicet die omne hoc
tempus finit: quod septem diebus euoluit.
Et quia post septem dies sequitur tuus octa-
uus appellat. In quo et caro nostra resur-
git ex puluere: ut siue bona siue mala que
egit recipiat a veritate. Unde per legem
quoque octauo die fieri circumcisio iubetur.
Genes. 7. Nam per membrum quod circū-
cidit: mortalis propagatio generat: de ce-
dentium quoque et succedentium numerus au-
getur. Sed quia in resurrectione mortuo-
rum: nec carnis iam propagatio agit: et de-
cessio atque successio nulla erit: quia sicut
scriptum est. Neque nubet: neque nubent: sed
erunt sicut angeli in celo. Matth. 22. et
Marci. 12. et Luce. 20. octaua die preci-
puitur preputium incidere. Ibi enim locum iam
carnis propagatio non tenet: ubi resurgens
caro perseverantiam eternitatis habet. Per
hoc verbum mater virgo descendit: que de-
um in utero sine virilis carnis admixtio-
ne concepit: qui primus nobis eterne pas-
triae gloriæ in sua resurrectione monstra-
uit. Qui surgens a mortuis iam non mori-
tur: et mors ei ultra non dominabit. Ro-
man. 6. Moyses exemplum dedit: ut ea fieri
in die ultimo de nostra carne credamus
que facta de carne illius in die resurrectio-
nis agnouimus. Sed quia de carnis resur-
rectione nobis sermo se intulit: risu ni-
mis et valde lugubre est: quod quosdam in ec-
clesia stare: et de carnis resurrectione du-
bitare cognoscimus. Hæc autem antiqui
patres venturam esse certissime credide-
runt etiam cum nullum adhuc eiusdem resur-
rectionis exemplum tenuerunt. Qua igitur
damnatione digni sunt: qui et exemplum
tam dominice resurrectionis acceperunt: et
tamen de sua resurrectione dissidunt? Ipsi
gnus tenent et fidem non habent. Ecclesi.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

as replent: sed quia de resurrectione sua dubitant: ipsi quoque mente vacua stant. De hac quippe resurrectione per beatum Job dicitur: Scio enim quod redemptor meus uiuit: et in nouissimo die de terra surrecturus sum: et rursus circumdabo pellem meam: et in carne mea uidebo deum. Quem uisurus sum ego ipse: et oculi mei conspiciuntur: et non alius. Job. 19. Hinc etiam per psalmistam dicitur: In conspectu eius prociidunt uniuersi qui descendunt in terram. ps. 21. In terram enim mortui: non spiritu: sed corpore descendunt. In conspectu ergo domini prociidunt: qui in terram descendunt: quia resurgendo ad iudicium ueniunt: qui nunc in puluere putrescunt. Hinc iterum dicit: Sitiuit in te anima mea: quam multipliciter et caro mea. ps. 52. Sitiit anima ad deum: uideat caro quid sitit: ut resurgat. Hinc et rursus ait: Miser spiritus eorum et deficient: et in puluerem suum reuertentur. ps. 103. Morque de carnis resurrectione subiungit. Emitte spiritum tuum et creabuntur: et renouabis faciem terre. Ibidem. Hinc iterum dicit: Exurge domine in requiem tuam: tu et archa sanctificationis tue. ps. 131. Exsurrexit enim dominus in requiem suam cum carne suam de sepulchro suscitauit. Post hunc quoque exurgit et archa: quia resurgit ecclesia. Hinc per eundem prophetam de quo loquitur scriptum est. Ezechiel. 37. Ossa arida audite uerbum domini. Hec dicit dominus deus ossibus his. Ecce ego intromittam in uobis spiritum et uiuetis. Et dabo super uos nervos: et succrescere faciam super uos carnes: et superextendam in uos cutem: et dabo uobis spiritum et uiuetis. Ibidem. Hinc est quod propheta alius per resurrectionem domini humanum genus uidit in fine suscitari: atque ait. Uiuificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos et uiuemus in conspectu eius. Ossee. 6. Hinc est quod cum de semetipso dominus loqueretur: adiunxit. Nolite mirari hoc: quia uenit hora: in qua omnes qui in monumento sunt audient uocem eius. Et procedet qui bo-

na fecerunt in resurrectione uite: qui uero mala egerunt in resurrectione iudicij. Jobis. 5. Hinc paulus ait: Unde etiam saluatorem expectamus dominum Ihesum christum: qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. philippens. 3. Hinc iterum dicit: Si enim credimus quod iesus mortuus est et resurrexit: ita et deus eos qui dormierunt per iesum adducet cum eo. 1. Thessal. 4. Quis rursus ait: Primitie dormientium christi? 1. Corinth. 15. Si enim nos a mortis somno non surgimus: quomodo resurrectionem dominicam primitias habemus? Ecce ueteres ac noui patres: uno sibi spiritu de carnis resurrectione concordant. Ecce ipsa per se ueritas per uocem docuit: quod de resurrectione carnis postmodum opere demonstrauit: et tamen adhuc quorundam infirmitas fidem non habet in domo fidelitatis. Sed mirari solent qualiter caro reuiuiscere possit ex puluere. Miratur igitur altitudinem celi: molem terre: abyssus aquarum: omnia que in mundo sunt ipsos quoque angelos creatos ex nihilo. Minus est ualde aliquid ex aliquo faceret: quam omnia ex nihilo fecisse. Ipsa uobis elementa ipse rerum species resurrectionis imaginem predicant. Sol enim quotidie nostris oculis moritur: quotidie resurgit. Stelle matutinis horis nobis occidunt: uespere resurgunt. Arbuta estiuis temporibus plena folijs et frugibus uideamus: que hyemali tempore nuda folijs floribus ac fructibus: et quasi arida remanent: sed uersu balli sole rediunt: cum a radice humor sarreperit: suo iterum decore uestiuntur. Cur ergo de hominibus diffiditur quod fieri in linguis uidetur? Sed sepe in puluere putrescentes carnes aspiciunt et dicunt. Unde ossa et medulle: unde caro uel capilli poterunt in resurrectione reparari? Hec itaque requirentes parua semina ingentium arborum uideant: atque si possunt dicant. Ubi in eis latet tanta moles roboris: tanta diuersitas ramorum: tanta multitudo et uiriditas foliorum: tanta species

florum: tanta vbertas sapor atq; odor fructuū? **N**unquid semina arborum vel saporem habent: quem ipse post arbores in suis fructibus proferunt? Si ergo ex semine arborum quod videri nō potest produci potest: cur de puluere carnis humane dididit: quia ex eo reparari forma valeat que non videtur? **S**epe autem obijcere inanem questūculam solent: qua dicunt. **C**arnē hominis lupus comedit: lupum leo deuorauit: leo moriens: ad puluere redijt: cum puluis ille suscitatur: quomodo caro hominis lupi et leonis carne dididit? **Q**uibus quid respondere aliud debemus: nisi vt prius cogitent qualiter in hoc mundo venerint: et tunc inuenient qualiter resurgant. **C**erte tu homo qui loqueris: aliquādo in matris utero spuma sanguinis fuisti: ibi quippe ex patris semine et matris sanguine paruus ac liquidus globus eras. **D**ic rogo si nosti qualiter ille humor seminis in ossibus duruit: qualiter in medullis liquidus remansit: qualiter in neruis solidatus est: qualiter in carne creuit: qualiter in cute extensus est: qualiter in capillis atq; vnguibus distinctus: ita vt capilli molliores carnibus et vnguibus essent teneriores ossibus: carnibus duriores. **S**i igitur tot et tanta ex vno semine per species distincta sunt: et tamen in forma remanent coniuncta: quid mirum si possit omnipotens deus in illa resurrectione mortuorum carnē hominis distinguere a carne bestiarum: vt vnus idemq; puluis et non surgat in quātum puluis lupi et leonis est: et tamen resurgat in quātum puluis est hominis. **A**ide itaq; homo qualiter ad vitam venisti: et nequaquam dubites ad vitam qualiter redeas. **C**ur autem ratione vis comprehendere quomodo redeas: qui ignoras quomodo venisti? **D**a potentie creatoris tui quod comprehendere non vales de temetipso. **C**erte enim quia tu ex terra factus es: terra vero ex nihilo tu es creatus ex nihilo. **H**e ergo de carnis tue resurrectione desperes: perpende prudenter: quia minus est deo reparare

quod erat: quam fecisse quod non erat. **S**ed non potes per resurrectionis effectum ratione comprehendere: perpende quomulta sunt que nō intelligis qualiter sint: et tamen esse nō dubitas. **D**ic rogo si nosti gyros celi: terre cardines: aquarū abyssus: vbi finiuntur: vbi suspensi sunt? **S**cimus autem quia quod ex nihilo factum est: pendet in nihilo. **S**ed si est aliquid quod dicitur nihilū: iam nihilum nō est. **S**i autem nihil est nihilū: nusquam mundi moles deprehendetur: nec vbi sit quod creatū est vt sit. **Q**uomodo ergo nusquam est: quod nouim? quia est? **S**ed hec fortasse ad te multa sūt ad temetipsum homo reuertere. **C**erte ex spiritu es creatus: et limo. **U**no inuisibilis: altero visibilis: vno sensibili: et altero insensibili. **Q**uomodo ergo permiscet in te positus spiritus et limus: atq; ex diuerso fieri res nō diuersa: ita vt in tanta cōuenientia misceret spiritus et limus: vt cum caro atteritur spiritus marceat: et cum spiritus affligit caro contabescat. **S**ed forsitan necdū preuales discutere temetipsum: perpende rogo si vales quomodo rubrum mare virga diuisum est. **Exod.** 14. quomodo petre duritia: percussione virge vndas emanauit. **Num.** 20. quomodo aarō virga sicca floruit. **Num.** 17. **Q**uomodo ex eius genere veniens virgo cōcepit: quomodo et in partu virgo permansit: quomodo quatrūduan? mortuus iussione suscitatus: ligatus manibus ac pedibus de sepulchro exijt: quē postmodū solui dñs per discipulos iussit. **Job.** 6. quō idem redemptor: noster in vera carne atq; ossibus resurgens: clausis ostijs ad discipulos intrauit. **Job.** 20. **E**cce hec inuestigare nō vales: et tñ credis. **C**ur ergo de resurrectionis gloria dubitādo et discutēdo dubitas: quā tā multa mysteria sine discussione credidisti? **Q**ui tñ si resurrectionē carnis nō credis: omnia sine causa credidisti. **Q**ui in hoc angelorum spectaculo videris quidē velociter currere: sed postquam cursus pegeris: ne brauiū accipias auersaris. **U**n per paulū dñi. **S**ic currites vt comprehendatis. **1. Corin.** 9. **Q**ui rura

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

sus ait. Si in hac vita I christo tantis spe-
rantes sumus: miserabiliores sumus om-
nibus hominibus. 1. Coz. 15. Diuine au-
tem virtutis mysteria que comprehendere
non possunt. non intellectu discutenda sunt:
sed fide veneranda. Sciendum itaque nobis
est. quia quicquid ratione hominis com-
prehendi potest: mirum esse iam non potest.
Sed sola est in miraculis ratio portenta fa-
cientis. Ecce dum de resurrectione carnis
loquimur: ab expositionis ordine paulu-
lum digressi sumus. Ad ea ergo que cepti-
mus: redeamus. Habent autem interiores
porte vestibula: que viginti et quinque cu-
bitis in longitudine metiuntur. Si enim octo-
ter ducimus: ad viginti et quattuor per-
uenimus. Cui vnus additur: vt viginti et
quinque teneamus. Auditores etenim boni
qui quasi quedam vestibula sunt portarum
eterne spei: longanimitatem tenent. octauum
diem in trinitatis fidem sustinent. Que
trinitas quia vnus est deus. octo quidem
per tria ducunt: sed in vnus dei confessi-
one solidantur. Plana sunt vestibula. quia hu-
milia sunt corda bonorum auditorum. Has
bent longitudinem. quia in spei perseueran-
tia longanimitatem. Viginti et quinque cu-
bitis earum longitudo mensuratur. quia re-
surrectionem carnis in octaua per trinitatem
credunt: et eandem sanctam trinitatem vnus es-
se deum fatentur. Habent quoque quinque cu-
bitos latitudinem. quia per vitam simplicem
que quinque sensibus ducitur: circa amorem
proximi dilatantur. **B** Et notandum quod
postquam portarum vestibula superius alia di-
cta sunt. postmodum vestibulum quod quinque
cubitibus habet latitudinem exterius respice-
re dicitur. quia nimirum sunt auditores alij
qui intellectu interioris vite magnis vir-
tutibus proficiendo penetrant. et sunt quis-
dam simplices qui bene quidem: sed iux-
ta sensus corporeos viuunt. Unde et exte-
rius respicere dicuntur. Quasi enim extra
respiciunt. quia iuxta sensus corporeos vi-
uunt. Sed tamen et exterius respicientes
intus sunt. quia et si sensus corporeos in-
telligendo transcendere nesciunt: fide ta-

men atque charitate et humilitatem tenent
Et intus ergo sunt in spiritali edificio per
amorem. et quasi foris respiciunt per sim-
plicitatem. Potest per vestibulum quod exte-
rius respicit fides inchoantium designari.
et per vestibulum quod est interius fides per-
fectorum: qui iam per eam in virtutibus
emicant. Possunt etiam per vestibulum
interius precepta altiora. per vestibulum
vero quod respicit exterius precepta adhuc
minima figurari. Per vestibulum quippe
itur ad gradus et ad portam. quia per pre-
cepta predicationis pertingit ad virtutes
atque aditum gratie celestis. Cum vero iu-
bet alij in cogitatione sua eterna medita-
ri. celestia sapere. eisque dicitur in psalmis
et hymnis et canticis spiritalibus viuere:
quasi interius vestibulum ostenditur quod
quinquaginta cubitis longitudine et viginti
et quinque latitudine mensuratur. De quibus
numeris nunc tacemus. quia ex his iam
multa superius diximus. Cum vero alij pro-
cipitur. vxori vir debitum reddat. similiter
autem et vxor viro: quasi vestibulum quod ex-
teri⁹ respicit designatur. 1. Coz. 7. Quod
quatuor extra respiciat: tamen intus est. quia
rudis auditor et adhuc agit quod carnis est
et tamen a bonorum numero alienus non est.
Potest autem et per orientis portam domi-
nus. et per australem iudea. per aquilonis
vero conuersa gentilitas designari. Sed
hac in re questio animi pulsatur: cur in supe-
riori narratione prophete prius orientalis
lis. postmodum aquilonis. ac deinde australis
porta descripta est? Licet easdem portas
interiori atrio narzaret: prius portam aus-
tralis. deinde orientis. et tertio in loco descri-
psit aquilonis. Cur autem non eundem ordi-
nem quem ceperat tenuit: sed hunc in por-
tarum descriptione permutauit: vt et prius
diceret. orientis portam aquilonis et aus-
tralis et postmodum australem orientis et aquilonis
Sed si aquilonis nomine gentilitas desi-
gnatur: cunctis studiosis legentibus liquet
quia ante synagogam gentilitas fuit. Naz-
ar et vir ipse a quo hebrei appellati sunt ex ge-
tibus est electus. Gen. 10. Dicitur ergo

Lib

porta orientalis
aucti. quia in
gentilitatem
reuerentia seculi
subsequenti po-
ris. quia reale
tura inter iude-
nans est. Ad
e ante initium
legis. In primis
talis porta ante
in seculo ante
lona ouis p
vinitate amec-
te venit inter
lode: hinc fac
litas inuisti.
vicia fuerant
mus rimati in
placat tran-
mus que sic in
ta pene nihil
tem.

Et per
ostium in tr

Expositio
dicitur: quod
tes ante por-
positio: quod
mus quales a
Est autem ostium
frontis? porta
corde audire
e ogibus par-
predicatione
gloriamur. et
figam. atque
llos ad iteru
aliam agere
ribus aperim
la gazaphilat-
tarum. quia si
libolum dicit
ribus portarum
non habet: vi-
lis edificij no-

porta orientalis ante portas aquilonis et austris. quia in dignitate sua dominus ante gentilitatem et iudeam natus est. quia et ante omnia secula. Dicatur vero narratione subsequenti porta austris orientis et aquilonis. quia redemptor noster in humana natura inter iudeam et gentilitatem nasci dignatus est. Quia et in fide synagoga venit et ante initium ecclesie quam ex gentibus collegit. In prima ergo descriptione fit orientalis porta ante portas aquilonis et austris. In secunda autem inter portam austris et aquilonis orientis porta nominetur. quia ex diuinitate antecessit omnia et ex humanitate venit inter omnia. Quia et decedentis iudee finis factus est: et subsequens gentilitatis initium. Igitur quia ea que nec duz dicta fuerant ut domino largiente potuimus rimati sumus: et ea que sepius sunt replicata transcurramus. Nunc ad ea veniamus que sic iam per ordinem dicuntur. ut in eis pene nihil de his que dicta sunt repleretur.

Et per singula gazaphilatia ostium in frontibus portarum.

Gazaphilatia superius diximus corda doctorum: que scientie diuitias seruant. Fratres autem portarum sunt verba atque opera predicatorum: in quibus eos foris agnoscimus quales apud se intrinsecus viuunt. Est autem ostium per gazaphilatia singula in frontibus portarum. quia unusquisque doctor in corde auditoris intellectum aperit. in dictis et operibus patrum. Cum enim Petri apostoli predicationem discutiimus. cum pauli verba perscrutamur. cum Iohannis euangelium inuestigamus. atque ex eorum verbis auditores nostros ad interiorum intellectum trahimus: quid aliud agimus nisi ostium in portarum frontibus aperimus. Dicatur ergo per singula gazaphilatia ostium in frontibus portarum. quia si doctor hoc quod loquitur apostolorum dictis minime confirmat in frontibus portarum ostium non habet. Et si ostium non habet: vici iam gazaphilatiu spiritalis edificij non potest. quia si intellectum

non aperit: doctor non est. Cum vero auditores boni per ora docentium apostolorum dicta et opera cognoscunt: culpas suas apud semetipsos tacite reprehendunt. et lachrymis insequuntur offitium quod se egisse inique minerunt. Unde hinc quoque de ostio quod est in frontibus portarum subdit.

Ubi lauabunt holocaustum.

Qui enim se per fidem in conuersatione sancta domino deuouerunt: holocaustum domini non faciunt. Sed quia adhuc multa in se de corruptibili sua carne patiuntur. quia adhuc in eis cordis mundicia sordidus cogitationibus inquinat: quotidie ad lachrymas redeunt assiduus fletibus affliguntur. Sanctorum enim patrum dicta et facta considerant. et cum se indignos pensant: in portarum ostio holocaustum lauant. Ecce etenim quis pro timore omnipotentis domini esse patiens deuouit. nulli conuictus pro conuictio reddere. omnia equanimiter tolerare. Et tamen cum hunc contumelia ab ore proximi illata subito percusserit: turbatur. forte aliquid loquitur: quod loqui non debuit. Lerte iste iam holocaustum est sed adhuc inquinatum. Fortasse contra illas latas contumelias patientiam exhibuit. tactus permansit sed tamen contra easdem contumelias quas portat dolore tangit: eiusque animus in charitate sauiat. Patientia enim vera est: que et ipsum amat quem portat. Non tolerare sed odisse: non est virtus mansuetudinis. sed velamentum furoris. Hic itaque sepe in cogitatione sua se iudicat reprehendit semetipsum quia dolet: nec tamen apud se preualet obtinere ne doleat. Jam ergo per bonam deuotionem holocaustum est: sed tamen per dolorem quo tangitur adhuc inquinatum. Alius ea possidet apud semetipsum decreuit indigentibus cuncta tribuere. nil sibi reseruare. via tam suam soli supne gubernationi committere. Sed dum prebet pauperibus que habet: fortasse cogitatio mentem subrepat que dicit. Unde viuus. si cuncta dederis? Nec tamen desistit tribuere. Sed quod letus dare ceperat: postmodum tristis prebet. Quid huiusmodi

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

mēs nisi misericordie holocaustū est? Sz tamen per tristitiā cogitationis inquinatum. Aut enim deliberare summa non debuit: aut post deliberationez nullo modo dubitare. Alius contēpta mundi supbia honores atq; dignitates huius seculi de creuit vitare. Ultimū appetit inter homines locum tenere vt tanto excelsior inueniatur in permanenti gloria: quāto humilior aspicitur in transeunte vita. Is fortasē cum subito se a p̄ximo despici agnoscit de dignatur cur despicitur. Cui quidem in loco humili: sed tamē attendi contempribilis non vult. Hunc iam deuotio eleuat: sed adhuc infirmitas grauat. Jam ergo per deuotionem holocaustū est: sed adhuc ex infirmitate inq̄natū. Hi itaq; qui in eis que optime deuouerunt aliqua infirmitate sui culpa tanguntur: cum p̄ verba doctorum dicta patrū intelligunt. et in quanta culpa iaceant agnoscunt. seq; ipsos penitentie lamentis afficiūt: holocaustum in ostio portarum lauant. Sciendūz vero est quia hoc inter sacrificium atq; holocaustum distat qd̄ omne holocaustū sacrificium est: sed non omne sacrificiūz holocaustum. In sacrificio etenim pars peccatis. in holocausto vero totū pecus offerri consueuerat. Unde et holocaustū latina lingua totum incensum dicitur. P̄ semus ergo quid est sacrificium: quid holocaustum. Cum enim quis suūz aliquid deo vouet et aliquid non vouet: sacrificiūz est. Cum vero omne qd̄ habet. omne qd̄ vult. omne quod sapit omnipotenti deo vouerit: holocaustū est. Nam sunt quidā qui adhuc mente in hoc mundo retinentur: et tamē ex possessis rebus subsidia egētibz ministrant. oppressos defendere festinant. Isti in bonis que faciunt sacrificiūz offerunt. quia et aliquid de actione sua deo imolant: et aliquid sibi metipsis referuant. Et sūt quidā qui nihil sibi metipsis referuant: sed sensum. linguam. vitā. atq; substantiam quam perceperunt: omnipotenti domino immolāt. Quid isti nisi holocaustūz offerunt: immo magis holocau-

stium sunt. Israheliticus etenim populūz primum sacrificium in egypto obtulit. Exod. 12. Secūdū vero in heremo. Exod. 13. Qui itaq; adhuc mentem habet in seculo: sed boni iam aliquid operatur: deo sacrificium obtulit in egypto. Qui vero presens seculum deserit. et agit bona que valet: quasi iam egypto derelicto sacrificium prebet in heremo. quia repulso strepitu desideriorū carnalium in mentis sue quiete atq; solitudine deo immolat quiete quid operatur. Quia ergo sicut dictū est sacrificium sit etiam holocaustum: malus tamen est holocaustū sacrificio. quia mente que huius mundi delectatione nō premitur: totum in omnipotentis dei sacrificio incenditur quod habetur. Sed sciendum nobis est quia sunt quidam qui etiā seculum relinquentes totum quidem qd̄ habent offerunt: sed tamen in bonis que agunt minime compunguntur. et bonum quod agunt holocaustum est. sed quia flere ac semetipsos diludicare nesciunt. seq; ex amore ad lachrymas non accendunt: p̄fectum eorum holocaustūz non est. Hinc per psalmistam dicitur. Memor sit omnis sacrificij tui: et holocaustum tuūz pingue fiat. Ps. 19. Holocaustū quippe siccum est bonum opus quod orationis lachryme non infundunt. Holocaustū vero pingue est quādo hoc quod bene agitur: corde humili etiāz per lachrymas irrigatur. Unde rursus dicitur. Holocausta medullata offeram tibi. Ps. 65. Quisquis enī bonum opus agit: sed omnipotentis dei amore atq; desiderio flere nescit: holocaustum habet: sed medullam in holocausto nō habet. Qui vero bona operatur: et visioni iam creatoris sui inhiat. atq; ad eterna contēplationis gaudia peruenire festinat. seq; ipsum ex amore quo accenditur in fetibz mactat: holocausta domino medullata dedit. Studendū vero nobis est et mala funditus relinquere. et bona q̄ suscipimus operari. atq; in ipsis bonis q̄ agimus amore eterni luminis compūgi. Ipse enim cordia tenebras discit amor lus-

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

tur: in altitudinem vero fidei vno cubito excrefcit: et summa admiratiōe magni sūt venerādi. Debent ergo paruulorū anīas in sinu sue conuersatiōis suscipere: et atq; eas in cōspectu dñi velut quoddā holocaustū ac sacrificiū offerre. Unde aperite sequitur.

Super quas ponunt vasa in quibus immolatur holocaustū et victima.]

Quid em̄ sunt anime fidelīū: nisi vasa sancta que verba pietatis capiūt: vt ex eorū mentibus holocaustū vite atq; oratiōnis immolet? Hinc est em̄ q; paulus cuz adhuc rudis esset in fidei vocatiōe: quātam dñi verba perceperat: et celesti gratia plenus erat: vas appellat cum dicit Vas electiōis mihi est. Actū. 9. Hinc pastores atq; doctores ppheta admonet dicens Mundami qui fertis vasa dñi. E saie. 52. Ipsi em̄ quasi mense domini vasa portāt: qui vitam fidelīū erudiendo tolerant: vt quandoq; hanc domino ad holocaustum et sacrificiū perducāt. Sed neq; hoc negligenter intueudum est: q; in eis desti vasis holocaustum et victima dicitur immolari. Holocaustum enim sicut et superius diximus victima est: non tamen victima semper holocaustum: quā cum quid ex parte offertur: et ex parte retinet sacrificiū quidē est: sed holocaustū non est. Sūt vero in multitudine magna fidelīū alij: qui que mūdi sunt omnia relinquūt: cūcta que possident tribuūt: nihil sibi metipis referant: ad eternā patriā medullitus anhelant: sed ex toto corde in lachrymis manent. Hi videlicet vasa super mēsam sūt: in quib; immolat holocaustū. Et sunt alij qui curā proprie domus gerūt: de filiis cogitant: eisq; hereditatem seruāt: qui tamen eterni iudicij memores: misericordiam pauperibus impendunt: alimenta ac vestimēta eis ex parte qua decreuerint tribuūt: hi nimirū vasa super mensam sunt in quib; victima imolata est nō holocaustū. Quia em̄ paciētia et doctrina sancto-

rū admonēdo et sustinēdo: suadendo atq; terrendo aliorū corda vsq; ad hoc erudiūt vt oīa deserāt: et totos se in amore dñi accendant: aliorū vero ad hoc vsq; instruit vt q; oīa relinquere nō valent vel ex parte qua preualēt misericordes fiant: et carā nō curā cum anīe cura partiant. Mense dñi de quadris lapidibus instructe vasa portāt: in quibus imolat holocaustū et victima. Quia et perfecti sicut dictū est cū omnia deserunt: totū cor in amore dñi accendūt: et imperfecti sacrificiū offerūt: qd ex parte deuouerūt. Sequit̄.

Et labia eorū palmi vnus: re flexa intrinsecus per circuitū.]

Quid est hoc quod mensarū labia palmo metiunt: nisi q; in palmo manus tenent: et sancti patres atq; doctores ea predicant in quibus auditorū opera tendunt? Quasi em̄ manū extendimus: cū opa nostra dilatamus. Loquat̄ ergo vnusquisq; doctor: cor audientis exerceat: oculosq; torporē excutiat. Quos dñi ad bona opera tenderit: palmū se habere labijs ostēdit. Pensandū quoq; q; in palmo digitus maior ac minimus tenent. Quid vero in maiori ac minimo digito: nisi magna extrema actio designat? Palmū ergo mense in labia habebāt: quatenus in doctorū suorum predicatiōe auditorū cui gilet. Et sic ex eorū admonitiōe magna opera faciat: vt agere et minima nō omittat. Sic minimis intentus sit: vt piger in agendis morib; nō sit. Unde per euangeliū veritas dicit: Ne vobis scribe et pharisei hypocrite: q; decia et mensurā et ciminiū et relinquitis que grauiora sūt legis. Iudiciū et misericordiā et fidē hec oportuit facere: et illa nō omittite. Math. 23. Per iudiciū quippe et misericordiā et fidē: maior digitus operatiōis ostendit. Per mensurā vero et anetū et ciminiū: digitus pculdubio minimus figurat. Hec ergo oportuit facere et illa nō omittite: q; si opus nostrū palmū metiri volumus: sic necesse est vt tendat minimus quatenus maior digitus nō attrahat. Be-

eis: vt subtilius videre valeamus. ne qua
 in bonis que agimus praua misceantur.
 Considerandū nobis quippe est opus no-
 strum quale sit. que cogitatio in opere. q̄
 intensio in cogitatione. Et cum nostro bo-
 no operi admixtū aliquid malicie vel pra-
 ue delectationis agnoscamus: redeamus
 ad lachrymas. lauemus holocaustum.
 Sunt autem quidā qui semetipsos in ma-
 gnis actionibus domino deuouerūt. atq̄
 ad tantam perfectionē perueniunt. vt ab
 eis nulla vnquā difficultate flectant: qua
 tenus in deliberatione castitatis nequaquā
 caro in prauē cogitationis delectatōe ani-
 mum sternat. Nam et si quādo per sugge-
 stionem pulsati surgere non permittitur.
 quia vigore iudicij calcatur. In delibera-
 tione quoq̄ paciētie nec sermo in ordina-
 tus ab ore prodeat: nec dolor tacitus ani-
 mum p̄mat. vt in largitate elemosyne nul-
 la inopie suspitio tristitiā generet vt ī de-
 liberatione humilitatis nullus despectus
 animum mordeat. sed cum iam in his que
 recte deuouerunt sese fortiter exhibēt: pri-
 ora tamē peccata que ab ipsis ante bonā
 deliberationē perpetrata sunt ad memo-
 riam deducunt: et plangunt quicquid illi
 cite se egisse meminerunt. Hi itaq̄ per vi-
 tam quā tenent holocaustum sunt: sed per
 vitam quam ante tenuerant inquinatum.
 Lauant ergo holocaustum in ostio porta-
 rum. quia intellectu quē percipiunt de vi-
 ctis patrum lamentis se quotidianis affi-
 ciunt. et mundant vitam lachrymis quaz
 prauis aliquando actibus inquinauerūt.
 Hos itaq̄ inter hec ad vitam preteritam
 mentis oculos reducamus. reminiscamur
 qui fuimus: cum mundi huius concupiscē-
 tias sequeremur. Et si iam domino toto
 corde seruimus quia nos peccasse memi-
 nimus: desuamus in fletibus: lauē hol-
 ocaustum. Ecce omnipotenti deo deuo-
 uimus castitatem nostram. Sed si adhuc
 immunda cogitatio mentem inquinat: re-
 deamus ad lachrymas: lauē holocau-
 stum. Ecce patientiam nos seruare decre-
 uimus. Si adhuc ira perturbat: si men-

tem tacitus dolor excruciat: redeamus
 ad lachrymas lauemus holocaustum. Ec-
 ce iam nonimus possessa tribuere: atq̄ in
 hoc mundo humilem locum tenere. Si
 qua adhuc inopie suspitio depri-
 mit. si despectus Christi in aliqua nos in-
 dignatione confundit: redeamus ad la-
 chrymas: lauemus holocaustum. Mag-
 nus est enim creatori nostro ad recipiens
 dos fletus humilium misericordie sinus.
 Ubi enim innumerabiliū hominum fletus
 suscepti sunt: ibi locū suum inuētore sunt
 et lachryme nostre. Pensemus. quid per
 alium prophetam dicitur. Et erit qui of-
 fenderit ex eis in illa die quasi dauid. et do-
 mus dauid quasi dei: sicut angelus domi-
 ni in conspectu eius. Zach. 12. Hec dies
 misericordie que nobis de aduentu redē-
 ptoris nostri promissa est. Qui itaq̄ of-
 fenderit erit quasi dauid. quia peccator ad
 penitentiam redit. Domus autem dauid
 quasi dei. quia reuersus quisq̄ ad iusticia-
 am habitatio efficitur creatoris sui. vt sic
 sicut angelus in conspectu eius. Quia
 misericordie viscera que in se expertus est
 adnunciando et alijs propinat. Hinc etiam
 paulopost illic dicitur. In die illa erit
 fons patens domus dauid habitantibus
 hierusalem: in ablutione peccatoris et mē-
 struate. Zach. 13. Fons quippe occultus
 est vnguentus patris: inuisibilis deus.
 Fons vero patens est idem deus incarna-
 tus. Qui fons patens recte domus da-
 uid dicitur. quia ex dauid genere noster
 ad nos redemptor processit. Hierusalem
 vero visio pacis interpretatur. Hi autem
 hierusalem habitant: qui in visione pacis
 intime mentem figunt. Peccator vero
 et menstruata est vel his qui delinquit in
 opere: vel mens que labitur in praua cog-
 itatione. Menstruata namq̄ ista pos-
 lutio est. quia et aliena carne non tangit-
 tur: et sua carne inquinatur. Sic itaq̄ sic
 est omnis anima. que et si malum opus
 non agit: polluta tamen cogitatione for-
 descit. Unde etiam per prophetam a-
 lium sub iudee specie de anima inmundum

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

dis desiderijs occupata dicit: Omnes qui querunt eam non deficient: in mensuris eius inueniet eam. Maligni quippe spiritus querentes non deficient: cum inferre perditionem cupiunt: et nulle bone cogitationis reuerentia repellunt. Atque in mensuris suis animam inueniunt: quando in pollutis cogitationibus positam: facile ad peruersam operationem trahunt. Dicit ergo. In die illa erit fons patens domus dauid habitantibus iherusalem in ablutione peccatoris et menstruate: quia apertus iam nobis est fons misericordie redemptor noster: qui in domo dauid incarnari dignatus est: ut peccatorum lauet a peruerso opere: et menstruatam mentem deluat ab immunda cogitatione. Patet igitur fons: curramus cum lachrymis lauamur hoc fonte pietatis. In hoc fonte ipse quoque dauid lotus est: cum rediit ad lamenta penitentiae post maculas grauis culpe. Ipse quippe inuenire fontem querebat cum diceret. Redde mihi leticiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me. ps. 50. Iesus enim hebraice latine salutaris dicitur. Et quid est quod sibi leticiam iesu reddi postulat: nisi quod hunc ante culpam contemplari consueuerat: eiusque contemplationis gaudia in culpa perdiderat: Unde recte post penitentiam visionis eius leticiam sibi reddere querebat. In hoc fonte misericordie lora est Maria magdalene: que prius famosa peccatrix: postmodum lauit maculas lachrymis: deterfit maculas corrigendo mores. Luc. 7. In hoc fonte misericordie ostium apertum: lauit petrus quod negauerat: quod fletu amare. Mat. 26. In hoc fonte misericordie in fine suo lotus est latro qui se metipsum in morte reprobans a culpa sua ablatum est confessione veritatis. Luc. 23. Cur igitur pigri sumus: cur torpentes et frigidi remanemus: qui in hoc fonte pietatis tantos iam se lauasse cognouimus? Ergo ne in mundatione nostra desperabimus: qui tot exempla misericordie in pignore tenemus: et cessamus veniam querere: atque cum lachrymis fiduciam habere: qui tantoque sanguine emundationem spei nostre pignus accepimus.

Querere enim misericordie fontem debemus: etiam si clausus esset. Patet et negligimus. Mittamus oculos fidei in mundum uniuersum: consideremus quantum peccatores diebus ac noctibus per lamenta in hoc fonte misericordie lauamur: quantum post tenebras ad lucem: quantum post maculas ad mundiciam redeunt. Curramus cum talibus post mortis tenebras ad aquam uitae: consideremus quantum peccauimus: quantum quotidie peccamus: atque ut appareamus mundi post culpas lauemus holocaustum.

Explicit Omelia. XX.

Incipit Omelia. XXI. que exponit litteram. XL. capituli ab illa parte. Et in vestibulo porte due mense hinc: et due mense inde: et versus ad illam partem in eodem capitulo. Et extra portam interiori gazaphilata cantorum in atrio interiori etc.

Ad sumus de mysticis sensibus ezechielis prophete locuti: qui ipsa eius historie verba vix capimus? Ecce et nunc dicit.

Et in vestibulo porte due mense hinc: et due mense inde: ut immoletur super eas holocaustum: et pro peccato: et pro delicto. Et ad latus exterius quod ascendit ad ostium porte que pergit ad aquilonem due mense. Et ad latus alterum ante vestibulum porte due mense. Quattuor mense hinc: et quattuor mense inde per latera porte. Octo mense erant super quas immolabantur.]

In quibus videlicet verbis magna calligo dubietatis oritur: vtrum hec de vna porta

qualibet: an de duab' aut de singulis portis dicatur. Sed dum quaterne mense per latera describunt ac postmodum in summa conclusionem dicit. octo mense erant: super quas imolabant. patet quia hoc spiritus non de singulis portis quis superius descripserat dicat. Quia si portae sex superi enarrate quaternas mensas per latera haberent: simul omnes non octo sed quadraginta et octo discernent. Rursum si hoc una dicitur: magno obstaculo nostra intelligentia reuerberat. quod post descriptum portae vestibulum: ubi due mense hinc et due inde esse narrate sunt: adhuc ad latus exterius quod ascendit ad ostium portae que pertinet ad aquilonem due mense esse memoratur. atque subiungitur. Et ad latus alterius ante vestibulum due mense. Si enim intra vestibulum portae bine per latera mense erant cum subditur: et ad latus exterius due mense atque ad latus alterius ante vestibulum due mense: inter quas etiam portae que respicit viam aquilonis esse memoratur: perfectio patet aliud vestibulum intrinsecus atque aliud extrinsecus fuisse. quia et prius portae interior et postmodum hoc in loco exterior aquilonis portae describitur. Nam cum tres portae superius descripserat: tres quoque alias interioris atrij esse memoratur. quarum extremam aquilonis portam narrauerat: sicut ut predictum est atrij interioris. Nunc ergo cum due mense hinc in portae vestibulo: et due mense inde describunt: adhuc de eadem interiori portae sermo preterit. Quippe cum prius subinferet. quod ad latus exterius quod ascendit ad ostium portae que pertinet ad aquilonem due mense. et ad latus alterius ante vestibulum portae due mense. Porta ergo interior bine per latera in vestibulo mensas habere descripta est. et portae exterior similiter binas. Quattuor autem hinc et quattuor inde mense pariter sunt: dum per latera singula bine in vestibulo portae interioris: et bine hinc et inde exterius in aquilonis portae describunt. que simul omnes octo sunt in quibus imolatur. His itaque de exteriori narratione discussis. ad spiritalem

intellectum sermo redeat. quia tanto sanctius nobis interioris esse largiente domino factior debet: quanto nos exterioris descriptionis ignorantia non angustat. Possunt etenim portarum nomine sicut superius dictum est sancti predicatorum intelligi: ut vestibulum portae sit populus. Qui dum mente humili verba predicationis suscipit: in eo mense ad sacrificium ex virtute construatur. Rursum. nihil obstat si portam accipimus hoc quod nobis per ora predicationis sacri eloquii intellectus aperitur: ut vestibulum portae eiusdem nobis predicationis verba sint que prius humiliter accipimus: et post ad sacri eloquii intelligentiam ventamus. Sit itaque nobis portae interior testamentum novum. portae vero exterior testamentum vetus. quia et hoc spiritalem intellectum aperit: et illud rudibus adhuc mentibus in historia sacri eloquii litteram custodit. Habet autem portae interior in magna iam multitudine fidelium populorum duo latera. videlicet dilectionem dei et dilectionem proximi. Bine autem mense sunt hinc et inde. quia in dilectione dei necessario tenenda est fides et vita. In dilectione autem proximi debet sumopere patientia et benignitas custodiri. Est enim in dilectione dei necessaria fides et vita. quod videlicet scriptum est. Sine fide impossibile est placere deo. Heb. xi. Et rursus scriptum est. Fides sine operibus mortua est. Jacobi. 2. Est autem in dilectione proximi nobis patientia et benignitas conservanda. quia de eadem dilectione scriptum est. Caritas patientia est: benigna est. 1. Cor. 13. Patientia scilicet ut illata a proximis mala equanimiter portet. Benigna autem ut sua bona proximis desiderabiliter impendat. Habet quoque portae exterior videlicet lex duo latera. spirituales patres: et carnalem populum. In quibus singulis bine mense sunt. quia habet in spiritualibus patribus doctrinam et prophetiam habet in carnali populo circuncisionem et sacrificium. In his itaque octo mensis imolatur. quia quicquid fides credit. quic

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

quid vita in exemplo boni operis ostēdit
 quicquid patiētia humiliter tolerat. quic
 quid benignitas largiter ministrat. quic
 quid doctrina salubriter docet. quicquid
 prophētia in posterū p̄monet. quicquid
 circūcisio ad mandatum exterius ligavit.
 quicquid sacrificium ex deuotione offerē
 tis egit. In omnipotentis dei oculis hoc
 esse victimā ostendit. In lege enim etiam
 per carnale sacrificiū quid aliud populus
 nisi deuotionem sui cordis imolabat? No
 tandum vero q̄ quattuor mense solūmo
 do ad holocaustū fuisse memorātur: quas
 videlicet vestibuli porte interioris accipi
 mus. vt de reliquis quattuor sentiamus
 que ad sacrificiū cōstruēte fuerant: non
 ad holocaustum. Holocaustū enim (sicut
 precedenti iam locutione professus sum)
 totum incensum dicitur. Et lex quidē de
 uz ac proximū diligere: diuina mandata cu
 stodiri precipit. ab alienarū rerum concu
 piscētia compe scit: non tamē omnia di
 mitteri iubet. In testamēto autē nouo nos
 veritas contestatur: dicens. Nisi quis re
 nunciauerit omnibus que possidet: nō po
 test meus esse discipulus. Luce. 14. Et
 iterum dicit. Qui vult post me venire
 abneget semetipsum. Luce. 9. Mense er
 go interioris porte holocaustū habent. qz
 in virtutibus testamenti noui quasi p̄ ho
 locaustum omnia incendimus: quādo om
 nibus que huius mūdi sunt renunciam⁹.
 Mense vero porte exterioris sacrificium
 habent: sed holocaustum non habent: q̄a
 precepta legalia decimas offerri iubēt: s̄
 dimitti omnia non iubent. De interioris
 autem vestibuli quattuor mensis dicitur.
 vt imoletur super eas holocaustū ⁊ p̄ pec
 cato: ⁊ pro delicto. Hoc etenim inter pec
 catum ⁊ delictum distat. q̄ peccatum est
 mala facere. delictū vero est bona derelin
 quere. que sūm opere sūt tenēda. Vel cer
 te peccatū in ope est delictū in cogitatioe
 Recte ergo interioris porte quattuor mē
 sis imolatur holocaustus ⁊ pro peccato: ⁊
 pro delicto. quia quicūq; potuerit hoc p̄
 sens seculū pleniter continere. ⁊ derelin

quens omnia semetipsum dño holocau
 stum dare: ipse iaz p̄fecte nouit ⁊ peccata
 operis plangere: ⁊ peccata cogitationis.
 vel qd̄ malum fecit: vel qd̄ debuit facere
 bonum qd̄ non fecit. Qui etenim torum di
 misit: culpas suas in fletibus tam liberi⁹
 conspicit. Quis eius mentē reuera cura
 non p̄pediit: pro opere simul ⁊ cogitatio
 ne plangendo mentem suaz omnipotentis
 domino: quid aliud q̄ holocaustū dedit.
 Neq; hoc a ratione videtur extraneus qd̄
 propheta cū latus exterius diceret: ⁊ ostē
 u3 porte nominaret addidit. que p̄git ad
 aquilonem. In exteriori enim custodia lit
 tere lex data tenebatur. Nisi vero porte
 est ipse historicus intellect⁹ legis: qui ad
 dñi timorē ducit. Que porta ad aquilo
 nem pergere dicitur. quia lex eadē sub tē
 more mortis frigida iudaici populi corda
 constrinxit. Quasi enim per calorem ille
 popul⁹ curreret: si precepta dñica ex amo
 re seruasset. Sed quia sub timore mortis
 p̄posite litteram custodiuit: quasi in torpo
 re frigidis remansit. Unde nouis popu
 lis eterna premia amātib⁹: non autē tē
 poralia tormenta timētib⁹: atq; tam calē
 tibus dicitur. Non accepistis spiritus ser
 uitutis iterum in timore: sed spiritum ad
 optionis in quo clamamus: abba pater.
 Roma. 8. Dicatur autē. quattuor mense
 hinc ⁊ quattuor mense inde per latera por
 te. Dum enim fides ⁊ vita: doctrina ⁊ p̄
 phētia in bonorum mentibus custoditur:
 porta nostra. i. intellectus sacri eloqui
 quattuor ex latere mensas habet. Cumq;
 in proficientibus populis sancta predica
 tio patiētiā ⁊ benignitatē seruat: que p̄
 in carnalibus circūcisionem ⁊ sacrificium
 custodiunt: mense quoq; quattuor quasi
 ex alio latere monstrantur. que simul oēs
 octo ad imolandū sunt. quattuor videli
 cet interiores ad holocaustū. quattuor ve
 ro exteriores ad sacrificium. Quia ⁊ hi q̄
 in sancta ecclesia fidem. vitā. patientiā.
 atq; benignitatē custodiunt: sūmis iaz p̄
 culdubio virtutibus pollent. Et hi qui in
 synagoga doctrinā ⁊ prophētiā: circū

ationem et sacrificium cognouerunt: alia offerendo: atque sibi metipsis alia retinendo deuotionis victimam omnipotenti domini non dederunt. Sed quia superius dictum est: scilicet mensas quatuor interioris vestibuli constructas: ut imoletur super eas holocaustum et pro peccato: et pro delicto. Unde mensae ipsae constructae sunt: inferius aperitur cum subditur.

Quatuor autem mense ad holocaustum de lapidibus quadris extructe.

Quos enim hoc loco lapides quadros accipimus: nisi quoslibet sanctos: quorum vita in prosperitate atque aduersitate non uir fortiter stare. Lapis etenim quadrus eque stat: in quocumque latere uersus. Quisquis ergo in prosperitate non extollitur: in aduersitate non frangitur. suasionibus ad malum non trahitur. uirtutibus ad bonum ope non reuocatur: lapis quadrus est. Et quasi ex omni latere statum habet: qui casum in qualibet permutatione non habet. Certe cum iudeorum populum prophetam a se de perire cognosceret: et sanctos apostolos surgere in ecclesiam prouideret. quos multi sunt ex gentibus in fidei et uirtutis fortitudine solidati: in magna consolatione locutus est dicens. Lapidem ceciderunt: sed quadris lapidibus edificabimur. Esa. 6. Cuius quippe in sancta ecclesia apostolos. martyres. atque doctores surgere: de lapidum casu. id est de iudeorum perditione minus doluit. quia omnipotens dei edificium. id est sanctam ecclesiam de quadris lapidibus aspexit. Mense ergo quatuor de quatuor lapidibus construuntur: quia fides et uita patientia et benignitas de uita sanctorum in exemplum date sunt sequentibus populis: ut laqueum vestibulum mensas habeat. id est uirtutes uite populis teneant: in quibus omnipotenti deo orationis sacrificium in ara sui cordis incendant. Quicquid enim boni fideles sancte ecclesie populi uel fecerunt uel faciunt. hoc in exemplo de predicatorum suorum uita susceperunt. Unde enim mensas hoc vestibulum haberet: nisi quadros lapides inuenisset. Et enim

unum de quadris lapidibus breuiter ad mensam deducamus. uultis fratres charissimi finem uidere. Mibi uiuere christus est et mori lucrum. Phil. 1. Vultis uitam cognoscere. Mibi mundus crucifixus est et ego mundo. Gal. 6. Vultis patientiam audire. Vultis in hac hora et esurim? et colaphis cedimur et instabiles sumus? et laboramus operantes manibus nostris. 1. Cor. 4. Maldicimus et benedicimus. persecutionem patimur et sustinemus. blasphemamur et obsecramus. Ibidem. Vultis benignitatem cognoscere. Ego autem libentissime impendam: et superimpendam ipse pro animabus uestris. 2. Cor. 12. Ne forsitan credamus? quia eorum pro quibus impendi desiderat debitor fuerit: mox ad eosdem discipulos subiungit: dicens. Licet plus uos diligens minus diligam. Ibidem. Cum ergo a populo fidelem ad imitandas uirtutes sanctorum predicatorum uita cognoscatur: profecto in vestibulo de quadris lapidibus mense construuntur. Habuit uero et synagoga spirituales patres in doctrina atque prophetia: ex quibus exemplum uite in uirtutibus traheret. Sed rudis eius populus magis per timorem seruilem quam per amorem sequens uitas patrum noluit imitari quas uidit. atque ideo porta exterior que ad aquilonem pergit: mensas non habet ad holocaustum. Sed quia hec moraliter diximus: restat adhuc ut easdem mensas per intelligentiam typicam perscrutemur. Porta etenim nostra in interiori vestibulo quatuor mensas habet. quia sancta ecclesia ad eruditionem fidelium populorum: quatuor regentium ordines accipit. quos paulus ex dono omnipotentis dei enumerat: dicens. Ipse dedit quosdam quidem apostolos. quosdam autem prophetas. alios uero euangelistas. alios autem pastores et doctores. 1. Cor. 12. et Ephe. 4. Pastores Christus et doctores unum regentium ordinem notat. quia gregem dei ipse ueraciter pascit quem docet. Habuit quoque et porta exterior mensas quatuor. quia uidelicet synagoga obseruans exterioris obseruantiam per principes sacerdotum et seniores populi: per tertium

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

bas atq; phariseos tenuit: qui scilicet pharisei etiā legis doctores vocati sūt. Siue autē exteriori seu interiori porte due mense hic sūt: et due inde: q; in exordijs suis sancta ecclesia apostolos et prophetas habuit. Prophetas autem dicimus non eos qui in veteri populo fuerant: sed eos qui in sancta ecclesia post apostolos sunt exorti: posteriori quoq; tempore quod nūc est habet, euangelistas: atq; doctores. Quia vero euangelisū bonum nunciū dicitur: euangelistas utiq; appellamus qui rudibus populis bona patrie celestis annuntiant. Qui videlicet euangeliste atq; doctores et priorē quidē tempore fuerunt: sed et nūc vsq; domino largiēte permanēt: quia adhuc quotidie et infideles populos ad fidem trahit: et fideles quosq; in bonos mores per doctores erudiri cognoscimus. Apłi vero et pphete ab hoc tempore presentibus sublati sunt: atq; ideo dicimus: quia mēse he porte nostre: id est sancte ecclesie quasi in alio latere fuerūt. Habet et porta que pergit ad aquilonem duas mensas hinc: et duas inde: eosdem quos diximus principes sacerdotū et seniores populi in maiori auctoritate regimini: scribas quoq; et phariseos qui rudē illi populo minori loco presuerūt. Sed he mēse iuxta portā sunt que ad aquilonē pergit: quia cum quattuor isti ordines populo preessent: synagoga in persecutiōe redemptoris nostri sentens: ad torporem perfidie prorupit. Que tamen mense habuerunt sacrificiū quod iuxta solam litteram tenuerūt: vnde et ad torporem frigoris lapsi sunt: quia flamma spiritus succēsi non sunt. Interiores autem mense holocaustum nō habent: quia siue in cordibus apostolorū atq; prophetarum: seu in mente euangelistarū atq; doctorum ignis spiritus et arsit et ardet. Qui pro eo quod omnem eorum cogitaciōē in bono opere assumit flamma amoris dei quasi holocaustum simul quod inuenit incendit. Holocaustum enim offerunt: qui siue in bono opere seu in sancta cogitatione medullis

tus accenduntur. Mense vero he ex quadris lapidibus facte sunt: quia dum quotidie sacri eloquiū in suis cordibus verba meditantur: ad offerendū domino orationis holocaustum quasi ex quadris lapidibus construunt. Verba etenim scripturę sacre lapides quadri sunt: qui vbiq; stant: quia ex nullo latere reprehensibilia inueniuntur. Nam in omne quod preteritum narrant: in omne quod venturum adnuntiant: in omne quod moraliter predicant: in omne quod spiritaliter sonant: quasi in diuerso latere statū habent: quia reprehensionē non habent. Corda itaq; sanctorum mense dei sunt ad holocaustū ex quadris lapidibus constructe: quia qui dei verba semper cogitant: semetipsos domino a carnali vita in cogitaciōe mactant. Unde scriptum est. Lex dei eius in corde ipsius: et non supplantabunt gressus eius ps. 36. Et vnde rursum dicitur. In corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. ps. 118. Sed quia mense he vnde sint constructe cognouimus: etiam cuius mensurę sint audiamus. Sequitur.

B Longitudinem vnus cubiti et dimidiū: et latitudinem cubiti vnus et dimidiū: et altitudinem cubiti vnus.]

Hunc locum quidam exposuit dicens: Longitudinē et latitudinē habet mensa vnus cubitum et dimidium: id est per quadrum: que simul luncte tres cubitos faciunt. Qui tres cubiti habent in altitudinem cubitum vnus: vt mysteria trinitatis vni cubiti: hoc est diuine maiestatis mensura conseruet. Qui videlicet sensus expositiōis icterico non potest stare: quia in illa summa trinitate que omnia creauit: omnia continet: dimidiū nihil est: nec ex duobus dimidijs aliquid vnus. Neq; em̄ quicq; imminutiōis ac decisionis habet illa substantia: que semper incōmutabilis manēs nec detrimentū recipit: nec augmentum. Sepe autem diximus longitua

dinem ad longanimitatē spei: latitudinē
 vero ad charitatis amplitudinē perinere.
 Mens ergo que ad holocaustū constru-
 cte sunt longitudine cubiti vnus et dimi-
 dij metiuntur: quia sancti patres atq; do-
 ctiores qui se longanimitate ad secreta spei
 intine extendunt: per hoc quod in virtus
 tibus viuūt: quantum ad humanam quis-
 dem mensurā pertinet valde perfecti sūt:
 quantū vero ad diuina mysteria que ple-
 ne ab homine capi nō possunt: quādiu in
 hac mortali carne subsistit: perfecti non
 sunt. In semetipsis ergo iam cubitum ha-
 bent. In deo autem adhuc cubitum non
 habent: quia iam quidem in virtutibus
 plene proficiūt: sed tamen aliquid de deo
 adhuc ex parte agnoscūt. Ecce iterum in
 mensura mense ad testimoniū paulus oc-
 currit. Videamus an eius vita cubito in-
 tegro mēsuratur. Dicit enim. Quotquot
 perfecti sumus: hoc sapiamus. *Philipp. 2.*
 Videamus si in his que de deo sentit: tā
 se ad percipiēda mysteria perfecte tetē-
 derit. Ego me non arbitror comprehē-
 disse. Qui rursus ait. Ex parte cognosce-
 mus: et ex parte prophetamur: cum autem
 venerit quod perfectum est euacuabitur
 quod ex parte est. *Philipp. 3.* Qui ite-
 rum dicit: Nunc cognosco ex parte: tunc
 autem cognoscam sicut et cognitus sum.
Ibidē. Si ergo perfectus est et ex parte
 cognoscit: cubitum habet quantū ad se-
 sed tamen dimidiū super se. Tendantur
 ergo in longanimitate spei corda sancto-
 rum: tendant in perfectiōe quam habent
 cubito vno. Sed quia adhuc plene vides-
 re non possunt: vbi spei oculum mittunt:
 hoc quod super vnū cubitum habēt in di-
 midio cubito recidatur: quatenus in hac
 vita semper se imperfectos aspiciant: et ar-
 dentius ad perfectionem currant. Ha-
 bent quoq; mēse latitudinem cubiti vnus
 et dimidij: quia sanctorū corda in cha-
 ritatis amplitudine dilatata iuxta proxi-
 mū quem diligunt et vident habent cubi-
 tum. Possunt em̄ perfecte diligere: quos
 perfecte valent iuxta aliquid scire. *Om̄s*

nisotentem vero deum medullitus dilis-
 gunt: medullitus sequuntur: sed tamen tā-
 tum diligere non possunt quantum de-
 bent: quia adhuc non valent videre quē
 diligunt: et mensura amoris minor est:
 vbi adhuc mensura minor est cognitio-
 nis. Super vnū ergo cubitum habent
 et dimidiū: quia hoc eis iam in amo-
 re integrum est: quod valde minus est in
 charitate cū primo: atq; illud quod eis
 valde maius est adhuc in amore dei quē nō
 vident integrum non est. De hoc amo-
 re qui hic incipitur vt ex visione domini
 in eterna patria perficiat: recte esatas lo-
 quitur dicens: *Sicut dominus cuius igitur*
nis est in syon: et caminus eius in hierusa-
lem. Esai. 31. Plus est autem caminus
 esse q̄ ignē. Quia esse ignis et paruus
 testis: in camino autem vastior flamma suc-
 cenditur. Syon vero speculatio: hierusa-
 lem autem visio pacis dicitur. Pacem
 vero nostram hic interim speculamur: vt
 illic postmodū plene videamus. Ex amo-
 re ergo domini in syon ignis: in hierusa-
 lem caminus: quia hic amoris eius flama
 mis aliquatenus ardemus vbi de illo ali-
 quid contemplamur. Sed ibi plene arde-
 binus: vbi de illo plene videbimus quē
 amamus. Altitudo vero mensurarum est
 cubiti vnus. Que est enim altitudo san-
 ctorum: nisi fides inuisibiliū. Per fidem
 enim creditur quod nō videtur: atq; ideo
 per hanc iustorum mensa ad altitudinem
 ducitur: vt cetera visū illa despiciat in ter-
 ra: et ea que audit inuisibilia sequatur in
 celo. Sed vnū cubitum habet altitudo
 mense: quia vnitas est fidei in corde om-
 niū sanctorum. Vnū deum esse trinitatē
 et patres testamenti veteris: et predica-
 res professi sunt testamenti noui: altitudo
 itaq; mensurarū nil vno cubito ampli-
 us: nil minus habet: quia in magna sibi
 vnitate concordat omnī fides patrum:
 sed hi qui iam in longanimitatē spei sum-
 mis virtutibus proficientes: vnū et dimi-
 diū cubitum habent: atq; in latitudine
 charitatis vno ac dimidio cubito metiuntur

ne aut cum mensarū labia metiunt: et mē-
sura palmi dicit addit vnus: vt ex docto-
rū predicatiōe sicut vnitas tenet in fide:
itaq; qz vnitas mentiū seruet in opere: ne
per opus bonū qd alter agit: alter ad di-
scordie malū prorūpat. Ita etiā bona face-
re opa debemus vt per hec quoq; cū his
cū quibus viuimus: vnanimitatē recte vt
possumus cōseruemus: idest nō deserēdo
qd agimus: sed pueniēdo bonis persua-
sioibus malū discordie qd timemus. Sic
in suis opibus vnitate palmi custodiens
paulus discordiā generari phibeat: cū
quendā lapsus atq; ab ecclesia abiectū iā
velle recipe corinthios videret dicens: Si
cui aliquid donastis et ego. Nam et ego si
quid donauit ppter vos in persona xpi: vt
nō circūueni amur a sathana. 2. Corint. 2.
Qui videlicet solet de bonis mala gene-
raret: et hoc qd per caritatē agit ad discor-
diā trahit. Unde et mox de ipso subiecit di-
ctis: Non est ignoramus cogitatiōes ei?
Ibidē. Doctor aut qui per bona que pdi-
cat in suis auditoribus rectā opationē for-
matis mētes opantiū ad vnanimitatē nō
ligat: in labijs palmū habet: sed eā (que vi-
cta est) palmi vnitate nō habet. Pensan-
dū vero est valde qd dicit: qz earundē mē-
sarū labia interi⁹ sunt reflexa. Tunc est
mensarū labia intrinsecus reflectunt: qñ
doctores ad pscientiā reuocāt tacita cogi-
tatiōe qd dicit: qñ semetipos subtiliter p-
scrutāt si faciūt qd loquūt. Recte autē cū
reflexa intrinsecus mensarū labia dicunt-
tur: addit quoq; per circuitum: vt non in
vna qualibet se parte cōsiderent: atq; ex
alia semetipos perpēdere pretermittant:
sed vbicq; semetipos inspiciant: et inquan-
tum preualēt studeant singula opera im-
plere que docent: ne si predicātes facere
bona dissimulant: sui vastatores sint cul-
tores alieni. **D**octor: ecce iam mensa-
es: iam vasa portas: iam in vasis fidelib;
pōdus holocausti et victime sustines: sed
intus reflecte labium: idest ad cor: reuocā
sermonē. Audi qd dicit: operare qd pre-
dicās. Si est negligis implere que doces:

alij messem seminās: et ipse frumētū par-
ticipatiōe ieiunas. Unde scriptū est. Lu-
ius messem famelicus comedit. Job. 5.
Messez quippe doctoris qui bona loqui-
tur: sed non operatur: famelicus comē-
dit: quia is qui panē iusticie esurit opera-
tur mādāta que audit: et fructū non habet
qui seminādo laborauit. Hinc salomō ait
Abscondit piger manū suā sub asella: nec
ad os suū porrigit eā. Proverb. 19. Re-
mo ita piger est vt ad os manū comedēdo
reducere laborē putet. Sed piger nec ad
os manū suam porrigit: qui nec hoc vult
operari qd dicit: Hinc iterū de bene docē-
tibus et male operantibus dicit: Filij effra-
im intendētes arcū: et mittentes sagittas
cōuersi sunt in die belli. ps. 77. Inten-
dūt arcum atq; sagittas mittūt: qui scri-
pture sacre scripturas proponūt: et verbis
rectis auditorum vicia feriunt. Sed con-
uertitur in die belli: quia post semetipos
redeunt in temptatiōe viciorū et pectus op-
ponere non volūt: quia in temptatiōnū cer-
tamine non resistūt. Hinc iterum dicitur:
Auertisti adiutorij gladij eius: et non es
auxiliatus ei in bello. ps. 88. Gladius
quippe doctoris est sermo dei. Unde per
paulum dicit: Et gladiū spiritus: quod
est verbum dei. Ephe. 6. **D**ipotens
itaq; deus cū doctorem respicit nolle ope-
rari que dicit: in die belli adiutorij eius
gladium auertit. Quia in temptatiōnū
certamine non permittit ei esse in adiuto-
riū doctrine verba que dedit. Habet igitur
gladium: sed hunc in bello non adiu-
uat: quia cum aduersitas temptatiōis eru-
perit: verbi obliuiscit quod dicebat: Ec-
ce enim de patientia forsitan sermo docto-
ri est doctrine sue magisterio docere cogi-
tur: qualiter contra illata damna: con-
tra auditas contumelias patientia serue-
tur. Sed cum ipse vel damno vel contu-
melia fuerit lacessitus oblit⁹ quod docue-
rit: vel in lesione pximi: vel in reddendo
gravius cōtumeliam excedit. Inter hec
itaq; cogitet qui a mensa dei est: labiū in-
tus reflectat: seruet qd predicat. Scriptū

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

quippe est. In patientia vestra poss. debis
tis animas vestras. Luce. 21. Et rursus
scriptum est. Doctrina viri per patientiam
noscitur. Prouerb. 19. Si itaque index do
ctrine patientia est. tanto quisque doctus
ostenditur: quanto patiens fuerit. Hinc est
enim quod bonus ille discipulus qui magis
struz tolli in aera videbatur: per magne cha
ritatis affectum clamabat dicens. Pater
mi: pater mi. currus israel et auriga eius.
4. Reg. 2. Quid est fratres charissimi
quod Helyas currus israel et auriga dicitur:
nisi quia auriga agitat: currus portat. Do
ctor ergo qui mores populi et per patientiam
sustinet: et sacri eloquij verbis docet
et currus dicitur et auriga. Currus quod tole
rando portat. auriga quia exhortatio agi
tat. Currus quia mala sustinet. auriga quod
populum bonis admonitionibus exercet.
Fortasse autem contra vanam gloriam ser
mo doctori est. Et mire insinuans qualiter
debeat declinari. eisdem ipsis sermonibus
vanam gloriam querit quibus contra
eamdem vanam gloriam disputat. Si igitur
hoc appetit adipisci quod prohibet: mens
sa intus labium non reflectit. Tunc autem
mensa domini ex quadris lapidibus ex
structa habebit intus labium reflexum: si
studuerit audire quod docet. Scriptum quod
pe est. Ille quid per contentione: neque per
manem gloriam. Phil. 2. Atque eisdem
rursus egregius predicator dicit. Ille qui
rentes ab hominibus gloriam. neque a vo
bis. neque ab alijs. 1. Thes. 2. De predica
tionis etenim labore laudem transitorie que
rere. quid est aliud quam rem magnam vili pre
cio vendicare. Sed est in doctrine verbis
grauis periculum. quia sepe sermonem docentium
fauores audientium sequuntur. Et cum
doctores ab eo quod bene innotuerint appa
rere iam minores in dictis nolunt: doctri
ne verbum quod pro acquirendis animabus
auditores ex omnipotentis dei amore in
choauerunt: in hoc postmodum pro acquir
endis laudibus laborant. Et qui in ver
bis dei querebant prius lucra spiritualia:
temporales postmodum fauores sequuntur.

Unde fit ut siue recta quolibet opera seu
sancte doctrine verba in omnipotentis dei
iudicio pereant: cum per hec quisque transitorie
fauoris anhelat. Hinc etenim per propheta
tam iudee dicit. quod in seipsum incauta mens
inuenit. si saltem post culpam suam caute cogi
tationes timeat. Aliam vberem. pulchram
fructiferam. speciosam vocauimus nomen
tuum. Ad vocem loquele grandis exarsit ignis
in ea: et combusta sunt fructea eius. Iudic.
11. Aliam quippe vberem et pulchram: fructi
feram et speciosam dominus vocat. cuius vel
efficaciam in operatione: vel sancta studia in
verbis scientie approbat. Sed ad vocem lo
quele gradus exarsit ignis in ea. quod cum lau
dari quis ceperit: erubescit forsitan minus
videri quam dicitur: et studet esse quod dicatur.
Sed enim grandis loquele est: fauor adula
tis. Unde scriptum est. Qui benedicit pri
mo suo voce grandis de nocte confurgens
similis est maledicenti. Prouerb. 27. Ad
vocem ergo loquele gradus exarsit ignis in
ea. quod in magnitudine fauoris flamma in cor
de accendit de amore laudis. Sed omnia
vberem fructea peribunt. quod ante omnipotentis
dei oculos vel que bene gesta vel que scienter
sunt dicta depererunt: cum iam non amore do
mini: sed intentione transitorie laudis fuerint. Sic
enim cogitationi bone cogitatio sinistra sub
iungitur: ut vix ipse qui eandem cogitationes
generat animus cognoscat. Unde predicator
egregius cum loquens subtiliter diceret. Al
ius est sermo dei et efficax. et penetrabilis
et omni gladio ancipiti. et pringens versus
ad diuisionem anime ac spiritus. Iudic. 4. Illico
subiunxit. Compagum quoque et medullarum:
et viscerum cogitationum et intentionum cor
dis. Ibidem. Distinguit enim dei sermo com
pages et medullas. quia discernit cogita
tiones et intentiones cordis. Per compages
quoque ossibus ossa iungunt. Et sepe dum quod
recta cogitatione agimus. sed subito in lau
dis amore declinamus. atque hoc pro laude
facimus quod prius facere pro veritate ce
peramus. quia cogitationes cogitationibus
adiunguntur: quasi quedam compages
sunt. Sed habent ossa que incompa

ge iuncta sunt etiā medullas. Quod predicator sanctus apertius intulit cū subitū p̄t. Discretor cogitationū ⁊ intentionum cordis. Compages em̄ nostre cogitationes sunt: medulle autē intentiones. Et sepe aliud cogitamus: atq; aliud est quod per cogitationē intendimus. Nam si quis proposito nūmoy premio pupilli: vel vidue causam defendat: ⁊ fortasse ecclesiā ingrediēs in suis p̄cibus deo dicat. Tu vides quia causaz pupilli ⁊ vidue defendo. Iste p̄culdubio qđ cogitat scit: sed quo intendat eius cogitatio ignorat. Aliud quippe cogitat: atq; aliud intēdit. Nō em̄ defēso nē pupilli v̄l vidue: sed mercedē nūmoy querit. Nam tollere temporale premiū: ⁊ non pupillū ac viduā defendere intendit. Sermo itaq; dei discretor est cogitationū ⁊ intentionū cordis: quia nō aspicit quid apud temerisim cogitas: sed per medullā compagis: id est per intentionē cogitationis que accipere requiris. Restat ergo vt doctor: cum loquit: quasi mensa dei semper intus labiū reflectat: ne aut mala intentionē loqui inchoet: aut cum bene ceperit seductus fauoribus in appetitū alium deducet. Fortasse autē de custodia discipline sermo doctori est. Et sepe etiā contingit vt discipline regulā quam scit dicit: nesciat tenere: qui aut nimio zelo motus min⁹ se per mansuetudinē temperat: aut nimia mansuetudine placidus: min⁹ se cōtra vicia in zeli stimulo inflammat. Magna enim cōsideratiōe debemus pensare quod scriptū est: quia in vasis templi inter coronas ⁊ plectas: boues ⁊ leones ⁊ cherubin exsculpta sūt: ⁊ subter boues ⁊ leones loza dependentia. 3. Regū. 7. **C**orone quippe signū victorie: plecte autem cōcordie vnanimitatē signāt. Cherubin vero plenitudo scientie dicunt. Sacerdotes em̄ atq; doctores inter coronas ⁊ plectas: id est: inter fortitudinē boni operis quo ad victoriā currunt: ⁊ charitatis concordia quo a se vicissim nō discrepāt: per boues ⁊ leones atq; cherubin designati sūt: quia in plenitudine scientie quam

habent: necesse est vt ⁊ bonū mansuetudinem teneāt: ⁊ feruorem leonū: quatenus in disciplina quā predicāt ⁊ ex sancto zelo accensi sint: ⁊ ex paterna dulcedine trāquilli. Quibus subter se loza depē deant vt discipline sue retinacula quibus ipsi ligati sunt etiā subiectis suis sollicite impendant. Super eos em̄ loza dependere est: custodie vincula subditis tenere. Que tunc recte seruant: cum nec bonū mansuetudo in zeli feruore amittit: nec leonū terrorem in mansuetudine declinat. Tanta quippe debet esse discretio: vt nec disciplina nimia: nec ipsa quoq; misericordia sit remissa. Ne si inordinate culpa dimittit: is qui est culpabilis in reatu grauius astrigatur. Et rursus si culpa immoderate retinet: tanto qui corrigi deterior fiat: quāto erga se nil ex benignitatis gratia agi considerat. Exhibēda itaq; prauis est asperitas in ostensioe: chartas in mēte: vt dura ostensio delinquētem coerceat: et charitatis custodia mercedē mansuetudinis nō omittat. Ecce dum loquor ioseph animū pulsar: vt ad ostendendā que dico ipse testis veniat. Genes. 37. Certe somnū quod de profectu suo viderat fratrib⁹ narrans: per hoc quod innocenter reuulit: malicie contra se stimulos excitauit: ab eisdem fratribus hymaelitis est venditus. Ibidē. in egypto duct⁹: mira omnipotentis domini dispensatiōe eidē egypto prelat⁹ est. Genes. 39. Cūq; in terra chanaan fames erurgeret: fratres ad egyptum venerūt: ioseph prelat⁹ egypto reppererūt: eūq; submissi ad terram ceruicibus adorauerūt. Et quia mutari vel consiliū non valet: quem ideo venderant ne adorarēt: adorauerūt quia venderūt. Tunc ipse vir dei spiritu discretionis plenus: cognouit fratres: non cognitus. Genes. 42. Sed memor culpe ⁊ remissor iniurie: mala fratrum nec reddere studuit: nec sine purgatione laxare. Nam suspecta voce protinus dixit: Explozatores estis vos: vt videatis infirmitate terre venistis: iam nunc experimētum

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

uestri capiam. Per salutē pharaonis nō egredimini hinc. Ibidē. **D**iaculū in corde. Peregrini venerant: famis periculū fugiebant: frumēta que querebant nō acceperāt: et feriri se insuper actōe criminis videbant. Inter hec ducuntur ad carcerē: et post tridū ad huc in eadem asperitate terrent. Nam reditur ad cor: iā culpe memoria pulsāt animū: atq; inter se inuicem loquuntur. Merito hec patimur: quia peccauimus in fratrē nostrū: videntes angustiam anime illi? cum deprecare nos: et non audiuimus. Idcirco venit super nos ista tribulatio. Ibidē. In his autē cor ioseph amore vincit: secessum petit: soluit fendo quod pietati debuit. Severus ad fratres reuertit: vt cruciatas eorum animas a culpa liberaret. Post hec vnus religatur in vinculis: dimittitur ceteri cū frumentis: vt vnus frater veniat: quem minimū habere se dixerant. Venit postmodū frater. Vincēbat mentē pietas: cū frater innocens videret: sed permanebat in ostensione asperitas: vt fratres noxi purgarent. Genes. 44. Frumenta dantur: scyphus in sacco iunioris fratris abscondit: furti post eos questio mouetur. Mittitur vt reducatur addicit: in seruitutem decernit apud quem scyphus fuisset inuērus. In sacco vltimi fratris inuenitur. Tunc beniamin reducit: afflicti omnes fratres sequuntur. **D** tormenta misericordie: cruciat et amat. Reuertit igitur in terra cū lachrymis prostrati: veniam postulant. Demores enim quid de illo patri promiserāt: meroze intolerabili tabescebant. Tunc se vltra cohibere non valens pietas clausa prorupit ad mediū: et excussit charitatis lachrymas de vultu seruitutis. Deterfa est ira que apparebat: et nō erat ostensa misericordia que erat et non apparebat. Sic vir sanctus factus fratrum et dimisit et vindicauit. Sic in vltimo clementia tenuit: vt delinquentibus fratribus nec sine vltione pius existeret: nec sine pietate districtus. Ecce hoc est magister vltimē vt culpam discretē no-

uerit parcere et pie refecare. Qui autē discretiois spiritum non habet: aut sic dimittit peccata vt nō corrigat: aut sic quasi corrigendo ferit vt non dimittat. Doctor ergo cui de discipline moderamine loqui necesse est: mensam dei esse se sciat: atq; intus labiū reflectat: vt quod docendo loquit: hoc sub discretiois spiritu vigilanter operet. Nec si quedā sibi deesse considerat: oportet vt ab eorū predicatioe cōticeat. Locus quippe eius exigit vt loquat. Verbis ergo suis semetipm conueniat: et si non ideo loquit: quia operatur: ideo operet: quia loqui compellit. Vbi itaq; se conspicit opere implere qd dicit: ibi auditores admonet: eorūq; animos ad studiū bone operatiois accingat. Vbi autem necdū se videt implese qd loquit ad bona de quibus auditores admonet: se quoq; pariter inflamet: vt ipse etiam simul distat in opere qd per eum loquit veritas in predicatioe. Sepe enim qd viuēdo nescimus compulsi loqui doctrinā: loquendo discimus: vt dū de cogitatiois nostre pigricia reatus nascit in mente: eandem mentē compunctio subito aborta trāsuert: et sua voce excitata et vigilet in opere: que prius torpebat in ocio sine voce. Ecce autē cū mente labiū palmo tendit: id est cū pro doctoris os cōtra vicia disputat: atq; ad bona opera cor auditorū accendit: multi qui eius verba audiūt: quanta vel qualia mala perpetraverint recognoscūt: atq; ad eum cōfiteantur: veniā postulant: et pro peccatis suis intercessorē fieri cum fleibus petunt: vt ipse orando debeat culpas: quas predicatio manifestat. Unde et subditur.

Super mensas autez carnes oblationis.]

Doctores etiam sancti cū pro compunctis peccatoribus atq; cōfiteantibus ostipotes tū domio preces fundūt: per hoc qd ad veniam p carnali eorū vita postulāt: mente domini carnes oblatiois portāt. Et ergo sint p quibus cōuersis et flentibus rogēt

oportet ut eisdē prius in peccato positis predicēt: et cum iam ceperint peccata relinquare: atq; ad innocentia festinare: necesse est ut erga eos in ore doctoris incrementa pdicationis excrescāt: et quibusdam doctrine sue verba tāto vehementius instat: quāto eos grauius cecidisse p̄siderat videlicet sciens q; ipse tanto mercedē magne remuneratōis accipiat: quāto verbis suis alios de pfundiorib; peccatis leuat. **L**ibet inter hec sancti euāgelij ad mediū verba deducere: cuius sacra hystoria per hoc quod factū est miraculū narrat: mira que quotidiē agunt denūcia. **I**am cū cōfessi atq; iesunt ad dñm populi puenissent discipulis dñs dixit: Misereor super turbā: quia ecce iam triduo sustinent me: nec habēt quod mādūcēt: et si dimisero eos ieiunos in domos suas deficiēt in via: quibusdam em̄ ex eis de longe venerūt. **M**atth. 8. **T**urba triduo dñm sustinet: qm̄ multitudine fidelū peccata q̄ p̄perauit per penitentia declinā: ad deū se in opere: locutione atq; cogitatione conuertit. **Q**uos dimittere ieiunos in domū suam dñs noluit ne deficiāt in via: q; videlicet cōuersi peccatores in p̄sentis vite via deficiunt: si in sua cōscientia sine doctrine sancte pabulo dimittant. **H**ergo lassenui in huius peregrinatōis itinere: pascēdi sumus sacra admonitōe. **V**alde autē pensanda est pia sententia que p̄cessit ex ore veritatis: qua dicit: **Q**uidā enī ex eis de longe venerūt. **I**bidē. **E**st autē qui nihil fraudis et nihil carnalis corruptiōis exptus: ad omnipotentis dei seruitiū festinauit. **I**ste de longinquo venit: q; per incorruptionē et innocentia primus fuit. **A**lius nulla impudicitia: nullis flagitijs inquinat: solo autē cōingto expertus: ad ministeriū spirituale cōuersus est. **H**ec iste venit de longinquo: quia vsus cōiunctiōe p̄cessit: per illicita nō errauit. **A**lij vero post carnis flagitia: alij post falsa testimonia: alij post facta furta: alij post illatas violētias: alij post perpetrata homicidia ad penitentia redeūt: atq; ad omnipotentis dei seruitiū cō

uertunt: hi videlicet ad dñm de longinquo ueniūt. **Q**uāto etenim quisq; plus in p̄rauo opere errauit: tāto ab omnipotente dño longius recessit. **I**am et pdigus filius qui patrē deseruit abiit in regionē longinquā: in qua porcos paut: q; vicia nutritiuit. **D**enē igitur alimenta eis etiā qui de longinquo ueniūt: q; cōuersis peccatoribus doctrine sancte cibi p̄bendi sunt: ut in deū vires reparēt: quas in flagitijs amisserūt. **Q**ui sepe a doctoribus tāto necesse est ut largioribus cibis doctrine satient: quāto festi maioribus vicijs venerūt. **E**t cū iam cōfiteri ceperint mala que cōmiserūt: atq; cōfitemdo relinquere et scitib; punire: necesse est ut doctores sancti p̄ eorū peccatis sollicitate exortēt: quatenus mensē dñi carnes oblatiōis portent. **Q**uotiens agūt: et in hoc p̄ alienis peccatis interueniūt: sua ante dei oculos ampli; uertunt: q; ea ipsa charitate se iustificāt: q; mira pietate p̄ alienis iniquitatibus se in lamētis maciāt. **H**ec laboriosus debet esse doctore p̄ uersis peccatoribus lachrymas fundere: qm̄ et ipse qui oīa creauit hō factus p̄ nostris iniquitatibus in cruce sanguinē fudit. **Q**ui uiuit et regnat cū patre in unitate sp̄s sancti deus: per oīa sc̄.

Explicit Omelia. XXI.

Incipit Omelia. XXII. et vltima: que exponit litteras. XL. cap. ab illa parte. Et extra portā interiorē sc̄. vsq; ad finē ca.]

Acri eloquij mysticos sensus p̄pheta per aspirationē sancti spiritus prudēter intelligens et dicit. **Mirabilia testimonia tua ideo scrutata est anīa mea. ps. 118. Qui rursus ait: Reuela oculos meos: et considerabo mirabilia de lege tua. Ibidem. Qui est necdū occulta de apertis intelligit: oculos velatos habet. **Q**ui vero ita intelligit: reuelatos. **E**t mirabilia de lege dei cōsiderat: qui spiritualis iste uerba de**

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

scitens: que interioris longitudo lateat p̄-
fat. An non est mirabile quando aliis au-
ribus sonat: atq; aliud exit ad intelligen-
tiam q̄ non sonabat. **A** Cui ergo ver-
ba sacri eloquij: nisi lapidi similia dixerit
in quo ignis latet: Cui manu quidem fri-
gidus tenet: sed percussus ferro per scin-
tillas micat. Atq; hoc emittit ignē q̄ post
ardeat: quod prius manum frigidū tene-
bat. Sic etenim: sic verba sunt sacri eloquij
Que quidē per narrationem littere frigi-
da tenentur. sed si quis hec aspirante do-
mino intento intellectu pulsauerit: de my-
sticis eius sensibus ignē producit. vt in ei-
us verbis post animus spiritualiter ardeat
que prius per litteram ipse quo q̄ frigidus
audiebat. Ecce etenim propheta dicit.

**Et extra portam interiorē
gazaphilatia cantorum: in atrio
interiori quod erat in latere por-
te respicientis ad aquilonem. ⁊
facies eorum contra viam austra-
lem vnam. ex latere porte orien-
talis q̄ respiciebat ad viā aq-
uilonis.]**

In his itaq; verbis littere ad amorē dei
cuius animus inferuescat: quin potius q̄
non ex ipsa eorum lectio tepefiat. Si au-
tem latēs in littera spiritalis medulla dis-
cutitur. per hoc scintille intellectus exeūt
⁊ incendunt q̄ prius cordis auribus fri-
gidum sonabat. Nobis tamen vt se aspi-
rante domino interior intellectus aperiat
ipsa prius narratio iuxta litterā patefiat.
ait enim. Quia porta erat interior: atq;
extra hanc atrium quod appellat in terius.
ac deinde alie. i. aquilonis. austri. atq; ori-
entis porte describunt. vt ipsum atrium q̄
esse extra portam interiorē dixerat. a por-
tis exterioribus esse interioris ostēdat. Atri-
us ergo hoc ⁊ foris ⁊ intus est. Foris q̄
extra portam interiorē. intus autem quia
iuxta portas exteriores. Gazaphilatia quo-
q; cantorum esse in hoc eodē atrio narrant:
que a latere porte posita dicuntur respic-
-

entes ad aquilonē. Sed ipsa eadem gaza-
philatia ad australem viam respiciūt. Et
subditur.

**Ex latere porte orientalis q̄
respiciebat ad viā aquilonis.**

In quibus verbis aperte intelligitur:
Quia cantorum gazaphilatia inter latus por-
te respicientis ad aquilonē. ⁊ latus porte
orientalis fuerant posita: que porta vide-
licet respiciebat ad viam aquilonis. Faci-
es itaq; gazaphilatorum contra viam aus-
tralem: sed positio inter portā erat orien-
tis ⁊ aquilonis. Porta ergo interior ha-
bebat ex latere portam aquilonis: ex alio
quoq; latere portā australem. In fronte ve-
ro vestibuli orientalis porta surteperat: atq;
q̄ sic atrium q̄ erat extra portam interiorē.
vt hoc quoq; esset interioris: porte ex-
terioris ambiebant. Hec de verbis littere
sub breuitate transcurimus: vt in eis sen-
sus mysticos non breuiter exquiram. In
parte autem superiori tres porte descrip-
te sunt. i. orientis. aquilonis. ⁊ austri.

Moq; interioris atrij tres alie narrate.
i. austri. orientis. ⁊ aquilonis. Ac deinde
porta atrij interioris dicta est: in qua mē-
se de quadris lapidibus extructe memos-
rantur. ⁊ porta que respiciebat ad aquilo-
nem in qua mense essent ad sacrificiū: non
ad holocaustū. Unde in interiori dixim⁹
significare ecclesiā. in exteriori synagogā
Sed his expletis. rursus p̄pheta incipit
interiorē portā: atq; tres alias. i. aquil-
lonis. austri. ⁊ orientis describere. ⁊ in ea-
rum atrio interiori q̄ erat extra portā in-
teriorē esse gazaphilatia. cantores. sacer-
dotes. templū. altare. sacrificia perhibēt.
In quibus verbis quia de sancte ecclesie
institutione narrare alia ab eis que sup̄
dixerat cepit. patet q̄ interioris porte in-
tellectū mutauit. Si enī sub vno intelle-
ctu omnia diceret: nouo ordine ipsa atq;
alia nō replicaret. Nam quoniam possum⁹
extra portam interiorē atrium. gazaphila-
tia. cantores. sacerdotes. templū. altare
sacrificia dicere: si per eandē prophetiam

Interior hoc loco sancta ecclesia designat
 Cū enī cūcta hec intra ipsam sunt: quō ex-
 tra portā interiorē sunt si extra ecclesiam
 nō sunt. Intelligi ergo porta interior po-
 test ea de qua iā lōge superius locuti sumus
 que cōtra portā aquilonis et orientālē dī-
 posita: p̄ quā figurari dixim⁹ aditū q̄ nos
 bis ad interiora gaudia patrie celestis ape-
 ritur. vt hic quoq; p̄ portas circa vestibu-
 lum narat sancta ecclesia: per portā inte-
 riorē celestis regni aditū figuret. S; ne
 quis me verba sancti spūs estimet ad itel-
 lectū meū violenter inflectere: et dicat q̄a
 de porta interiori significationē sancte ec-
 clesie quā semel dixi mutare nō debui: in
 fulgēte dei omnipotētis gratia que cept-
 mus ipsa teneam⁹. vt et porta interior sig-
 net ecclesiaz que nos ad interiora gaudia
 pducet: et gazaphilatia. cātores. sacerdo-
 tes. templū. altare sacrificia sint in atrio
 qd̄ est extra portā: et tamen extra ecclesiaz
 nō sint. Si enī subtili inuestigatione per-
 quirimus: nil obstat intelligi vt interiorē
 portā sicut dicitur est sancta ecclesiā sentia
 mus. De qua nūc dicē. Et extra portam
 interiorē gazaphilatia cantōrū: atrio inte-
 riori. Duo sunt etenī que dicunt. Porta
 interior: atq; extra hāc atrii interi⁹. Qua
 tenus hoc ipsum atrii et exterius sit et inte-
 rius. A portā exteri⁹: interior autē sicut
 p̄dixim⁹ portis quas naratō subīiit.
 Sancta enī ecclesia duas vitas h; . Anā
 quā tēporaliter ducit. aliā quā in eternū
 recipit. Anā qua laborat in terra: aliam q̄
 remuneratur in celo. Anā qua mercedes
 colligit: aliā vero in qua iam de receptis
 mercedib⁹ gaudet. atq; in vtraq; vita of-
 fert sacrificiū. Hic videlicet sacrificiū com-
 punctionis: et illic sacrificiū laudis. De
 hoc sacrificio dicē. Sacrificiū deo spirit⁹
 cōtribulatus. ps. 50. De illo autē scriptū
 est. Tūc acceptabis sacrificiū iusticie: ob-
 lationes et holocausta. Ibidē. De quo rur-
 sus ait. Et cantē tibi gloria mea: et nō cō-
 pungar. ps. 29. In vtroq; autē sacrificio
 carnes offerunt. qz hic oblatio carnis est
 maceratio corporis. ibi oblatio carnis est

in laudē dei gloria resurrectionis. Tūc
 quippe illic quasi in holocaustū offerē ca-
 ro: quādo in eterna incorruptione permu-
 tata nil cōtradictionis: nil mortalitatis ha-
 buerit: qz tota simul amoris eius ignibus
 accēsa: in laude sine fine pmanebit. Por-
 ta ergo hec interior. i. sancta ecclesia ha-
 beat interiora sua: illā videlicet vitā que
 adhuc oculis nostris occulta est. Habeat
 extra eam atriiū exterius. i. vitā presentē
 in qua omne bonū agitur vt ad bonū sine
 fine pueniat. Sint ergo in interiori atrio
 qz tamē extra portā est gazaphilatia cāto-
 rum. quia electi quicq; atq; pfecti. qz ad
 huc in carne mortali subsistūt: et intra sinū
 sunt sancte ecclesie. et adhuc extra secreta
 gaudia interioris vite. Sint gazaphilatia
 cantōrū interioris et exterius. qz corda san-
 ctoꝝ que omnipotēti deo desiderū suum
 p̄ magni ardoris amorē cantant: et iā int⁹
 sunt. et adhuc intus nō sunt. qz in sancte
 ecclesie sinu posita et iam vidēt. p̄ spiritū
 qd̄ intus fortiter amēt: et tamē adhuc nō
 vident pfecte qd̄ amant. Sint itaq; in in-
 teriori atrio gazaphilatia: sed extra portā
 vt iā et intus sint p̄ desiderū: et adhuc in-
 tus nō sint p̄ plenariū effectū. Quid sunt
 autē gazaphilatia cantōrū: nisi sancta des-
 sideria amantiū. Qui precepta diuina q̄
 si quāsdā diuitias custodiūt i mēte: quas
 cantādo seruant. qz mādata dei non ex tī
 more: sed ex amore p̄ficiunt: eisq; ipse sas-
 cri eloquij preceptiones cātabiles fiunt:
 quas nō ex tristitia: sed ex desiderio sem-
 per opantur. Multis cor iusti quasi cuius-
 dā cantōris gazaphilatiū audire. Cantā-
 biles mihi erant iustificationes tue: in lo-
 co incolat⁹ me ips. 118. Iustificationes dei
 dicimus precepta diuina: que nos iustos
 faciūt si impleant. Que tunc nobis in lo-
 co incolatus nostri cātabiles fiunt: qz in
 hac peregrinatione vite presentis ipsa ea-
 dem mādata diligimus: et ex desiderio im-
 plemus. Hinc est quod idē psalmista ite-
 rum ex cantōrum gazaphilatio se esse iusti-
 nuat: qui ait. Misericordiā et iudiciū cā-
 tabo tibi domine. ps. 100. Misericordiā

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

domini qua peccata laxant cantare etiam peccator debet: id est hanc cum gaudio discere atque sperare. Sed quis ita iustus est: ut eius sibi eternum iudicium ante mentis oculos reuocet et non contremiscat. An potius venire ad illud examen tanti iudicis presumat, festinet et gaudeat? Quisquis ille est: magnus est: quia iam misericordiam domini et iudicium cantat. Cantat quippe iudicium ad quod intrare non trepidat. Sit ergo mens illius gazaphilatiu cantorum: ut per diuitias misericordie quas accipit: letus pergat ad iudicium quod iam non pertimescit. Videamus si placeat fratres charissimi aliud quoque gazaphilatiu cantoris. Forsitan et ipse iudicium cantat. Quid etenim dicit? Ego enim iam delibor et tempus mee resolutionis instat, bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui, de reliquo reposita est mihi corona iusticie: quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. 2. T. bl. 4. Quis laborum suorum conscius memor certaminis quod egit, memor fidei quam seruaui esse se sibi in iudicio repositam coronam dicit eamque sibi in illa die reddi sperat potius quam donari. Profecto patet quia iudicium cantat quod venire desiderat. Unde etiam subdit. Non solum autem mihi: sed et his qui diligunt aduentum eius. Ibidem. Nemo enim aduentum iudicis diligit: nisi qui se habere causam in iudicio bonam nouit. Eorum ergo corda qui aduentum iusti iudicis diligunt gazaphilatiu cantorum sunt, quia per presumptionem gratie et vite: per virtutes sancti desiderij cantant iusti iudicium: quod omnes iniusti pertimescunt. Meminit autem charitas vestra, quia super periori locutione per portam orientis fidem: per aquilonis spem: per austrum autem charitatem diximus designari. Hec itaque gazaphilatiu inter portam orientis et aquilonis esse memorant: atque ad viam australem respicere, quia corda sanctorum inter fidem et spem posita australem viam respiciunt: quoniam sancte charitatis ignibus inardescunt. Ipsa quoque orientalis porta respicere

dicitur ad viam aquilonis, quia nobis per fidem quidem omnia in baptismo te peccata laxantur, sed tamen dum adhuc hic viuimus: etiam post fidem sepius ad peccata declinamus. Et quasi orientis portam viam aquilonis respicit: cum vita nostra post perceptam fidem adhuc aliquatenus in frigore culpe torpescit. Quis enim in hac vita valeat post fidem sine culpa viuere: cum Iohannes dicat. Si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducimur et veritas in nobis non est. 1. Ioh. 1. Cuius verbis Iacobus concordans ait. In multis enim offendimus omnes. Iaco. 3. Si autem peccata preterita in fidei perceptione dimissa sunt: et adhuc post fidei ad peccata declinamus: que nobis erit presumptio iusticie: que spes vite permanentis: nisi ut dum adhuc inter portam orientis et aquilonis sumus: ad viam austrum mentis oculos leuemus, quatenus ex sancta charitate feruentis calor nos amoris liberet a culpa teporis et frigoris? Sint ergo gazaphilatiu inter portam orientis et aquilonis: sed sicut dictum est ad australem viam facies intendant, ut inter hoc quod nati in fide sumus, et quod post ad peccata delapsi de spe pietatis presumimus: exerceamus nos metipsum in ardore charitatis, et ibi tedium oculos cordis: ubi accendamus ignibus amoris. Potest autem per aquilonis portam gentilitas: per austrum viam iudea per orientem autem portam ipse domini designari. Per aquilonem quippe non immerito gentilitas figuratur: quia ille qui in torporis frigore possidet: quis igitur. Sedebo in monte testamenti: in lateribus aquilonis. Esa. 14. Per australes quoque portam recte iudea accipitur: in qua spiritalis patres celesti amore ferbuerunt, quorum vnus loquitur dicens. Conuerte domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro. ps. 125. Que et si carnalem populum habuit in quo velut aquilonis frigora portauit: in sanctis tamen suis doctoribus ac prophetis ad dominum ac proximum calore charitatis arsit. Orientalis autem

porta non immerito ipsum signat: de quo scriptum est. *Ecce vir oriens nomen eius. Et de quo zacharias ait. Visitavit nos oriens ex alto. Zach. 6. Luce. 1. Sint ergo gazaphilata cantorum ex latere porte aquilonis. quia non solum in iudea fuerunt corda sanctorum spiritualiter accensa: sed etiam in gentilitatis multitudine ad sancte fidei sacramenta conversa ardere corda sanctorum amore celestis patrie. inbiant gaudia eterna. suspirant ad societatem sanctorum civium in celo. sed tamen exempla huius ardoris quem dono sancti spiritus acceperunt a spiritualibus patribus synagoge capiunt. Unde ipsa quoque gazaphilata et in aquilonis latere posita. oculos ad viam australem tendunt. Ecce enim ex gentibus venimus. sed in hoc quoque profecti spiritus amore calemus. Iudei patres aspicimus qui nobis in suis dictis quotidie sancti desiderij exempla prebent. In non quasi calore meridiani feruoris ardebat qui estuabat dicens. Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Sicut autem ante faciem dei. ps. 61. Qui rursus ait. psallam et intelligam in via immaculata: quando venies ad me. ps. 100. Hoc quoque ardore succensus fuerat qui dicebat. Nunc dimittis domine servum tuum secundum verbum tuum in pace. quia viderunt oculi mei salutare tuum. Lu. 2. Quia ergo ex gentilitate venimus: sed sanctos iudei patres nobis in divini amoris imitatione proponimus: quasi quedam cantorum gazaphilata ex latere porte que viam aquilonis respicit sumus. sed ad viam australem faciem tenemus. Et notandum quod hec eadem gazaphilata inter portam aquilonis et orientis esse prohibent. Quod videlicet post incarnationem dominicam multitudo gentium ad fides venit: atque inter ipsos fideles populos et sacramenta dominice incarnationis que medullitus diligunt corda amantium surgunt. Habeat ergo sancti gazaphilata hinc orientis portam et inde aquilonis. quod inter ipsa redemptoris sue mysteria que sequuntur. et carnales quosdam quos et inter sanctam ecclesiam tole-*

rant multi in deum fortiter amore proficiunt. virtutibus excreverunt. eterni iudicis adventum querunt et inter ea que amant atque illa que tolerant: quasi quedam gazaphilata divitias spiritus in matre serviant. Hec iter sacramenta que diligunt et que iam contraria portant deficiunt. quod ad australem viam faciem intendunt. Quid enim patimur quod patres nostri pro amore domini antea non pertulerunt. Notandum vero quod inter portam australem et aquilonis orientalis porta esse describitur. quod dominus ac redemptor noster de iudea est natus. Moris quoque in fide sua ecclesiam ex gentibus traxit. Quasi enim inter meridianam portam et aquilonis apparuit. quod ex illa venit et istam in suo servitio convertit. Unde et bene dicitur quod porta eadem orientalis ad viam australem additum est unam. ut videlicet aperte sentiamus quia non alia est via ad celestem patriam nobis qui ex gentilitate venimus: atque alia illis patribus qui fuerunt in iudea. Sed hec eadem una via est nobis et illis que nos ad eterna gaudia perducit: que nobis per euangelium dicit. Ego sum via: veritas et vita. Job. 14. De qua psalmista ait. Ut cognoscam in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. ps. 56. Quod ienim hebraice Iesus: hoc latine dicitur salutaris. In terra ergo via cognoscitur: quia Iesus deus ante secula: et homo factus in fine seculorum: gentibus est manifestatus. Una ergo est via et illis qui ab austro sunt: et his qui ab aquilonis porta respiciunt. quia electis iudeis et gentibus dominus ac redemptor noster expulsa pena formidinis: ad patrem factus est iter amoris: atque adiutorium perunctionis. Sequitur.

Et dixit ad me: hoc gazaphilatum quod respicit viam meridianam sacerdotum est: quod excubant in custodia domus templi.]

Atque mox subditur.

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

Porro gazaphilatiū qđ respicit ad viā aquilonis sacerdotū erit qđ excubāt ad mīsteriū altaris.] **B.** Quib⁹ ppbete verbis p̄us nobis qđ rēdū est: qđ sint maioris ordīs sacerdotes: vtrū hi qđ in custodijs excubāt tēpli: an qđ in mīsterio altaris? Sz qz paulopost subdidit: altare erat an̄ facie tēpli: apte ostēdit illos esse maioris ordīs sacerdotes qđ in custodijs tēpli excubāt: qz p̄fecto in altare qđ est interi⁹ mīstrāt. Ibi autē qđ ad altare qđ inter facie tēpli est excubāt: raro infertores sūt: quāto exteriorib⁹ ministrāt. Querendū ḡ nobis est: qđ sacerdotes sint qđ templū custodiūt: et qđ ad mīsteriū altaris excubare p̄hibent? Mag⁹ gentiū fidelib⁹ scribēs ait: Templū dñi sc̄m est: qđ estis vos. 1. Cor. 3. Qui itaq; sacerdotes sūt qđ templū dei custodiūt: nisi hi qđ orādo: p̄dicādo: spūalibus actib⁹ vigilādo sanctā ecclesiā a malignoz spiritū imissionib⁹: a prauoz suasioibus: ab hereticoz errorib⁹ defendūt. An nō custos tēpli fuerat qđ laboris sui passiones enumerās dicit: In labore et esina: in vigilijs multis: in fame et siti: in ieiunijs multis: in frigore et nuditate. 2. Cor. 11. Atq; statim subdit. p̄ter illa que extrinsecus sūt instātia mea q̄tidiana sollicitudo oīm ecclesiaz. Pensate ḡ: for: custos tēpli q̄ta sollicitudine vigilet. Ecce em̄ in seip̄o inestabilia patit: et cordis sui sollicitudinē alijs impartit. Cui⁹ rogo virtutis est: pl⁹ de utilitate p̄ximoz qđ de sua afflictōe cogitare? Quis hoc digne estimet: qđ digne p̄feret? Laborat: luget: esurit: sitit: alget: ieiunat: vigilat: et tū vigilādo de ecclesiaz oīm sollicitudinē cogitat. Ecce em̄ est solertissimus custos tēpli eterni in exēplo p̄posit⁹. Imitet: qz valet aduersa p̄ veritate pati: bona p̄ris ipendere: circa aīaz sollicitudinē vigilare. Ne qđ in perfidiā: ne qđ in superbiā: ne qđ in rapinā: vel imundiciā labat: exq̄rere atq; cōpescere: hoc est templū dei. I. sanctā ecclesiā custodire. Sūt autē maioris ordīs sacerdotes: qđ ad mīsteriū altaris ex-

cubāt. Qui videlicet in adiutorio maiorū peccata delinquentū subtilit̄ inuestigāt: et vitā carnaliū corrigūt: atq; ad hoc vsq; p̄ducūt: vt per lamēta penitētie quasi in cēdāt carnē in sacrificio: quā p̄us viuere p̄ miserāt in pctō. Non em̄ hi qđ sanctis ecclesijs p̄sunt: p̄ semetip̄os cūctā agere p̄uallēt. Sed dū ipsi causis spiritalib⁹ occupant: si qđ praua ac carnalia p̄petrant: hec alijs discutēda atq; corrigēda cōmittūt. p̄ter qđ dū carnalis vita corrigit: et vsq; ad abstinentē atq; oratiōis studiū a p̄ficiētib⁹ peruenit: quasi in altare iā caro incendit: vt in p̄spectu oīpotentis dñi inde sacrificiū redoleat: vñ prius culpa displicebat. Sed hac in re questio oritur: cū superius dictū sit qđ gazaphilatia ad austrālē viā facies haberēt: qua ratio nūc dicat: qz gazaphilatiū qđ respicit viā meridiana sacerdotū est: qui excubāt in custodijs tēpli: et gazaphilatiū qđ respicit viā aquilonis: sacerdotū qui excubāt ad mīsteriū altaris. Si em̄ vtraq; facies ad austrālē viam tenebāt: quō nūc vnū ad meridianā: atq; aliud ad aquilonis viā respicere dicit? Sed in his verbis agnoscam⁹ qđ gazaphilatiū sacerdotū qui excubant in custodijs tēpli ita positū fuerat: vt solaz meridianā viā respiceret: et gazaphilatiū vero sacerdotū qui excubāt ad mīsteriū altaris ita erat in atrio: vt et ad austrālē viā et aquilonis facie intēderet q̄tus et cū gazaphilatio sacerdotū qui excubant in custodijs tēpli meridianā viā aspiceret: et tamē sine gazaphilatio eorundē sacerdotū aquilonis viā videret. Sed qđ est si hoc fratres k̄ni: qđ in his verbis mysticū possum⁹ intueri: nisi hoc qđ p̄m ea que p̄missa sunt iā spiritali auditor intelligit? Q: sacerdotes maioris ordīs qui excubāt in custodijs tēpli solā meridianā viā respiciūt: qm̄ solis studijs spiritalib⁹ occupati: sp̄ bis que amoris dei sūt sollicitē intendūt. Sacerdotes autē minoris ordinis qđ discutēdis peccatis delinquentū p̄sunt: etiā ad aquilonis viā oculos reflectūt: vt in mētēs peccantiū que sint opis frigora videāt: et hec ver-

bis correptionis vsq; ad penitentie gemit?
perducetes: quasi carnes in altare dñi in
cedant. Respiciat etiaz cū magnis sacer-
dotibus ad meridianā viā: qz quantū ad
semetipos feruēt igne charitatis: et succē
si sunt flāmis amoris dei. Sed qz peccata
delinquentiū crebro corrigūt: etiā ad aq;
lonis viā oculos reducit. De vtrifq; autē
sacerdotū ordinibus subdit.

**Isti sunt filij sadoch qui acce-
dunt de filijs leui ad dominū vt
ministrant ei.]**

Sadoch latine dicitur iustus. Quis autē
iustus est nisi ipse cui dicit: Iustus es dñe
et recti iudiciū tuū. ps. 118. Qui vero sūt
filij iusti: nisi de quib; scriptū est. Quot;
quot autē crediderūt in eū: dedit eis pote-
statē filios dei fieri. Jobis. 1. Leui autē in
terpretat̄ assumptus. Quis autē assumptus
est: nisi populus fidelis: q̄ per sacramēta
fidei est a p̄fidis segregatus. Dēs ergo q̄
perseuerāter spiritualib; actibus intendūt
filij sūt iusti. Et de filijs populi assumpti
accedūt ad dñm vt ministrēt ei: qz de ipis
q̄s fidelibus eligunt qui ad oīpotētis dei
ministeriū veniāt: et celestibus studijs p̄
eruditōe populi intendāt. Sed nobis so-
lenter inquirendū est q̄ sunt qui dño mini-
strāt: neq; em̄ oēs qui legūt: oēs qui p̄di-
cāt: oēs qui pp̄ria tribuūt: oēs qui p̄ car-
nis abstinentiā corp; castigant: dño mini-
strāt. Qui em̄ legēdo atq; p̄dicando glo-
riā pp̄riā querūt largiēdo que h̄nt: et cor-
pus in abstinentia macerādo laudes reci-
pere ab hoibus appetūt: sibi nō dño mini-
strāt. Quo p̄tra p̄ psalmistā dñs dicit: Am-
bulās in via immaculata: hic mihi ministra-
bat. ps. 100. Habet em̄ maculā in via q̄
in bono ope qd̄ agit: terrene glorie sibi p̄-
miū pponit. Qui in hoc mūdo recipere
mercedē querit: sedat in cōspectu dei spe-
ciē boni opis per maculā prauē intentōis
Fortasse etem̄ q̄s discipline studio intēt;
feruet: culpas delinquentiū resecat. Qui
tñ ad hec agēda si nō ex oīpotētis dei
amore: sed zelo pp̄rio ducit: sibi in his nō

dño ministrat. Alius ne asper esse videat
multa leniter tolerat que prauē ppetrant
Iste itaq; qz videri p̄ dño districtus nō
vult per lenitatis sue studiū sibi et nō dño
ministrat. Restat ergo vt siue in verbi misse-
rio fatigemur: seu indigētibus nostra lar-
giamur: siue per abstinentiā carnē dome-
m; seu zelo moueamur: siue p̄ patientiā ali-
quē leniter praua tolerem; vt nos sūmos
pere debeam; intentionē nr̄am discutere
q̄tis omne qd̄ facimus nō nro: sed dñi ze-
lo factam; ne in his que agim; nobis po-
tius q̄ dño ministremus. Non em̄ dño sed
sibi ministrauerāt: de quibus dicebat: Dēs q̄
sua sunt querūt: non que sunt xpi Jesu.
pp̄hl. 2. Idem vero paulus cū coelectis
fratribus nō sibi ministrare: sed dño et viuē-
do et moriēdo festinabat dicens: Nemo no-
strū sibi viuit: et nemo sibi morit̄. Siue em̄
viuimus dño viuimus: siue morimur dñi
sumus. Rom. 14. Sibi em̄ sancti nec vi-
uūt: nec moriunt̄. Sibi nō viuūt: qz p̄ om-
ne qd̄ agūt ad lucra spiritalia anhelāt: atq;
qz orādo: predicādo: sanctis opibus insti-
tūdo: celestis p̄tie ciues multiplicare ve-
lident. Sibi mīme moriunt̄: qz in cōspe-
ctu hoim̄ deū sua morte glorificāt ad quē
peruenire etiā moriēdo festināt. Penes
mus itaq; in morte sanctorū q̄tū eorū op̄s
probrū ab infidelib; fuit: sed quāta laus
dñi in corde fidelib; exereuit. Qui si suaz
laudē querent; p̄fecto p̄z: qz opprobria
in morte timuissent. Sed nemo illoz sibi
viuit: et nemo sibi morit̄: qz suā gloriā nec
viuēdo nec moriēdo quesierūt. Et ideam;
si ipse p̄mus pastor ecclesie q̄ sibi nō vixit
sibi sit mortu;. Iohānes eius soci; requi-
rāt: et de verbis dñi ex morte pastoris eius
dē dicit: Hoc autem dixit: significās qua
morte clarificaturus esset deū. Jobis. 21.
Non q̄ sibi est mortu; qui deū clarificauit
in morte. Discam; igit̄ fr̄es mei intentōz
nostrā in oē qd̄ agim; sollicita inq̄sitione
discutere: et nostra nō querere: si oīpotēti
deo volum; ministrare. Sed qz ex fidei po-
pulo filios sadoch ad oīpotētis dei minis-
teriū diximus assumptos: nūq̄d in eodē p̄plo

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

nō sunt multi qui inueniant in mandatis
dei viuere pfecti? Sunt oīno. **Itā subdit.**
L Et mēsus est atriū longitudi
nē centuz cubitoꝝ: ⁊ latitudinē
centū cubitoꝝ per quadrū.]

Sepe iā per longitudinē longanimitas
tē spei: per latitudinē vero charitatis am
plitudinē dixim⁹ signari. Centenari⁹ au
tē numerus in q̄ denarius decies ducit:
q̄s summā perfectōis signet: plene supe
rius dictū est. Quid est igit̄ atriū spirita
lis edificij: nisi amplitudo fidelīū populo
rū? Ipsa autē longanimitas spei ⁊ latitu
do charitatis vacua in cordib⁹ fidelīū nō
est. **Itā** per fidē quicq̄d valet operat̄.
Unde ⁊ per paulū dicit̄: In xpo iesu neq;
circūcisio aliq̄d valet: neq; preputiū: sed
fides que per dilectionē operat̄. **Gal. 5.**
Si ergo in vita fidelīū iuxta quendā mo
dū per singulos perfecta est lōganimitas
spei: perfecta latitudo charitatis: perfecta
ceritudo fidei: perfectū studiū operatōis
atriū templi per quadrū centū cubitos ha
bet. In mensura autem quadri nō aliud
latus maius est: atq; aliud minus: sed cū
cta simul quatuor latera equali spacio tē
dunt: quia ⁊ ipsas easdem virtutes quas
diximus: fidem scilicet: spem: charitatē:
atq; operationē q̄diu in hac vita viuim⁹
equales sibi esse apud nosmetipos inueni
amus. **I**dcirco autē maior spe ⁊ fide cha
ritas dicit̄: quia postq̄ ad auctoris nostri
speciē peruenit: spes quidē ⁊ fides trāsit
sed charitas permanet. **Itā** nūc ⁊ quā
tum credimus: tantū amamus: ⁊ quantū
amamus: tantū de spe p̄sumimus. **De** fi
de quoq; ⁊ operatiōe iohānes apostol⁹ fa
tē dicens: Qui se dicit nosse deū ⁊ man
data eius nō custodit: mēdax est. **1. Iobis**
2. Noticia quippe dei ad fidem pertinet:
mandatoꝝ custodia ad operationē. **Qu**
ergo virtus: t̄p̄s: ⁊ locus operādi suppe
tit: tāto quis operat̄: quāto deū nouerit.
Et tantū se nosse deū indicat: quantū pro
deo bona operat̄. **Met**iant ergo fidelis
populi virtutes in quadrū: quia vnusquis

q; qui in hoc vitē exercitio versat̄ tantū
credit: quantū sperat ⁊ amat: ⁊ tantū ope
rat̄: quantū credit: amat: ⁊ sperat. **Qu**
ia itaq; sancte ecclesie populi multi sūt ⁊ ro
busti per fidē: ⁊ longanimes per spem: et
ampli per charitatē: ⁊ efficaces per opera
tionē: atriū templi centū cubitis in qua
dro mensurē. **Itā** vt aliquid quoq; de
eoz virtutib⁹ loquamur: sepe ex eis quos
dā videmus prudētes per intelligentiā:
fortes in aduersitate: iustos in operatiōe:
temperātes a voluptatibus: atq; in om̄i
zelo discretiōis se mensura moderātes.
Qui dū prudentiā: fortitudinē: iusticiā:
atq; temperantiā: vel sicut eas enumerā
re quibusdā placet: prudentiā: temperan
tiā: fortitudinē: atq; iusticiā tenent: mens
surā spiritualis atriij in quadro habēt. **E**c
ce enim ipse virtutes quas habere bonos
ac fideles diximus ita in quadro sunt: vt
vna aliam nō excedat. **M**agna quippe est
prudētia: sed si minus est a voluptatibus
temperās: minus in periculis fortis: mi
nus in operatiōibus iustus: pfecto minus
est prudens. **M**agna est temperātia: sed
si minus intelligit vnde se temperat: si ad
uersa sustinere per fortitudinē minus va
let: atq; in timore animū deijcit: si per pre
ceptionē suam aliquādo ad iniusticie ope
ra prorupit: min⁹ est temperās. **M**agna
est fortitudo: sed si min⁹ intelligit que bo
na custodiat: quibus malis resistat: si mi
nus a voluptatis appetitu se tēperat: sed
vinci delectatiōe: si iusticie opera minus
tenet: atq; aliquādo ad iniusticie opa do
minatiōe superat: minus est fortis. **M**ag
na est iusticia: sed si minus q̄ debet ius
ta ⁊ iniusta opera discernit: si min⁹
curam mūdi delectatiōe temperat: si mi
nus se cōtra aduersa cōfortat: min⁹ est ius
ta. **M**ensurē ergo perfectoz fidelīū vita
per quadrū: ⁊ tantū habeat spiritualis atriij
latus vnū: quantū latera singula: qz vnus
quisq; tantū prudens est: quantū tempe
rās: ⁊ iustus tantū quantū prudēs: tem
perās: ⁊ fortis fuerit. **S**ūt tamē inter eos
plurimi: qui adhuc carnaliter viuūt. **Q**ui

et si fortasse litteras ignorat: et precepta dei legere non valent: certe in multorum fidelium conversatione bona que imitent vident. Ecce in ecclesia voces sancti evangelii atque apostolorum sonant: ecce exempla bene viventium quotidie omnium oculis opponunt. Nec in excusatione dicere poterunt: non vidimus quod imitari deberemus. Unde et subdit.

Et altare ante faciem templi.]

Quid est templum: nisi fidelis populus? Sicut per paulum apostolum discipulis dicit: Templum enim dei sanctum est: quod estis vos. I. Corinth. 3. Et quid est altare dei: nisi mens bene viventium? Qui peccatorum suorum memores lachrymis se lavant: carnem per abstinentiam macerant: nullis se mundi huius actibus miscerent: que habent indignitatem tribuunt: et habere que non habent non concupiscunt. Recte igitur horum cor altare dei dicitur: ubi ex merore concupitionis ignis ardet et caro consumitur. Et nunquid non tales fratres charissimi quotidie in sancto hoc fideli populo quasi in templi atrio videmus? Aliquid non eorum vitam nobis ad exemplum propositam indefinenter aspicimus? Altare ergo ante faciem templi est: cum multi in sancte ecclesie conspectu sunt positi: qui eterni iudicii memores semetipsos quotidie deo sacrificium in lameto compunctionis mactant. Qui ut predictum est corpora castigant: quatenus hoc quod per magistrum gentium dicitur impleant. Et exhibeatis corpora vestra hostiam viventem: sanctam: deo placentem. Roman. 12. Hostia quippe occiditur ut offeratur. Sed hostia vivens est corpus domo afflictum. Quod et hostia dicitur: et vivens: quia vivit in virtutibus et est a vitiis occisus. Hostia videlicet: quod iam hinc mundo est a pravus actibus mortuum. Vivens autem: quia cuncta que prenalit bona operatur. Sed quia sub altaris nomine de compunctionis flamma sermo intulit necessarium puto que sit diversitas eiusdem concupitionis ostendere. Alia quippe compunctio est: que per timorem nascitur: alia que per amorem. Quia aliud est supplicia fugere: aliud premia desiderare. Unde etiam

in tabernaculo per legem duo altaria fieri iubent. Exod. 27. et 30. Unum videlicet exterius: aliud vero interius. Unum atrio: aliud ante archam. Unum quod ere co opertum est: aliud quod auro vestitur. Atque in altari ereo cremantur carnes: in altari vero aureo incenduntur aromata. Quid est hoc fratres charissimi quod foris cocremantur carnes intus aromata: nisi hoc quod quotidie videmus: quia duo sunt concupitionis genera? Quia alij adhuc per timorem plangunt: alij vero iam se per amorem in lamentis afficiunt. Multi namque peccatorum suorum memores: dum supplicia eterna pertimescunt: quotidianis se lachrymis affligunt. Plangunt mala que fecerunt: et incendunt vicia igne concupitionis quorum adhuc suggestiones in corde patiuntur. Quid istis nisi si altare sunt erectum in quo carnes ardent: quia adhuc ab eis carnalia opera planguntur? Alij vero a carnalibus vitiis liberi: aut longis iam fletibus securi: amoris flamma in concupitionis lachrymis inardescunt celestis patrie premia cordis oculis aspiciunt: supernis iam ciubus interesse concupiscunt. Dura eis apparet servitus: longitudo peregrinationis sue. Regem in decore suo videre desiderant: et flere quotidie ex eius amore non cessant. Quid istis: nisi altare sunt aureum in quorum corde aromata incensa sunt: quia virtutes ardent? Bene autem de eodem altari dicitur: quod ante velum archae sit positum in sancta sanctorum. Archa quippe testamenti ipse nobis factus est: de quo scriptum esse novimus. In quo sunt omnes thesauri sapientie absconditi. Col. 2. Archana intra velum est redemptor noster in celo. Altare vero aureum in quo timida ma incendit ante velum: quia sanctorum corda que cum magnis virtutibus in dei amore succensa sunt: per sanctum desiderium in illo ardent quem adhuc reuelata facie videre non possunt. Inter archam quippe et altare velum est: quod hoc quod nos adhuc a visione dei separat: corruptiois nostre obstaculum remotionem non est. Sed quisquis ante velum sumus: ut quasi timiamaris incensum flamma amoris

Expositio beati Gregorij pape super Ezechielem

ardeamus. Per punctiōnis autē lachrymas nil terrenū: nil transitoriū querere debemus. Solus nobis desiderij perficit: qui fecit omnia. Transcendamur per desiderij omnia: vt mēte colligamur in vñū. Non iā timore penarū. non memoria virtorum: sed amoris flamma succēsi ardeamus in lachrymis cum odore virtutum. Ista electorū oratio prospiciebat: cum in sponse laude diceretur. **Que** est ista que ascendit per desertū sicut virgula sumi ex aromatib⁹ mirbe ⁊ thuris: ⁊ vniuersi pulueris pigmentarij. **Lant. 3.** Sancta q̄p̄ pe electorum ecclesia cū ab hoc mundo in sanctis precibus ardētī amore se erigit p̄ desertū quod deserit ascendit. Qualiter vero ascendat: adiungit. Sicut virgula sumi ex aromatibus. **Fumus** de incenso nascitur: sicut per psalmistā dicitur. **Dirigatur oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo. ps. 140.** **Fum⁹** excutere lachrymas solet. Itaq; fumus est ex aromatib⁹ compunctio orationis cōcepta ex virtutibus amoris. **Que** tamen oratio sumi virgula dicitur. quia dum sola celestia postulat secreta progredit: vt ad terrena atq; teporalia petenda minime reflectat. Et notandū q̄ non virga: sed virgula nuncupatur. quia interdū in compunctiōnis ardo re tante subtilitatis est vis amoris: vt hāc nec ipse animus possit cōprehendere qui illuminatus meruit habere. Bene autē dicitur mirbe ⁊ thuris. **T**hus enī ex lege domino in sacrificium incendit. Per mirram vero corpora mortua condiunt: ne vermibus corrumpant. Mirra ergo ⁊ thuris sacrificiū offerunt qui ⁊ carnem afficiunt: ne eis corruptionis vitia dominentur: ⁊ redolentē in conspectu dñi amoris sui hostiā incendunt: seq; ipsos deo in sanctis virtutibus exhibent. Unde ⁊ illic subditur. **Et vniuersi pulueris pigmentarij.** Puluis est pigmentarij: virtus bñi operantis. **Et** notandū q̄ virtutes bene operantiū non pigmenta: sed pulueres dicuntur. **Cum** enim quelibet bona agim⁹: pigmenta offerimus. **Cū** vero ipsa etiā bo-

na que agimus ⁊ tractamus: ⁊ ne quid in his sinistrū sit iudicio retractatiōis attendimus: quasi ex pigmentis puluerē facim⁹ vt orationē nostram domino p̄ discretiōnem ⁊ amorem subtilius incēdamus. **E**cce hec vt deo largiente potuimus: coram vobis fratres charissimi rimati sum⁹. **N**emo autem me reprehendat: si post hāc locutionem cessauero. quia sicut omēs certis nostris tribulationes excreuerūt: vñū dīq; gladijs circūfusi sumus. vñūq; imminens mortis periculū timemus. **A**lij detruncatis ad nos manibus redeūt. alij captiui. alij intercepti nunctant. **Job. 10.** **I**am cogo: linguā ab expositione retinere. quia tedit animā meā vite mee. **Job. 30.** **I**am nullus in me sacri eloquiū studiū requirat. quia versa est in luctum cybara mea: ⁊ organum meum in vocē stentium. **I**am cordis oculus in mysteriōrū discussione nō vigilat. qz dormitauit asa mea p̄ tedio. **ps. 118.** **I**ā minus lectio aīo dulcis est. qz oblitus sum māducare panē meū a voce gemit⁹ mei. **ps. 101.** **C**ui autem vi uere nō licet: de scripture sacre sensib⁹ loqui mystica qualiter libet. **E**t qui cogor quotidie amara bibere: quando possum dulcia propinare. **Q**uid igitur restat: nisi vt inter flagella que ex nostris iniquitatibus patimur: cū lachrymis gratias agamus. **I**psē etenī qui nos creauit etiā pater nobis factus est. p̄ adoptionis spiritū quē dedit. **E**t aliquādo filios pane nutrit aliquādo flagello corrigit. qz p̄ dolores ⁊ munera ad hereditatē perpetuā erudit. **S**it itaq; gloria omnipotentī dño nostro iesu Christo. **Q**ui uiuit ⁊ regnat cum patre in vnitāte sp̄s sancti deus. p̄ omnia secula seculorum. **A**men.

Omeliarum beati Gregorij pape sup Ezechielē liber secundus: **F**init feliciter. **A**nno dñi. **AD. CCCC. XCVI.**